

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ ΙΔΡΥΣΕΩΣ 1974	ΤΕΥΧΟΣ 151	ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1989	Γραφεία Οδός Μαυρομυχαλή 7 Αθήνα 106 79 Τηλ. 36 21 651 - 63 99 783
--------------------------	---------------	------------------	---

Φίλιππος Η. Γιοβάννη - Σάββατο Λαζαρου (1988) στο Γιάλι Καφενι - Γιαννινα

ΑΘΗΝΑ 1989

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΚΟΜΙΤΑΤΟ)
1906

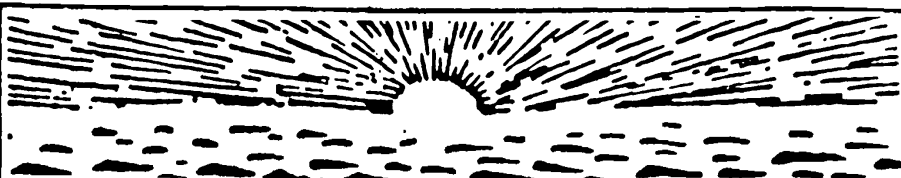
ΠΑΝΑΓ ΔΑΓΚΛΗΣ
Υπαρχηγός Γενικού Έπιτελείου
Πρόεδρος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
Σ ΣΠΥΡΟΜΙΛΙΟΥΣ
Άρχηγός Χειμάρρας
ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΜΕΛΑΣ
Άνθυπάρχος
ΧΑΡ ΛΙΑΜΠΗΣ
Άνθυποπλοίαρχος
ΧΡ ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΑΗΣ
Λόγιος
ΜΙΑΤ ΠΑΝΤΑΖΗΣ
Υφηγητής Πανεπιστημίου
ΧΡ ΧΡΟΝΗΣ
Υπολοχαγός Οικονομικού
ΠΕΡ ΚΑΡΑΠΑΝΟΣ
Δικηγόρος
ΧΡ ΜΑΛΑΜΟΣ
Ταγματάρχης Μηχανικού
ΓΕΩΡΓ ΓΑΓΑΡΗΣ
Δημοσιογράφος
ΑΥΓ ΑΒΕΡΩΦ
Πολιτευτής

ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ
(ΑΝΑΣΥΣΤΑΣΙΣ)
1934

(ΕΙΣΔΟΧΗ)
«ΦΙΛΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ»
1976

ΔΙΑΤΕΛΕΣΑΝΤΕΣ ΠΡΟΕΔΡΟΙ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΒΛΑΧΟΣ
Ό από Ίουλιανών Αρχιεπίσκοπος
Αθηνών και πιασης Ελλάδος
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΟΥΜΑΣ
Γεν. Διευθυντής ΣΠΑΠ
ΑΝΤΩΝΙΟΣ Κ ΠΑΛΗΣ
Στρατηγός
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΜΠΑΛΑΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΚΑΛΛΙΑΦΑΣ
Καθηγητής Πανεπιστημίου
ΙΩΑΝΝΗΣ ΤΡΙΚΚΑΛΙΝΟΣ
Άκαδημαϊκός
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΒΑΒΑΡΙΤΟΣ
Δικηγόρος Δημοσιογράφος

“ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ” ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

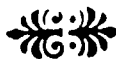
ΙΣΤΟΡΙΑ - ΛΟΓΟΓΡΑΦΙΑ - ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΙΑ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΙΔΡΥΤΗΣ: ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΣ (1974)

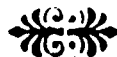
Β Ρ Α Β Ε Υ Σ Η

Η «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ» βραβεύθηκε από:

- Ακαδημία Αθηνών
- Ιστορ. & Εθνολ. Εταιρεία Ελλάδος
- Πανηπειρ. Συνομοσπονδία Ελλάδος
- Ροταριανό Όμιλο Αθηνών-Βορρά

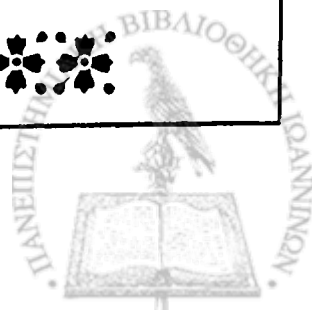

Υπεύθυνος σύμφωνα με το Νόμο:
Αλέξ. Χ. Μαμμόπουλος
Τερψιθέας 64 — 153 41 Αγ. Παρασκευή
Τηλ. 6399.783

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερ. δρχ. 1500
Εξωτερ. δολ. 30
Συνδρομές - εμβάσματα με ταχυδρ. επιταγή
στη διεύθυνση:

«Ηπειρωτική Εταιρεία»
Μαυρομιχάλη 7 - 106 79 Αθήνα.

"ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ"

ΔΕΛΤΙΟΝ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΕΩΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΟΜΩΝΥΜΟΥ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

ΕΤΟΣ
ΙΔΡ. 1974

ΤΕΥΧ.
151

ΑΠΡΙΛΙΟΣ 1989

Γραφ.: Μαυρομιγάλη 7 - 106.79 Αθήνα
Τηλ. 36.21.651 — 63.99.783

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Σελ.

* Έκθεση Πεπραγμένων 1988	153
Εικαστικά. Χρ. Δαγκλή. Έργα γάτης	154
Κων. Αναγνωστοπούλου. Άνεκδοτες σελίδες του Έλληνοϊταλικού πολέμου 1940 — 41	161
† Χριστοφ. Λάζαρη. Δικαστικές ένθυμησης από την Ήπειρο	168
* Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Το Συναξάρι των 12 μηνών. Άπριλίου με τὰ λούλουδα	175
Γιάννη Πινδέα. Χρόνια 95 αφόνας σίγησε ό Κώστας Κρυστάλλης	188
Δαθήκη Έλένης Σόλωνος Χρηστάκη Ζωγράφου	193
* Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Μεσελέδες. Ό κατής τοῦ Λιμποχόβου	194
* Αλεξ. Χ. Μαμμοπούλου. Κώστας Ντούλας	198
Κων. Ι. Παππά. Στους γονείς μου που έφυγαν (Ποίημα)	199
Της Συντάξεως. Ήπειρ. Πνευματική Ζωή και Κίνηση. Χρηστοθαυτικά	201
* Εσωτερική Ζωή και Κίνηση	203
Βιβλιοκρισίες	207

ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ :

Γ. Μπρουζιώτης

Κωλέττη 4, 106 81

Τηλ. 360.38.20, ΑΘΗΝΑ

ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ

ΕΤΟΥΣ 1988

Κατά τή Γεν. Συνέλευση τῆς 19 Ἀπριλίου 1989

Κύριοι Έταίροι,

Σύμφωνα με τις διατάξεις του Καταστατικού μας έρχεται το Δ. Συμβούλιο να λογοδοτήσει ενώπιόν σας για τὰ «Πεπραγμένα» του παρελθόντος έτους 1988.

Και κατά το λήξαν έτος εξέλιχθηκε το πολιτιστικό και πνευματικό πρόγραμμα τῆς Έταιρείας σύμφωνα με την παράδοση και στα όρια των δυνατοτήτων και των σημερινών περιστάσεων.

Α' ΔΙΑΛΕΞΕΙΣ

Συνεχίστηκε και κατά το 1988 ή υποβάθμιση του προγραμματισμού των Διαλέξεών μας όχι θέβαια με ύπαιτιότητα του Συμβουλίου αλλά λόγω των κοινωνικών κυματισμών, που κατατρύχουν το λεγόμενο ιστορικό κέντρο, όπου βρίσκεται ή αίθουσα τῆς Αρχαιολογικής Έταιρείας. Διάφορες κοινωνικές ομάδες με δίκαια ή άδικα αίτήματα έχουν επιλέξει αυτό το σημείον, Προπύ-

Χριστ. Δογκλή.

Εργάτης.

ΣΗΜ. Α. Χ. Μ. : (Στὸ ἐξώφυλλο οἱ εἰκονιζόμενοι Λάζαροι εἶναι Λοζεταῖνοι).

λαια Πανεπιστημίου, Ἀκαδημία, ἀλλὰ καὶ ὁδὸν πορείας τῶν πολυαριθμῶν συγκεντρώσεων πρὸς τὴ Βουλὴ. Οἱ ἀπεργίες στὰ συγκοινωνιακὰ μέσα. Τὸ μονίμως ἐγκατασταθὲν στὸν Ἀττικὸ οὐρανὸ νέφος καὶ τὰ συναφῆ μᾶς προβλημάτισαν καὶ μᾶς προβληματίζουν νὰ παγιδεύσουμε μὲ μιὰ πρόσκληση βραδυνὲς ὧρες τὸν κόσμον μας, μὲ ἀβεβία τὴν τύχη τῆς ἐπιστροφῆς στὰ σπίτια του ἐξ αἰτίας τῶν αἰφνιδιαστικῶς ἐξαγγελλομένων ἀπεργιῶν καὶ διαμαρτυριῶν, ποὺ ἀνατρέπουν τὶς προγραμματισμένες ἐκδηλώσεις καὶ τὸν ρυθμὸ τῆς ἄτυχης αὐτῆς πόλης.

Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους καὶ μὲ πλήρη συναίσθηση τῶν περιστάσεων ματαιώσαμε τὴν τελευταία σιγμὴ προγραμματισμένες ὁμιλίες καὶ κατορθώσαμε νὰ πραγματοποιήσουμε πέντε.

Ἡ πρώτη ἔγινε ἀπὸ τὸν Πρόεδρο τῆς Ἑταιρείας τὴν 20ῃ Μαρτίου 1988, πάντα στὴν αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας, μὲ θέμα :

Ἡ πέρδικα σύμβολο γυναικείας ὁμορφιάς στὶς ἑλληνικὲς παραδόσεις καὶ τὸ δημοτικὸ τραγούδι.

Ἡ δεύτερη ἔγινε στὶς 31 Μαρτίου 1988 ἀπὸ τὸν Καθηγητὴ τῆς Ἱστορίας τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων κ. Βασίλειον Κύρκον, μὲ θέμα :

Ἡ μεταφυσικὴ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐλευθερίας.

Ἡ τρίτη ἔγινε στὶς 20 Ἀπριλίου 1988 ἀπὸ τὴν Λέκτορα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου

Ἀθηνῶν κυρία Μαρία Μηλιγκου - Μαρκαντώνη, μὲ θέμα :

Ἡ γυναίκα στὴν ἀγροτικὴ οἰκογένεια τῆς Ἠπείρου μέχρι τὸ 1940.

Ἡ τέταρτη ἔγινε στὶς 4 Μαΐου 1988 ἀπὸ τὴν κυρία Καλλιόπη Παπαθανάση - Μουσιόπουλου, μὲ θέμα :

Ἀπὸ τὰ Ἡπειρωτικὰ Λαογραφικὰ τοῦ Χρήστο Χρηστοβάσιλη.

Ἡ πέμπτη ἔγινε στὶς 18 Μαΐου 1988 ἀπὸ τὴν λαογράφου - ἰατροῦ κυρία Ἀγλαΐα Μπίμπη - Παπασπυροπούλου, μὲ θέμα :

Ἡπειρωτικὴ βοτανοθεραπεία πευτικὴ σταθμὸς στὴν ἑλληνικὴ παράδοση.

Τὸ Δ. Συμβούλιο τῆς Ἑταιρείας, ἐξέφρασε τὶς εὐχαριστίες του πρὸς ὅλους τοὺς Ὀμιλητὲς κατὰ τὴν εἰσήγηση, ποὺ εἴθισται νὰ κάνει ὁ Πρόεδρος πρὸ τῆς Ὀμιλίας καὶ θεωρεῖ ὑποχρέωση νὰ ζητήσῃ καὶ τῆς Συνέλευσης τὴν πάνδημη ἔκφραση αὐτῶν τῶν εὐχαριστιῶν.

Β' ΔΕΛΤΙΟ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ

Ἀπὸ μῆνα σὲ μῆνα κι ἀπὸ χρόνο σὲ χρόνο κυλιόμενα τὰ ΤΕΥΧΗ τοῦ Δελτίου ἔφτασαν τὰ 151. Αὐτοῦ τοῦ τύπου περιοδικὸ σπάνια ἀνευρίσκεται σὲ βιβλιοθήκες μᾶς λέγουν οἱ εἰδικοὶ βιβλιοθηκονόμοι καὶ μάλιστα τῆς «Ἠπείρου Εἰκονογραφημένης» ποὺ ἀποτελεῖ μίαν εἰκονογραφικὴ ἀποταμίευση τοῦ ἠπειρωτικοῦ

παρελθόντος.

Καί μιὰ φωτογραφία λέγει χίλιες φορές περισσότερα πράγματα ἀπ' ὅ,τι ἓνα ἄρθρο. Ἡ φωτογραφία αἰχμαλωτίζει τὸ χρόνο, θὰ πεῖ ὁ Ζούμπρος.

Κάνουμε ἔκκληση πρὸς κατόχους ἀρχείων καὶ φωτογραφιῶν, νὰ μᾶς τὰ ἐμπιστευθοῦν νὰ τὰ δημοσιεύσουμε δίνοντας ἐγγύηση ἐπιστροφῆς τῆ γνωστῆ τάξη καὶ τὸ νοικοκυριό τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας. Εἶναι ὁ μόνος τρόπος νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴ φθορὰ τοῦ χρόνου, ἀπὸ τὴ σημερινὴ στενότητα στέγης, ἀπὸ τὴν ἀδιαφορία τῶν ἐπιγόνων, πού εἶναι φυσικὸ αὐτὰ τὰ πατρογονικὰ κειμήλια νὰ μὴ μιλοῦν τῆ σημερινῆ γλώσσα.

Ἀπὸ μῆνα σὲ μῆνα χτίζεται τὸ Φωτογραφικὸ CORPUS, ὁ Φωτογραφικὸς Ἄτλας τῆς Ἡπείρου, πού θὰ ἀποτελέσει ἓνα ἐκδοτικὸ γεγονός γιὰ τὴν ιδιαίτερή μας πατρίδα καὶ τὸ ἔργο «κτῆμα ἔσαι» τῆς Ἡπείρου.

Στὴ σχεδίαση καὶ τὸν ἐμπλουτισμὸ τῶν καλλιτεχνικῶν ἐνθέτων συνέβαλαν μὲ φωτογραφίες ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τους οἱ συνεργάτες μας : Φίλιπ. Π. Γιωθάννης, ἡ ζωγράφος Τίτσα Χρυσοχοΐδου μὲ ἔργα τῆς καὶ φωτογραφίες τῆς οἰκογενείας τῆς, Ἄντων. Βενέτης, Πέτρος Γεωργιάδης, Γ. Δουρδούφης ζωγράφος, μὲ ἔγχρωμες ἀπεικονίσεις ἔργων του, πού ἀνέλαβε γενναϊόφρονα καὶ τὴ δαπάνη τῆς ἐκτύπωσης, ὁ ταξ. Βασ. Δασκαλόπουλος, μὲ ἱστορικὲς φωτογραφίες 1912—13, ὁ Χαρ. Στάρας, ὁ καλλιτέχνης Νικ. Λιόλιος, ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο τῆς ἀλησμόνητης Ἀ-

γλαΐας Παπαῦ, ὁ Κώστας Τέκτων μὲ ἱστορικὰ κτήρια τῶν Ἰωαννίνων, Ὁ Νικ. Παρανίκας μὲ πολύτιμες φωτογραφίες ἀπὸ τὴ ζωὴ τῶν Ἰωαννίνων, ἡ Εὐγ. Ι. Χαρίτου τῆς Δόλιανης, ὁ Θάν. Σακελλαρίδης, ὁ Φίλιπ. Γιωθάννης μὲ φωτογραφικὲς ἀπεικονίσεις τοῦ ἀγιογράφου Ξ. Γάμβα καὶ μὲ φωτογραφίες ἀπὸ τὴ ζωὴ τῆς Ὁμογενείας Ἀμερικῆς, τὸ Ἀρχεῖο τοῦ ἀλησμόνητου Ἀπ. Βερτοδούλου, ὁ Ἄναστ. Εὐθυμίου, ἀπὸ τὸ ἀρχεῖο Δημ. Πέρτσαλη, Ὁ Θ. Καρβούνης, ὁ Σπ. Μελετζῆς, ὁ ἀλησμόνητος Δημ. Παπαζήσης, ὁ Γεώργ. Μάνθου Οἰκονόμος, ὁ Ἀλ. Καραβατιᾶς, ὁ Ἀριστ. Χρηστίδης, ὁ Γ. Παπακώστας, ὁ Γ. Παπαθεμιστοκλέους.

Οἱ φωτογραφίες αὐτὲς φέρνουν μπροστὰ μας «διὰ καλειδοσκοπίου» ὀλοζώντανη τὴν Ἡπειρο τοῦ παρελθόντος.

Ἰδιαίτερα θὰ τονίσουμε τὰ ἔγχρωμα ἐξώφυλλα τοῦ Περιοδικοῦ τῆς Ἐταιρείας πού θὰ ἀφήσουν ἐποχή. Μετὰ τίς προηγούμενες Ἐνόητες, Α' Ἡπειρωτικὲς Φορεσιές, Β' Ἰστορικὰ Γεφύρια, συνεχίζουμε τὴ δημοσίευση τῶν Βυζαντινῶν καὶ καὶ μεταβυζαντινῶν Μονῶν, μὲ τίς ὁποῖες εἶναι διάστικτος ὁ Ἡπειρωτικὸς χῶρος.

Οἱ ἐκπληκτικὲς αὐτὲς φωτογραφίες ὀφείλονται στὸ καλλιτεχνικὸ ἐνδιαφέρον, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀκατάβλητη ὠκυποδία τοῦ ἄλλοτε ἀγαπητοῦ συνορειθᾶτη μου γιατροῦ Δημ. Καμαρούλια. Ἡ Ἡπειρος θὰ αἰσθάνεται αἰώνια εὐγνωμοσύνη.

Στὰ τεύχη τοῦ περασμένου χρό-

νου δημοσιεύτηκαν ἐμπερίστατες ἱστορικές καὶ λαογραφικές ἐργασίες, ποιήματα καὶ ἠθογραφικά διηγήματα ἀπὸ τὸν Ἑπειρωτικὸ χῶρο πνευματικῶν Ἑπειρωτῶν καὶ ἄλλων ποῦ δὲ ζοῦν πιά, ὅπως Σπ. Τσατσοπούλου, Μιλτ. Οἰκονομίδη, Στάθη Λαμπρίδη, Ἀναστ. Παπαγγέλη, Βασ. Μπαρᾶ, Κων. Ἀγνάντη, Τάκη Παπαῖ, Τάκη Τσιάκου, Ἄνθου Πωγωνίτη, Ἀγγ. Τερζάκη, Τάκη Δάνου, Σκεύου Ζερβού, Τάσου Ζάππα, καὶ ποῦ ἡ Ἑταιρεία τιμᾶ τὸ ἔργο καὶ τὴ μνήμη τους, εἴτε ζώντων Συνεργατῶν μας, ποῦ παραστέκουν τὸ ἔργο τῆς Ἑταιρείας.

Οἱ Συνεργάτες μας τοῦ περασμένου χρόνου εἶναι ἡ Ἄννα Μπουραντζῆ, Κώστας Σῆμος, Γ. Γκίτζιος, Στ. Γιωθάννης, Χρυσάνθη Ζιτσαία, Ἄνδρ. Καρζῆς, Βαγγέλης Παππᾶς - Παμφίλης (ποιήματα) καθὼς καὶ μὲ διάφορες συνεργασίες οἱ: Φιλ. Π. Γιωθάννης, πανόραμα Ἰωαννίνων καὶ μουσουλμανικά θακούφια, Γιάννης Πινδέας εἰδήσεις ἀπὸ τὴν τουρκοκρατούμενη Ἑπειρο θάσει τοῦ Ἀρχείου Μάνθου Οἰκονόμου, Μιχ. Πετρόχειλος μὲ ἀναμνήσεις καὶ ἱστορικά στοιχεῖα, ἀπὸ τὴν προπολεμικὴ ζωὴ τῶν Γιαννίνων, ὁ Πρόεδρος τῆς Ἑταιρείας μὲ λαογραφικές ἠθογραφικές ἱστορικές ἐργασίες καὶ Ἑπειρωτικούς μεσελέδες, οἱ Βασ. Ἀρχιμανδρίτης, Κων. Τέκτων, Παπαχρήστος Μάτσιας, Τάκης Σακελλαρίου, Κων. Διαμάντης, Εὐθ. Νίκου, Ἀναστ. Εὐθυμίου, Κ. Βαρζώκας, Δ. Καρθέλη, Παν. Τζιόβας, Εἰρήνη Χαριάτη - Πραμαντιώτη, Εὐγεν. Χαρίτου, Στέφ. Χρηστίδης, Κων. Ἀναγνωστόπουλος μὲ

πολεμικὲς ἀναμνήσεις, Χαρ. Χαβέλας, Γ. Σταμάτης, Αἰκ. Βαζαλούκα - Οἰκονομίδη, Γ. Βασδέκης, Παν. Σιούτης. Οἱ ἐργασίες αὐτὲς κατὰ τὸ πλεῖστον εἶναι ἀνέκδοτες.

Ἄξια προσοχῆς εἶναι ἡ ἀναδημοσίευση, ἑνὸς ἱστορικοῦ ὑπομνήματος τοῦ Ἀθαν. Ψαλίδα πρὸς τὸν Κυβερνήτη τῆς Ἑλλάδας Ἰωάννη Καποδίστρια γιὰ τὴν τότε κατάσταση τῆς Ἑπείρου καθὼς καὶ ἀναδημοσίευση ἀπὸ τὴν ἐφημ. τῆς Κυβερνήσεως τῶν Πινάκων τῆς Ἀπογραφῆς τῆς Ἑπείρου, τοῦ 1913 εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσή της.

Τῶν μὲν νεκρῶν γεραίρομε τὴ μνήμη. Στούς ζῶντες, ποῦ μᾶς τιμοῦν καὶ στηρίζουν τὸ Περιοδικὸ τῆς Ἑταιρείας τὸ Διοικητικὸ Συμβούλιο ἐξέφρασε τὴν εὐγνωμοσύνη του.

Γ' ΔΩΡΕΕΣ

Ἡ Βιβλιοθήκη τῆς Ἑταιρείας συνεχῶς ἐμπλουτιζομένη μὲ εἰσαγωγὴ νέων καὶ παλαιῶν βιβλίων λειτουργεῖ καθὼς ἔχει ἐκσυγχρονισθῆ μὲ εὐρετήρια καὶ εἶναι στὴ διάθεση παντὸς ἀναγνώστη. Εἶναι παρήγορη ἡ ἐμφάνιση Μελετητῶν, ποῦ μᾶς στέλνουν κι ἄλλα Ἑπειρωτικὰ Σωματεῖα, ἢ ποῦ οἱ ἴδιοι αὐτόκλητα προσέρχονται γιὰ νὰ πάρουν στοιχεῖα ἀπὸ τὴν Ἑπειρο, προκειμένου νὰ ὀργανώσουν ἐκεῖ ἐκδρομὲς ἢ νὰ καταρτίσουν ἐπιστημονικὲς μελέτες.

Εἶναι εὐκαιρία νὰ ἐκφράσουμε καὶ ἐνώπιον τῆς Συνελεύσεως θερμὲς εὐχαριστίες πρὸς τὴν οἰκογένεια τοῦ ἀειμνήστου Στεφάνου Πάνου - Λιππιώτη, τὸν υἱὸν του Κων-

σταντίνον και την χήρα του Κατερ. Λιππιώτη, διότι έκτελώντας επίθυμία του πατέρα και συζύγου έχάρισαν ένα σημαντικό τμήμα από τα βιβλία της βιβλιοθήκης του. Ο Στέφανος Λιππιώτης από τη Λίπα της Λάκκας Σουλίου, με σπάνια ευρύμαθεια και κάτοχος ελληνικής παιδείας ήταν Συντάκτης της «Βραδυνης» και επιμελητής του «Λαϊκού Πανεπιστημίου» της.

Ξεχωριστές επίσης ευχαριστίες εκφράζουμε και προς τη ζωγράφο κυρία Τίτσα Χρυσοχοϊδη, που έκτος των φωτογραφιών, όπως αναφέραμε έχάρισε στην Έταιρεία ένα αριθμό βιβλίων της οικογενείας της, και από τη βιβλιοθήκη του Φρίξου Λαμπρίδη - Τασιολάμπρου.

Δ' ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΑ

Η Έταιρεία δέν έχει οικονομικά προβλήματα. Τά έχουν λύσει προς το παρόν οι κύριοι Έταίροι και οι κύριοι Συνδρομητές του έργου της. Έχει πλήρη οικονομική αυτόάρκεια μέ τη δεδομένη κατάσταση της Έθνικης οικονομίας. Πρόβλημα χώρου μόνο, γεννάει ή ανάπτυξη του έργου της, ή ευρύτητα της αποστολής της. Η φιλοδοξία του Συμβουλίου να βελτιώσει αυτή την αποστολή δι' απόκτησεως μεγαλύτερου Κτηρίου. "Ας έλπίσουμε σε κάποιο σταλαγμό Τύχης από την άκένωτη πηγή της Ήπειρωτικης Ευεργεσίας να πέση επί της Στέγης της. Τις λεπτομέρειες των οικονομικών στοιχείων θά τις ακούσετε εύθως άμέσως μετά τη διοικητική λογοδοσία.

Ε' ΜΝΗΜΗ ΕΓΧΑΡΑΚΤΗ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

Κατά τον παρελθόντα χρόνο 1988 και το Α' τρίμηνο του 1989 έφυγαν από ανάμεσά μας δακεκριμένοι Ήπειρωτες - Μέλη της Ήπειρωτικης Έταιρείας και άλλοι πνευματικοί άνθρωποι.

ΝΙΚΟΛ. ΛΩΛΗΣ

Άπό το Τεριάχι του Πωγωνίου ο άνώτερος πνευματικός άνθρωπος δικηγόρος και συγγραφέας Νικόλαος Λώλης. Ύπηρέτησε στο Δικαστικό της Έθνικης Ττραπέζης. Παράλληλα όμως ένασχολείτο και μέ λογοτεχνικές και λαογραφικές έργασίες και εξέδωκε πλείστα βιβλία. Η κοινωνική δράση του έξ άλλου τον επέβαλε ως σημαντικό στέλεχος της Ήπειρωτικης παροικίας των Άθηνών. Ήταν και της Ήπειρωτικης Έταιρείας Μέλος και Συνεργάτης και πονοῦμε για την άπώλειά του. Έκτενή βιογραφικά του δημοσιεύονται στο τεύχος 140, σελ. 209.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΖΕΡΒΑΣ

Άπό τη Ζίτσα της Ήπειρου ο δικηγόρος Χρήστος Ζέρβας. Έθήτευσε στη μαχομένη δικηγορία επί πενήντα ολόκληρα χρόνια και έπесе στην έπαλξη του καθήκοντος. Η έπαγγελματική του δράση είχε σαν έδρα τον Πειραιά και την εκεί Ήπειρωτική Παροικία της οποίας άποτέλεσε διακεκριμένο Μέλος. Συμπαρασάτης του έργου της Έταιρείας και θαυμαστής του ως το τέλος της ζωής. Έκτενή βιογραφικά

του δημοσιεύονται στο τεύχος 143, σελ. 326.

ΚΛΕΑΡΧΟΣ ΣΤΑΡΑΣ

Σε βαθειά γεράματα ξφθασε ο δεύτερος μετά τον Κώστα Λαζαρίδη έρημίτης του Ζαγορίου Γυμνασιάρχης Κλέαρχος Στάρας και έτελείωσε τις ήμέρες του στο Πάπιγκο.

Άπομονωμένος αλλά πνευματικά στην κοινωνική έπιφάνεια με την παρουσία του σαν υπερασπιστής της γνησιότητας του άπαράμιλλου τόπου του.

Μέλος της Έταιρείας άρχαίο και Δάσκαλος πολλών γενεών θα μείνει άλησμόνητος για πάντα. Έκτενή βιογραφικά του στο τεύχος 144, σελ. 369 από τους Μαμμόπουλον — Στέφ. Χρηστίδην.

ΗΛΕΚΤΡΑ ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ

Ευγενική δέσποινα γεννημένη στο Μέτσοβο, το γένος Παπαζήση, συζεύχθηκε τον εϋπατρίδη ιστορικό των Ίωαννίνων Δημήτρη Σαλαμάγκα και στάθηκε άξια στο πλευρό του ως τα τέλη της ζωής του, πιστή και άξια συντρόφισσα.

Μετά το θάνατό του διατήρησε τα κατάλοιπά του και έφρόντισε με τη συνεργασία φίλων του συζύγου της να έκδώσει συγκεντρωμένο το πνευματικό του έργο, γνωστό ως "Απαντα Σαλαμάγκα.

Η Ηλέκτρα Σαλαμάγκα ανήκε στη χορεία των Μελών της Έταιρείας.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΓΓΕΛΗΣ — ΚΩΝ. ΝΤΟΥΛΑΣ

Άπό το Κούρεντα ο Άνθρωπιστής, Άγωνιστής, Άιτρός και πνευ-

ματικός άνθρωπος Άναστάσιος Παπαγγέλης. Άπό το Γραμμένο ο έπίσης Άιτρός, Μαχητής του '40, πνευματικός "Άνθρωπος ο Κωνστ. Ντούλας. Διόσκουροι. "Άν τους ένώσεις βιογραφικά είναι ότι έχουν πολλά τα κοινά. "Άν και Δωριείς δέν πλατείαζαν, όπως κάνουμε οί πλείστοι προσπαθώντας «διά πολλών» να έκφρασθούμε. Ό λόγος τους έβγαίνει από την πένα τους όλιγόστιχος σαν από έργαστήρι Καλαριτιώτη χρυσικού. Διηγήματα, Χρονογραφήματα, βιογραφήματα είναι άληθινές μινιατούρες της σύγχρονης Ήπειρωτικής Λογοτεχνίας και θα μείνουν για πάντα.

Γιατρός του χωριού ο πρώτος, συναντιλήπτορας στον πόνο του Ήπει, ρώτη χωρικού. Άγωνιστής Έθνικής Άντίστασης. Ό δεύτερος άσκησε και αυτός κοινωνικό έργο. Στον πόλεμο του '40 πολλοί τον θυμούνται Διευθυντή του Στρατιωτικού Νοσοκομείου της Βελλάς. Σπαρμένες με μανουσάκια οί σελίδες του έργου του. Μέλη και Συνεργάτες της Έταιρείας και άρθρογράφοι του Περιοδικού της οί δύο άλησμόνητοι φίλοι δίδυμο Παπαδιαμάντη - Μωραϊτίδη.

ΣΠΥΡΟΣ ΠΑΠΑΣ

Άπό το χωριό Άλικο Άγίων Σαράντα ο Δάσκαλος Σπύρος Παπας. Άπόφοιτος της Παιδαγωγικής Άκαδημίας Ίωαννίνων. Υπηρέτησε σε πολλά χωριά της Ήπείρου και άλλων διαμερισμάτων της Ελλάδος. Ιστορικός έρευνητής και ανιδιοτελής εργάτης των Γραμμάτων. Συνεργάτης της Έταιρείας τακτι-

κός. Μᾶς τὸν ἀφήρπασε αἰφνιδιαστικά ὁ θάνατος μέσα ἀπὸ τὰ χέρια μας σὲ στιγμή προγραμματισμοῦ πνευματικοῦ ἔργου.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΟΥΡΛΑΣ

Φωτεινὸ μετέωρο ὀρμώμενος ἀπὸ τῆ Βούρμπιανη Κονίτσης ὕστερα ἀπὸ διαδρομὴ 97 ἐτῶν ἔφυγε μακριὰ ἀπὸ τὸ προσκήνιο τῆς παροικιακῆς ζωῆς τῆς πόλης μας ὁ παιδαγωγὸς Εὐριπίδης Σούρλας. Παρακολουθοῦσε ἀνελλιπῶς τὴν πνευματικὴ πορεία τῆς Ἐταιρείας μὲ ἀληθινὸ πάθος σ' ὅτι ἀφοροῦσε τὴ γενέθλια Γῆ.

Ἐκτενὴς ἀνάλυση τοῦ ἔργου του δημοσιεύτηκε στὸ Δελτίο τῆς Ἐταιρείας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΚΟΡΚΑΡΗΣ

Ἀπὸ τὴν Πολύτσανη τῆς Βορ. Ἡπείρου ὁ Ἐφέτης Γεώργιος Κορκάρης. Διήνυσε ὄλους τοὺς βαθμοὺς τοῦ Δικαστικοῦ Κλάδου ἀκέραιος ἄνθρωπος καὶ δικαστής. Μέλος τῆς Ἐταιρείας μὲ ἀληθινὴ λαχτάρα ἀπολάμβανε κάθε τι τὸ Ἡπειρωτικόν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΧΙΝΗΣ

Ἀπὸ τὴ Δουβιανὴ τῆς Βορ. Ἡπείρου ὁ ἀνώτερος ἀξιωματικὸς Ἀεροπορίας Γιώργος Σαχίνης. Ἐλαβε μέρος στοὺς Ἐθνικοὺς Ἀγῶνες. Κατέφυγε στὸ διάστημα τῆς Κατοχῆς στὴ Μέση Ἀνατολὴ καὶ ἐπολέμησε στὸ Ρίμινι. Μέλος τῆς Ἐταιρείας παρακολουθοῦσε τὸ ἔργο της μὲ ἀγάπη καὶ θαυμασμό.

ΣΤΑΘΗΣ ΛΑΜΠΡΙΔΗΣ

Καὶ φθάνομε κύριοι Ἐταῖροι στὸ τέλος τῆς ἐπιτύμβιας Στήλης μνη-

μονεύοντες τὸν τελευταῖον Νεκρὸν τῆς Ἐταιρείας, τὸν Στάθη Λαμπρίδη, τὸν Λυκειάρχην Γενικὸν Γραμματέα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας ποὺ εἶναι ἀπίστευτο πὼς δὲν εἶναι σήμερα μαζί μας. Ἡ ἀγέρωχη δρυς τῶν Ἐπάνω Σουδενῶν, χωρὶς κανένα κλαδί της νὰ δείχνει τὴ φθορὰ τοῦ χρόνου ἕως τις 17 Φεβρουαρίου, ἔπεσε μὲ πάταγο ἀπὸ τὴ βροτολογία νόσο καὶ ἐκλόνισε ἀπὸ τὰ θάθρα της τὴν Ἐταιρεία.

Δεκαπέντε χρόνια μᾶς ἐβλέπατε σὲ ἀρμονικὴ συζυγία νὰ τὴν ὀδηγοῦμε στὴν πνευματικὴ ἀποστολὴ της. Γεννημένος στὰ 1904 Ἐκεῖνος. Στὰ 1914 ὁ ὀμιλῶν. Ἦμουν μαθητὴς του κι ἦταν ὁ Δάσκαλός μου. Αὐτὴ ἡ σχέση καὶ ἀπόσταση τηρήθηκε ἀπαρέγκλιτα ἐκ μέρους μου καθ' ὅλη τὴ διάρκειά τῆς συνυπηρεσίας μας. Πολλὲς φορές ἐνιωθα ἄβολα Πρόεδρος ἐγώ, Γεν. Γραμματέας Ἐκεῖνος καὶ τοῦ ἐπρότεινα τὴν ἐναλλαγὴ τῶν ρόλων μας.

— Κάτσε κεῖ ποὺ κάθεσαι! μοῦ λέγει. Ἄν δὲ σ' ἐμάθαινα γώ γράμματα δὲ θὰ ἐγίνεσο οἶος εἶσαι!

— Θὰ παραιτηθῶ! τοῦ ἀπαντοῦσα.

— Τὴν ἄλλη μέρα ἔφυγα γώ, μοῦ ἀνταπαντοῦσε.

Ἔτσι νιώθαμε καὶ οἱ δύο τὴν ἐκτέλεση τῶν καθηκόντων μας.

Ἄς εἶναι αἰωνία ἡ μνήμη καὶ τῶν σήμερα μνημονευμένων καὶ ἀπάντων τῶν προαποβιωσάντων Ἡπειρωτῶν Μελῶν, Εὐεργετῶν, Ἀφιερωτῶν καὶ Δωρητῶν τῆς Ἐταιρείας κι ἄς τηρήσουμε σιγὴν ἐνὸς λεπτοῦ.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΑΚΗ ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ

ΤΟΥ ΚΩΝΣΤ. Ι. ΑΝΑΓΝΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ

Ἐφέδρου Ἀνθ)γοῦ Πεζικοῦ

(Συνέχεια τοῦ προηγουμένου)

Προετοιμασία ἀντεπιθέσεων

Ἐν τῷ μεταξὺ ἀπὸ τὰ ἀριστερά μας καὶ ἀπὸ τὸν τομέα τοῦ κυρίως Καλπακίου, ἀκούσαμε τὰ δικά μας ὅπλα, πολυβόλα νὰ κελαϊδᾶνε καὶ νὰ ἐπιτίθενται κατὰ τῶν Ἰταλῶν, χωρὶς νὰ εἶχα σαφῆ ἀντίληψη ὑποθέταμε πῶς ἄρχισε ἡ ἀντεπίθεσή μας κατὰ τοῦ Ἰταλοῦ, ἀλλὰ ἐπὶ τοῦ παρόντος ἡ προσοχή μου ἦταν στραμμένη πρὸς τὰ ἀπέναντι ὑψώματα τοῦ Μεσοβουνίου ὅπου ὑποστήριζαμε τὴν ἀντεπίθεση τῶν Τσολιάδων καὶ τοῦ Τάγματος τοῦ Ἀποστολίδη πού τοὺς ἀκολουθοῦσε. Εὐτυχῶς ἡ ἡμέρα ἦταν καλὴ καὶ ὅλα πῆγαιναν καλὰ γιὰ τὰ τμήματά μας. Τὰ πολυβόλα μου ἔβαζαν δραστηρικῶς κατὰ τῶν ἔναντι Ἰταλικῶν θέσεων πού ὀπισθοχωροῦσαν. Κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς μάχης αὐτῆς μιὰ μικρὴ ομάδα Ἰταλῶν δυνάμεως διμοιρίας, προφανῶς ἀποκομμένη ἀπὸ τὰ ἄλλα τμήματα τῶν Ἰταλῶν προσπαθοῦσε νὰ ἀνέβει πρὸς τὶς θέσεις μας ἀπὸ μιὰ μικρὴ χαράδρα τῶν Καλυβιῶν Τσερβαρίου, ἀλλὰ ἔγινε ἀντιληπτὴ ἀπὸ τοὺς λεβέντες μου καὶ ἀφοῦ δέχθησαν μερικὲς ριπὲς διελύθησαν καὶ χάθηκαν μέσα

στοὺς θάμνους τῆς κατηφοριᾶς. Τώρα πιά ἐπικρατεῖ ἡ σκέψη εἰς ὄλους μας ὅτι τὰ πράγματα ἀρχίζουν ν' ἀντιστρέφονται.

Οἱ Ἰταλοὶ βλέποντας ὅτι ἀπὸ τὴν Τζούφα Ράχην ἐκτοπίζονται ἀπὸ τ' ἀριστερά μας, τὰ τμήματά μας νὰ ἐπιτίθενται κατὰ τοῦ ὑψώματος τοῦ Προφήτη Ἡλία Δολιανῶν καὶ ἐπειδὴ ὑπῆρχε κίνδυνος νὰ κυκλωθοῦν ἐγκαταλείπουν τὸ χωριὸ Μεσοβοῦνι ἀφοῦ πρῶτα ἔβαλαν φωτιά σὲ δύο μεγάλα σπίτια. Τέτοια μέσα μεταχειρίζονται οἱ παλιάνθρωποι. Εἶναι πιά μεσημέρι ὁ ἥλιος ζέστανε καὶ ὅπως εἴμεθα χαρούμενοι γιὰ ὅλα, ἔξαφνα βλέπουμε ἀπὸ τ' ἀριστερά μας δικά μας τμήματα νὰ καταλαμβάνουν χωρὶς μάχην τὰ ἄλλα ὑψώματα πού ἦσαν μπροστὰ καὶ ἀριστερὰ τοῦ χωριοῦ καὶ τοὺς Ἰταλοὺς νὰ φεύγουν τροχάδην κακὴν - κακῶς μέσα ἀπὸ τὰ δένδρα καὶ ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα τόσο τὰ τμήματά μας προχωροῦσαν. Ὁ ἐχθρὸς φαίνεται ὅτι τὰ ἔχασε, προσπαθεῖ διὰ τῶν πυροβολαρχιῶν ἀπὸ τὰ Δολιανὰ ν' ἀντιδράσει κάπως, ἀλλὰ τὸ δικό μας πυροβολικὸ διὰ βολῶν ἀντιπυροβολικοῦ τοὺς ζάλιζε. Ὅσο περνοῦσε ἡ ὥρα τόσο καὶ περισσότερες φάλαγγες δικῶν μας στρα-

τιωτῶν πηγαίνανε πρὸς ἐνίσχυσιν τῶν ἐπιτεθεμένων ἀδελφῶν τους. Ἡ μάχη ἐν τῷ μεταξύ, μετὰ τὸ ὕψωμα τῆς Τζούφα Ράχης πρὸς τὰ ἄλλα ὑψώματα εἶχε ἐνταθεῖ εἰς τὸ ἔπακρον. Μὲ τὸ τηλέμετρον παρακολουθοῦσα τὰ γυμνὰ ὑψώματα πῶς πολεμοῦσαν οἱ Ἴταλοὶ τοὺς δικούς μας. Ποτέ τους δὲν πηγαίνει ἓνας - ἓνας ἀπὸ θέσιν εἰς θέσιν ἀλλὰ παρέες ἀπὸ 4—5 ἄτομα. Ρίχνανε μερικές ντουφεκιές καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο μετακινούνταν πρὸς τ' ἀριστερά - δεξιὰ καὶ πρὸς τὰ πίσω ἐν ἀντιθέσει μὲ τοὺς δικούς μας φαντάρους καὶ τσολιάδες πού πηγαίνανε ἓνας - ἓνας καὶ χρησιμοποιώντας τις πέτρες, τὸ ἔδαφος καὶ τοὺς θάμνους, ὅπως μπορούσαν καλύτερα. Μάλιστα ἐπειδὴ ἡ ἀπόστασις δὲν ἦταν καὶ μεγάλη, ἔβλεπα πολὺ καθαρὰ μὲ τὸ τηλέμετρον ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς Ἴταλοὺς νὰ θάζουν τὸ ὄπλο τους κάτω ἀπὸ τὴν μασχάλην καὶ νὰ πυροβολοῦν κατὰ τῶν δικῶν μας. "Ἴσως νὰ φανῶ κάπως ὑπερβολικὸς ἀλλὰ εἶναι ἀληθινὸ γεγονός τὸ ὁποῖον βλέπανε καὶ εἶδανε μὲ τὸ τηλέμετρον οἱ περισσότεροὶ ἄνδρες μου. Γελούσαμε ὅλοι μας μὲ τοὺς πολεμιστὰς πού εἶχαμε μπροστὰ μας, δὲν τοὺς πήραμε χαμπάρι ἀπὸ πρὶν, ἀλλὰ τώρα ὕστερα ἀπὸ 15 ἡμέρες καὶ πλέον οἱ ἴδιοί μας προχωρᾶνε ἀπὸ ὕψωμα σὲ ὕψωμα. Βλέπαμε καθαρὰ ὅλες τις φάσεις τῆς μάχης ὅπως καὶ ὅταν μᾶς ἐπετίθοντο στὶς ἀρχές οἱ Ἴταλοὶ, ἀλλὰ τώρα εἶναι τελείως διαφορετικὰ τὰ πράγματα. Ἐχομε πᾶρει τὸν ἀέρα τους καὶ δὲν ὑπάρχει μεγαλύτερα ἱκανοποίηση

νὰ βλέπεις ἀπὸ τὰ ψευτοχαρακώματα τῆς πλαγιᾶς τῆς Γκραμπάλας νὰ κουβαλᾶνε Ἴταλοὺς αἰχμαλώτους πρὸς τὰ μετόπισθεν δικοί μας στρατιῶτες.

Ἀκάθεκτοὶ ἀπὸ ὕψωμα σὲ ὕψωμα

"Ὅλοι μας πετούσαμε ἀπὸ χαρὰ, ὁ ἐχθρὸς εἰς μάτην προσπαθεῖ ν' ἀνακόψει τὴν προέλασή μας. Τώρα ρίχνονται στὴ σημερινὴ μάχη τὰ ἀεροπλάνα τους τὰ ὁποῖα πετοῦν διὰ ἀρκῶς ἀπὸ πάνω μας καὶ βομβαρδίζουν τὸν δρόμον τοῦ ἀύχενος Ἀρίστης πού χρησιμοποιοῦσαν οἱ κινόμενες ἐνισχύσεις μας. Ἀλλὰ εἰς μάτην, μόνον ἓνας τσολιάς σκοτώθηκε τὴν ὥρα πού πότιζε τὸ μουλᾶρι του στὴ θρύση τῆς χαράδρας.

Τὸ πυροβολικὸν τῶν Ἴταλῶν δὲν ἔβαζε σήμερα σὲ μᾶς, ἀλλὰ ἐναντίον τῶν ὑψωμάτων τῆς Τζούφα Ράχης καὶ κυρίως γιὰ νὰ θρεῖ μιὰ ὀρειβατικὴ Πυροβολορχία πού εἶχε προωθηθεῖ ἐκεῖ καὶ ἔκαμε μεγάλη ζημιὰ στοὺς Ἴταλοὺς μαζί μὲ τοὺς ἐπιτεθεμένους τσολιάδες.

Ἡ πρώτη ἡμέρα, αὐτὴ ἡ μεγάλη ἡμέρα πέρασε θαυμάσια γιὰ ὅλους μας. Οὔτε τις ψεῖρες λογαριάζαμε οὔτε τὴν πείνα. Χαρούμενη ἔρχεται καὶ ἡ νύχτα μὲ φεγγάρι πού φώτιζε θαυμάσια γιὰ τὴν περίπου, πανσέληνος καὶ ἐκεῖ πού λέγαμε ὅτι θὰ ξεκουρασθοῦμε λιγάκι οἱ Ἴταλοὶ ὅλη τὴ νύχτα, μὰ ὅλη τὴ νύχτα διὰ συνεχῶν ἀντεπιθέσεων καὶ κάνοντας χρῆσιν ἀφθόνων χειροβομβίδων προσπαθοῦνε νὰ ἀνακαταλάβουν τὸ χωριὸ Μεσοβοῦνι καὶ

τά δεξιότερα ἀπὸ αὐτὸ ὑψώματα. Ὁλη τὴ νύκτα δὲν ἔκλεισα μάτι καὶ ἡ μάχη συνεχίζετο εἰς ἀπόστασιν 1500 μέτρων, ἀλλὰ ὅπως μᾶς πληροφορήσε ἕνας νυκτερινὸς ἀγγελιοφόρος, οἱ μακαρονάδες δὲν μποροῦν νὰ κάμουν τίποτε καὶ διαρκῶς σπᾶνε τὰ μοῦτρα τους. Εἶναι πολὺ καλὸ τὸ θέαμα νὰ παρακολουθεῖ κανεὶς ἀφ' ὑψηλοῦ τὴν διεξαγωγὴν τῆς μάχης. Βλέπεις ἕνα σωρὸ πράγματα, ἔλιγμούς, κινήσεις καὶ συνάμα κάνεις καὶ κριτικὴ καὶ το σπουδαιότερο ὅταν εἶσαι νικητὴς αἰσθάνεσαι μεγάλην ἱκανοποίησιν, ὅπως ἐγὼ στὴν προκειμένην περίπτωσιν, πού ὅλη τὴν ἡμέρα ἦμουνα μαχόμενος θεατὴς καὶ νικητὴς συνάμα, ἐφ' ὅλου τοῦ μετώπου ἀπὸ Παρακαλάμου μέχρι Κονίτσης, ὅπως μᾶς πληροφοροῦσαν οἱ διάφοροι περαστικοί. Ἐκτὸς αὐτῶν εἶχαμε ἰδίαν ἀντίληψιν.

16.11.40

Ἡ ἴδια κατάσταση συνεχίζεται καὶ σήμερα. Ὁ ἐχθρὸς ἐπιτίθενται με λύσσα ἀλλὰ μπροστὰ σὲ μιὰ κραυγὴ τῶν δικῶν μας τοῦ «Ἄερα» καὶ τοῦ «φούσκωστον στὸ μπούτι», (φρᾶσιν πού μετεχειρίζοντο κυρίως οἱ τσολιάδες) οἱ μακαρονάδες τρέπονται εἰς φυγὴν.

Τὸ βράδυ πληροφορήθηκα ἀπὸ το τηλέφωνο τοῦ Λόχου ὅτι ἀπέναντί μας, μετὰ τὴν Τζούφα Ράχην, σὲ ἕνα ἄλλο ὑψωμα (Κεφαλοβουλγάρα), χθὲς τὸ βράδυ ἐγίνε φονικοτάτη μάχη καὶ κατὰ τὰ λεγόμενα τοῦ Λοχαγοῦ Λαῖου, αὐτὴ τὴ μάχη τὴν ἐχαρακτήρισε ὁ Ἐπιτελάρχης τῆς

Μεραρχίας, ὡς τὴν μάχην τῆς Γκοβαλίτσας (ἄγνωστη γιὰ μένα ἴσως τῆς Μ. Ἀσίας). Ὁ ἐχθρὸς εἶχε τρομακτικὰς ἀπωλείας, πολεμοῦσε με λύσσα καὶ δὲν ἐγκατέλειπε τὸ ὑψωμα γιὰτὶ ἐκεῖ κοντὰ ὑπῆρχαν πολλὰς ἐχθρικές πυρ)χίεις καὶ γιὰ αὐτὸ ἀντιδροῦσε μέχρις ὅτου νὰ τις μεταφέρει.

Αὐτὰ ἔμαθα ἀπὸ τὸν Λοχαγὸν Λαῖον κατὰ τὴν μετάβασίν μου χθὲς τὸ βράδυ, ἀλλὰ σήμερα, ἐπαναλαβάνω τὰ ἴδια. Συνεχίζονται καὶ κατὰ τὸ ἀπόγευμα ὁπότε ἄρχισε νὰ συννεφιάζει ἡ μέρα. Τὰ ἐχθρικά ἀεροπλάνα συνεχῶς περνοῦσαν ἀπὸ πάνω μας. Οἱ μακαρονάδες ἔχουν ὑπεροχὴν σ' αὐτὰ ἐν ἀντιθέσει με μᾶς, ἀλλὰ δὲν ξέρουν νὰ χρησιμοποιοῦσιν ὅπως καὶ τ' ἄλλα τους ὄπλα, πυροβολικόν κλπ. Τὴν ἡμέραν αὐτὴν εἶδα με τὰ μάτια του ἀεροπλάνου νὰ βομβαρδίζουν τὰ τμήματά μας μέσα ἀπὸ τὰ σύννεφα! Πῶς νὰ ἔχουν ἐπιτυχίαν; Γι' αὐτὸ πλέον κανεὶς μας δὲν τοὺς λογάριαζε.

Οἱ πρῶτοι Ἴταδοὶ αἰχμαλῶτοι

Ὅπως καὶ πρὶν, ἔτσι καὶ σήμερα παρακολουθοῦσα τὴν ἐξέλιξιν τῆς μάχης πάντα με τὸ τηλέμετρον καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ βλέπω κάτω ἀπὸ μᾶς στὴν κοιλάδα τῆς Ἁγίας Παρασκευῆς νὰ περνοῦν ομάδες Ἴταλῶν αἰχμαλῶτων. Πηγαίνω καὶ βλέπω γιὰ πρώτη φορά τοσούτους πολλοὺς Ἴταλοὺς (32) τὸν ἀριθμόν, νὰ τοὺς ὀδηγοῦν πρὸς τὸ μετόπισθεν. Ἦταν ἀνθρώπινα ράκη, με ζωγραφισμένη στὰ πρόσωπά των τὴν ἀπογοήτευση. Μεταξὺ αὐτῶν ἦταν καὶ ἕνας ὠραῖος νέος ἀξιωματικὸς ἀπὸ

τὴν Νάπολι. Τὸν λυπήθηκα ὅπως καὶ ὄλους γενικὰ στὴν κατάστασι πού θρίσκονταν, ξεκομμένοι καὶ καταβεβλημένοι ἀπὸ τὶς περιπέτειες τοῦ πολέμου. Ἔδωσα δύο πακέτα τσιγάρα Νο 1 Παπαστράτου στὸν ἀξιωματικὸ καὶ φεύγοντας μὲ εὐχαρίστησε σφίγγοντας τὸ χέρι μου λέγοντας Γκράτσια - Γκράτσια καὶ ἓνα σωρὸ Ἰταλικά τὰ ὁποῖο δὲν μποροῦσα νὰ καταλάβω. Πάντως λυπηρὸν τὸ θέαμα. Μεταξὺ των ἦταν καὶ δύο τραυματίες πού τοὺς εἶχανε καθάλα στὰ δύο ζῶα μᾶλλον σὲ ὄχι καλὴ κατάστασι.

Καὶ τὴν ὥρα πού ἐτοιμαζόμουνα νὰ ἀνηφορίσω γιὰ τὸ τμήμα μου, ὁ ἓνας ἀπὸ τοὺς τρεῖς Ἕλληνες στρατιῶτες πού τοὺς συνόδευε καὶ πού ἤξερε Ἰταλικά, εἶπε στοὺς αἰχμαλώτους ὅτι εἶμαι ἀξιωματικὸς καὶ πρὸς στιγμὴν ἀρχίσανε νὰ φωνάζουνε ὄλοι τοὺς: «Μπόνο Γκρέκο — Γκράτσια τάντα» κλπ. καὶ νὰ θρίζουνε τὸ Μουσολίνι. Μοῦ ἔκαμε μεγάλη ἐντύπωση τὸ περιστατικὸ αὐτὸ καὶ γιὰ αὐτὸ ἐπαναλαμβάνω ὅτι τὸ θέαμα ἦταν λυπηρὸν!

Ἐν τῷ μεταξὺ γυρίζω στὰ παλιά μου λημέρια καὶ εἶπα τὶς ἐντυπώσεις μου στοὺς λεβέντες μου. Ἀλλὰ κατὰ τὸ μεσολαβοῦσαν χρονικὸν διάστημα τὰ τμήματά μας εἶχαν προχωρήσει ἀρκετὰ καὶ πλησιάζανε νὰ θγοῦνε στὸ δημόσιο δρόμο κοντὰ στὸ Γεροπλάτανο καὶ παρακολουθοῦσα τὶς κινήσεις τοὺς μὲ τὸ τηλέμετρον χωρὶς νὰ χρησιμοποιοῦν τὰ πολυβόλα γιὰτὶ εἶμεθα ἐκτὸς βολῆς πλέον. Καὶ ἐκεῖ πού παρακολουθοῦσα ὅλα αὐτὰ βλέπω τρία ἄρματα Ἰταλικά ἐπὶ τῆς δημοσίας

ὁδοῦ νὰ θάζουν κατὰ τῶν ἰδικῶν μας τμημάτων πού προσπαθοῦσαν νὰ ἀνέβουν στὴν πλαγιά ἑνὸς ὑψώματος. Τὸ παρατηρητήριον τοῦ πυροβολικοῦ μας δὲν τὰ ἀντελήφθηκε καὶ τρέχω μόνος μου στὸ παρατηρητήριον τοῦ Κολλιποῦλου καὶ μόλις τοῦ ὑπέδειξα τὸ μέρος καὶ μὲ τὴν πρώτην ματιὰ πού ἔρριξε μὲ τὶς διόπτρες του δίδει ἐντολὴ στὴν Πυροβολαρχίαν καὶ μὲ τὶς τρεῖς πρώτες βολές τοῦ πυροβολικοῦ τρέπονται εἰς φυγὴν τὰ τάνκς καὶ κρυφτήκανε σὲ μιὰ στροφὴ τοῦ δημόσιου δρόμου καὶ ἔτσι τὰ τμήματά μας ἐκινήθησαν χωρὶς παρενόχλησι.

Ὅταν βλέπαμε αὐτὰ τὰ συνεχῆ ὠραῖα κατορθώματα τοῦ στρατοῦ μας πετούσαμε ἀπὸ χαρὰ γιὰτὶ μᾶς δίνεται ἡ εὐκαιρία τώρα νὰ θγάλουμε τὰ δανεικὰ καὶ τὸ σπουδαιότερον ὅτι τώρα πιά δὲν εἶμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ θρισκόμεθα καθηλωμένοι στὰ πρόχειρα ψευτοχαρακώματα, ἀλλὰ εἶμεθα ἐν κινήσει, γιὰτὶ ἀπὸ τὸν Παρακάλαμον μέχρι τὴν Γκραμπάλαν ὅλα τὰ τμήματά μας θρίσκονται στὴν ἀντεπίθεσιν καὶ ὄλο μὲ καλὰ ἀποτελέσματα ὅπως μαθαίνουμε.

Τώρα ἀρχίζουμε νὰ πιστεύουμε πῶς καὶ ὁ Θεὸς εἶναι μὲ τὸ μέρος μας, γιὰτὶ καὶ ὁ καιρὸς αὐτὲς τὶς τελευταῖες ἡμέρες εἶναι καλὸς ἐφ' ὄλου τοῦ Μετώπου. Τὰ τμήματά μας προχωροῦν, πλησιάζει ἡ νύχτα καὶ βλέπουμε ἀπὸ τὰ δεξιὰ μας τὰ χωριά τῆς Κονίτσης καὶ περὶ τὴν Μάζην νὰ διεξάγεται μάχη. Ἡ νύχτα περνᾷ ἡσυχῇ, κοιμήθηκα μὲ πῶ νὰ πῶ γιὰ πρώτη θραδιὰ ξενοιαστος γιὰ νὰ ξυπνήσω τὸ πρωῖ

- πρωτὶ περισσότερον ἀπὸ τὶς ψεῖρες καὶ νὰ παρακολουθήσω τὴν ἐξέλιξιν τῆς νέας καταστάσεως ἢ ὁποῖα ὅσον περνᾷ κάθε ἡμέρα ἢ νύχτα εἶναι μὲ τὸ μέρος μας.

Ἱταδικὴ ὑποχώρησις πρὸς Δέμα καὶ Βασιδικό.

17.11.40

Τὰ πράγματα ἔχουν ἀντιστραφεῖ πιά καὶ τὰ τμήματά μας ἀπὸ τὶς προηγούμενες ἡμέρες ἐπιτίθεντο χωρὶς διακοπὴν μὲ μεγάλην ἐπιτυχίαν κατὰ τῶν μακαρονάδων. Παρακολουθοῦμε τὰ Ἱταλικά τμήματα νὰ ὀπισθοχωροῦν πρὸς Βασιλικὸν καὶ Δέμα, χωρὶς νὰ μετέχουμε ἑμεῖς στὶς μάχες. Παρακολουθοῦσα μὲ τὸν Πυροβολητὴν Κολλιόπουλον τὴν ὀπισθοχώρησιν τῶν μηχανοκινήτων φαλάγγων τοῦ ἐχθροῦ στὸν δημόσιον δρόμον. Ἦταν ὅμως μακριὰ ἐκτὸς βολῆς πυροβολικοῦ καὶ γι' αὐτὸ δὲν θάζει τὸ πυροβολικόν μας μοῦ ἔλεγε ὁ εἰδικὸς καὶ πεπειραμένος Ὑπολ)γὸς Κολλιόπουλος. Ἄλλὰ τὸ εὐχάριστον ἦταν τὴν ἡμέραν αὐτὴν ὅτι ἔκαμαν τὴν ἐμφάνισίν των μερικὰ ἑλληνικὰ ἀεροπλάνα! Τὰ βλέπαμε ἀπὸ τὴν κορυφὴν τῆς Γκραμπάλας νὰ πετᾶνε μᾶλλον σὲ χαμηλὸν ὕψος σὰν κατὰ κάποιον τρόπον νὰ μᾶς χαιρετοῦσαν, ἀλλὰ στὴν περιοχὴν μας εἶδαμε νὰ βομβαρδίζουσι τοὺς Ἱταλοὺς. Τὴν στιγμήν αὐτὴν μὲ ρωτούσανε οἱ στρατιῶτες γιατί δὲν παρουσιαζότανε τόσοσιν καιρό. Τί νὰ πῶ; Τοὺς εἶπα ὅτι εἶχαν νὰ προστατεύουσιν τόσες καὶ τόσες πόλεις τοῦ ἐσωτερικοῦ: δρόμους, καὶ γεφύρια, μέχρις ὅτου

νὰ φθάσουν τὰ Ἑγγλέζικα ποὺ ἦσαν στ' ἄλλα μέτωπα καὶ στὴν Ἀφρική. Ἄλλὰ τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἔμεινε ἀπαρατήρητο μπροστὰ στὸ θέαμα ποὺ εἶχαμε ἑμεῖς νὰ βλέπουμε τὰ δικά μας τμήματα νὰ προχωροῦνε ἀπ' ὅλες τὶς πλευρές. Ἄλλὰ ἀπὸ τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἡμέρας βλέπω ἀπὸ τὸν αὐχένα τῆς Ἀρίστης νὰ περνᾶνε τώρα οἱ δικοί μας κάτοικοι τῶν διαφόρων χωριῶν ποὺ τὰ εἶχαν ἐγκαταλείψει καὶ νὰ προσπαθοῦν νὰ ξαναγυρίσουν στὰ ἴδια, δηλαδή παριστάμεθα μάρτυρες διὰ δευτέραν φοράν αὐτῆς τῆς τραγικῆς εἰκόνας, μία ὅταν τὰ ἐγκαταλείπανε στὴν ἀρχὴ τῆς εἰσβολῆς τῶν Ἱταλῶν καὶ μία τώρα ποὺ προσπαθοῦσαν οἱ διάφοροι πρόσφυγες νὰ ἐπανέλθουν στὰ πρῶτα ἀπελευθερωθέντα χωριὰ τους (Ἀρίστης, Μεσοβοῦνι, Μαυροβοῦνι κ. λ.π.), ἦλθα εἰς ἐπαφὴν μὲ πολλοὺς ἀπ' αὐτοὺς κυρίως γυναικοῦλες, ποὺ διαρκῶς κλαίγανε γιατί ὅπως εἶχαν προροφηθεῖ οἱ Ἱταλοὶ εἶχαν κάψει καὶ καταστρέψει πολλὰ σπίτια τῶν χωριῶν τους.

Προσπαθοῦσα νὰ τοὺς ἐνθαρρύνω λέγοντας πῶς ὅλα θὰ ξαναγίνον κλπ. Ἐν τῷ μεταξύ ὅσον περνοῦσε ἡ μέρα τόσο τὰ πράγματα ἦσαν εὐχάριστα γιὰ μᾶς γιατί μαθαίναμε πῶς στὰ Δολιανά, τὰ Ραβένια, Ρουσιᾶ κλπ. χωριὰ τοῦ Πωγωνίου εἶχαν καταληφθεῖ ἀπὸ τὸ δικὸν μας Στρατό. Μάχες τώρα βλέπαμε πῶς γίνονταν πρὸς τὸ Μπουραζάνι, Δέμα, Κονίτση. Ἄρχισε τὸ βραδάκι νὰ κάμει πολὺ κρύο, ἀλλὰ τώρα ἦταν διαφορετικὴ ἢ κατάσταση γιατί δὲν εἶχαμε τὸν βρα-

χνᾶ τῶν Ἰταλῶν καὶ ἡ νύχτα περ-
νοῦσε διαφορετικὰ πλέον. Συζητού-
σαμε μὲ τοὺς στρατιώτας μου ὅλα
τὰ περασμένα καὶ ἀπὸ τὴ χαρὰ μας
καὶ τὴ συγκίνηση δὲν μᾶς κολλοῦσε
ὕπνος καίτοι εἴμεθα κατάκοποι ἀλ-
λὰ αὐτὲς οἱ ψεῖρες μᾶς κάμανε τὸ
μεγαλύτερο κακὸ καὶ δὲν μᾶς κολ-
λοῦσε ὁ ὕπνος. Αὐτὰ ἔχει ὁ πόλε-
μος: πότε μάχες καὶ πότε ταλαι-
πωρίες.

Πέραν τῶν Συνόρων - Ἀνάκτη- ση τοῦ πατρίου ἐδάφους.

18.11.40

Ξημέρωσε ὁ Θεὸς τὴν ἡμέρα καὶ
οἱ πρῶτες πληροφορίες ἀπὸ τὸν Λό-
χον καὶ τὸ Παρατηρητήριον εἶναι
ὅτι οἱ μακαρονάδες ἐγκατέλειψαν
τὴν νύχτα ὅλα τὰ ὑπόλοιπα χωριὰ
τοῦ Πωγωνίου φοβούμενοι τὴν κύ-
κλωσιν ἀπὸ τὰ τμήματά τους πού
δρούσανε στὴν περιοχὴ Κονίτσης, ἡ
δὲ ὑποχώρησις ἔγινε μέχρι τῆς γέ-
φυρας Μέρτζιανης δηλαδὴ στὰ πα-
λαιὰ σύνορα, καὶ ἀπὸ τὸ ἀριστερόν
μας βλέπαμε νὰ γίνονται μάχες
στὴν περιοχὴ τοῦ Χάνι Δελθυνακίου.
Ἀπὸ ὅσα βλέπαμε εἶχον ἐγκαταλει-
φθεῖ ἐπὶ διαφόρων θέσεων καὶ τοῦ
δημοσίου δρόμου πολλὰ ὀχήματα
καὶ ἄλλα εἶδη — καὶ πρὶν ἀκόμη ἡ
ὥρα περάσει ἀπὸ τις 11 π.μ. ἔρχε-
ται ἡ διαταγὴ νὰ ξεκουρασθοῦμε
καὶ νὰ ἐγκαταλείψουμε τίς θέσεις
μας στὴν Γκραμπάλα καθ' ὅσον ἔ-
ληξε ἡ ἀποστολὴ μας καὶ νὰ πᾶμε
πρὸς τὰ μετόπισθεν πρὸς τὴν τοπο-
θεσίαν Ἀσόνιτσαν — Καλύβια — Ἐ-
λαφότοπον καὶ πρὸς Καλπάκι, νὰ

μείνωμε ἐκεῖ πρὸς φρούρησιν τῶν
ὑπαρχόντων ὑλικῶν - λαφύρων καὶ
συνάμα γιὰ ξεκούραση γιὰτὶ ἴσως
εἴμεθα τὸ μόνον τμήμα ἡ Διμοιρία
μου, πού ὑπέφερε τὰ πάνδεινα κα-
τὰ τὸ 20ήμερον τῶν μαχῶν περὶ τὴν
Γκραμπάλαν, χωρὶς ἴχνος ὀχυρω-
ματικῶν κλπ. προστατευτικῶν ἔρ-
γων καὶ χωρὶς πιά νὰ ἔχουμε τὸν
φόβο μήπως μᾶς δοῦνε οἱ Ἰταλοὶ
καὶ μᾶς περιποιηθοῦν μὲ τὰ πυρο-
βόλα τους, ξεκινᾶμε διὰ τὴν νέαν
μας θέσιν ἐγκαταλείποντας ἴσως
γιὰ πάντα τὴν περίφημον Γκραμ-
πάλαν.

Νοιώθω τὸν ἑαυτόν μου ὑπερή-
φανον γιὰτὶ μοῦ δόθηκε ἡ εὐκαιρία
νὰ ὑπερασπιστῶ μαζί μὲ ἐλαχί-
στους, τὸ μεγίστης ἀξίας ὕψωμα τὸ
ὁποῖον ἀπεκαλεῖτο τὸ κλειδί
τοῦ Καλπακίου. Ὁ Ταγματάρχης
μου εἰς τὴν ἡμερησίαν διαταγὴν τοῦ
III Τάγματος ἐξυμνεῖ τοὺς ἄνδρας
καὶ γενικὰ ὅλους πού ὑπερασπίζα-
νε τὴν Γραμπάλαν ἀξιωματικούς
ὑπαξιωματικούς καὶ ὀπλίτας καὶ τὸ
ἡρωϊκὸν 15ον Σύνταγμα Πεζικοῦ,
διὰ ἡμερησίας του ἐπίσης διαταγῆς
πού μᾶς διαβάσθηκε, ἀπονέμει τὸν
τίτλον τοῦ ΗΡΩΪΚΟΥ ΤΑΓΜΑΤΟΣ
εἰς τὸ III Τάγμα, εἰς τὸ ὁποῖον ὑ-
πηρετοσαμε καὶ μεῖς καὶ τὸ τιτλο-
φορεῖ καὶ χαρακτηρίζει μὲ τίς κο-
λακευτικώτατες λέξεις πού δὲν μπο-
ρῶ νὰ θυμηθῶ καὶ νὰ τίς περιγρά-
ψω, γιὰτὶ τὸ μυαλό μου ὁμολογου-
μένως ἔχει πάψει νὰ λειτουργεῖ ἀ-
πὸ τὰ μπᾶμ - μπούμ τῶν ὀβίδων καὶ
τῶν ἄλλων σχετικῶν περιπετειῶν
καὶ ἀπὸ τίς ψεῖρες μαζί πού διαρ-
κῶς μᾶς βασανίζουν καὶ πιὸ πολὺ.
Λοιπὸν ἔχοντας ὅλ' αὐτὰ ὑπ' ὀ-

ψιν μου ἐγκατέλειψα τὸ χαρακωμὰ μου ποὺ τὸ ἔκαμα μόνος μου καὶ στὸ ὁποῖο πέρασα ἴσως τὶς πιὸ δύσκολες στιγμὲς τῆς ζωῆς μου μέχρι τώρα, γιατί δὲν ξέρω ἀκόμη τί μοῦ ἐπιφυλάσσει ἡ μοῖρα, ἐπειδὴ ὁ πόλεμος δὲν τελείωσε ἀκόμη. Ἐκεῖ καὶ μέσα σ' αὐτὸ, ἐδέχθην τὸ πρῶτο θάπτισμα πυρός, ἐκεῖ θὰ ἔμεινα ἀγροφύλαξ τοῦ ἔρημου τοπίου τῆς κακοτράχαλης Γκραμπάλας, ἂν ἔσκαγαν τὰ τόσα βλήματα τοῦ πυροβολικοῦ τῶν Ἰταλῶν, ἔπαναλαμβάνω, ὅτι ἓνα μεγάλο ποσοστὸ 30-40% δὲν ἔσκαγαν, ἴσως μὲ βοήθησε καὶ ἡ Παναγία τῆς μάνας μου ποὺ εἶχα πάντα μαζί μου, νὰ μείνω ζωντανὸς καὶ νὰ συνεχίσω προσφέροντας τὶς ὑπηρεσίες μου, μαζί μὲ τὶς χιλιάδες τῶν ἄλλων Ἑλλήνων κατὰ τῶν βαρβάρων εἰσβολέων τῆς φιλιτάτης μου πατρίδος. Ἡ στιγμή εἶναι πράγματι τραγική.

Ἐντίο Γκραμπάλα!

Γεῖά σου ἡρωϊκὴ Γκραμπάλα λέγω νοερῶς καὶ δὲν ξέρω ἂν ζήσω νὰ ξανάρθω νὰ σ' ἀντικρύσω πάλι, θὰ μοῦ μείνεις στὴ ζωὴ μου ἓνα μεγάλο Σύμβολο καὶ φορτωμένοι ὅπως ἀκριβῶς ἦλθαμε πρὸ 20 ἡμερῶν μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι τώρα εἴμεθα νικηταὶ καὶ γεμάτοι ὑπερηφάνεια, ξεκινᾶμε πάλι ὅλοι μαζί πλὴν δυστυχῶς δύο στρατιωτῶν μου, τοῦ Γεωργίου Καραμίχα ἀπὸ τὸ Μέτσοβο καὶ τοῦ Πέτρου Στέργιου ποὺ πέσανε ἡρωϊκῶς ἀγωνιζόμενοι γι' αὐτὴν καὶ οἱ ὁποῖοι μείνανε ἐκεῖ ὡς σύμβολον ἡρωϊσμοῦ γιὰ τοὺς ἐπερχομένους, μαζί βέ-

βαια μὲ μερικοὺς ἄλλους ἀκροβολιστὰς τῶν ἄλλων λόγων.

Αἰωνία σας ἡ μνήμη λεβέντες μου.

Καὶ συνεχίζουμε τὸν ἀνηφορικὸν μας δρόμον μέχρις ὅτου πάρουμε τὴν πλαγιά τῆς κατηφόρας ποὺ εἶχαμε ξανανέβη, φορτωμένοι - ταλαιπωρημένοι ὕστερα ἀπὸ μιὰ ὥρα καὶ κάτι πορείας φθάνουμε στὸν προορισμὸν μας τὴν Ἀσόνιτσα καὶ ἡ μόνη μας φροντίδα ἦταν πῶς νὰ στήσουμε τὰ ἀτμικά μας ἀντίσκηνα, τὰ ὁποῖα ὅλο τὸ προηγούμενο διάστημα τὰ εἶχαμε στοὺς ὤμους μας καὶ νὰ ξαπλώσουμε λίγο γιὰ πρώτη φορά ὑπὸ σκηνὴν μοῦ φάνηκε πῶς ἦμουν στὸ κρεβάτι τοῦ σπιτιοῦ μου. Κοιμήθηκα ὅλο τὸ ἀπόγευμα καὶ τὴ νύχτα. Ἐξω ἔβρεχε. Τὸ μόνο ποὺ μακριὰ πλεόν ἀκούαμε τὸ πυροβολικόν, ἀλλὰ ξένοιαστοὶ πλεόν δὲν μᾶς ἔμελλε, σὰν νὰ μὴ συμβαίνει τίποτα. Αὐτὰ ἔχει ὁ πόλεμος. Τώρα πῆραν ἄλλοι τὴ σειρά μας νὰ περιποιοῦνται καταδιώκοντας τοὺς μακαρονάδες. Αὔριο, εἶπα μέσα μου, νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ κυρίως Καλπάκι νὰ ἰδῶ καὶ ἀπὸ κοντὰ τὰ αἵματοβαμένο μέρος ποὺ ἔβλεπα ἀπὸ ψηλὰ τῆς Γκραμπάλας, γιατί ἀξίζει τὸν κόπο νὰ βρεθῶ θεατῆς.

Κοιμήθηκα θαῦμα, κανεὶς δὲν μὲ ἐνόχλησε ἐκτὸς βέβαια ἢ φαγούρα ἀπὸ τὶς ψεῖρες καὶ ἡ αἰτία αὐτὴ μ' ἔκαμε νὰ ξυπνήσω κάπως ἐνωρίς καὶ μιὰ καὶ ἡ μέρα εἶναι καλή, παίρνω τὴν ἀπόφαση νὰ ἐπισκεφθῶ τὸ Καλπάκι, τῆς περιοχῆς Χάνι Καραγκιόζη καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγην ὥ-

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ στὴ σελίδα 206)

«Πάσσαλος πασάλω έκρούεται...»

* ΤΟΥ ΧΡΙΣΤΟΦ. Γ. ΛΑΖΑΡΗ

ΣΗΜ. Α. Χ. Μ.:

Ὁ ἀείμνηστος Εἰσαγγελέας Ἐφεσῶν Χριστόφ. Γ. Λάζαρης ἀπὸ τῆς Λευκάδας δὲ στάθηκε μόνον ἓνας καταξιωμένος ἄνθρωπος καὶ δικαστικὸς λειτουργός, ἀλλὰ καὶ ἓνας ἀξιόλογος πνευματικὸς ἄνθρωπος.

Ἀσχολήθηκε καὶ μὲ τὴν Λογοτεχνία, τὴν Λογογραφικὴν ἔρευνα τοῦ Νησιοῦ του καὶ μὲ τὴν ἱστορία τῶν λέξεων του. Καρπὸς τῆς ἱστορικῆς ἔρευνας εἶναι: «Τὰ Λευκαδίτικα» ἐτυμολογικὸν καὶ ἐρμηνευτικὸν λεξιλόγιον τῶν γλωσσικῶν ἰδιωμάτων τῆς νήσου Λευκάδος. Ἰωάννινα. 1970, σελ. 207, πρὸς μὲς τιμητικὴ ἀφιέρωσις ἀπόκειται στὸ Ἑπειρωτικὸν Τμήμα τῆς Βιβλιοθήκης μου. Κι ἂν θέλετε τὸ ὕψος του τραβῶ τὰ ριντῶ καὶ βλέπετε ἀπὸ μιὰ σελίδα αὐτοῦ τοῦ εἰδικοῦ βιβλίου τὸ Χριστόφορο Λάζαρη, πρὸς εἶδαι καὶ πάθαμι σὲ κάποια πνευματικὴ ἐκδήλωση, στὸ «Ἀχροπόλ», γὰ ἀνακόψουμε τὸ νιαγάρια τῶν Βαλαωριτικῶν στίχων, πρὸς ἔβγαιναν πυριφλεγέθοντες, ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ αὐστηροῦ λειτουργοῦ τῆς Θέμιδας.

«Ἀίσθάνομαι ἀκόμα τὴν ἱκανοποίησιν πῶς μὲ τὴν θυσία ὠρῶν ἀναπαύσεως καὶ τὸν πολυχρόνιον μόχθον ἀναζητήσεων καὶ ἐρευνῶν προσφέρω στὴν πολυαγαπημένη καὶ ἐνδοξὴ ἀκροῦλα πρὸς γνῶρισα τὸ φῶς καὶ τὴν χάριν τῆς νεότητος ἐλάχιστο δεῖγμα στοργῆς καὶ εὐγνωμοσύνης, τὴν περγαμηνὴ πῶς οἱ λέξεις, πρὸς μιλάνε τὰ παιδιὰ τῆς δὲν εἶναι Δρύμιες καὶ Παγανά, σκιάχτρα τῆς ἀλήθειας καὶ τῆς αἰσθητικῆς, ἀλ-

λὰ ντυμένες τὰ μεταξωτὰ καὶ χρυσοκέντητα ἐγγῶρια Ρωμαίικα περιγκίπισσες καὶ ἀρχοντοπούλες ἀπὸ παλιὰς γενιὰς γτόπιες καὶ ξένες».

Ἡ νέα σειρά τῶν «Δικαστικῶν ἐνθυμήσεων» ἀναφέρεται στὴν Ἑπειρὸν, ὅπου ἐπὶ μακρὸν ὑπηρέτησε σὰν εἰσαγγελέας Πρωτοδικῶν καὶ Ἐφεσῶν, ὁ Χριστόφ. Λάζαρης, καὶ πρὸς εἶναι τὸ πρόσωπο πρὸς καὶ πρωταγωνιστεῖ καὶ ἀφηγεῖται.

Κ. Α., γραμματεὺς Εἰρηνοδικείου εἰς ἔδραν Πρωτοδικείου μὲ πτυχίον Νομικῆς καὶ ἐμπειρίαν 2—3 ἐτῶν, διωρίσθηκε Εἰρηνοδίκης στὴν Κόνιτσα κατὰ τὰ τέλη τοῦ 1935. Ἐκεῖ, ἀπ' τὴν πρώτη δικάσιμο

ἀγροτικῶν πταισμάτων διεπίστωση πῶς οἱ μετακινούμενοι ἀπ' τὴν θερινὴν στίς χειμερινὴς βοσκὴς καὶ τ' ἀνάπαλιν ἢ διαθερίζοντες τὸ καλοκαίρι στὴν περιφέρειαν τοῦ Εἰρηνοδικείου αὐτοῦ, ἐμπαζαν τὰ κοπάδια τους ἀδίστακτα στίς ἀγροτικὴς καλλιέργειες τῆς περιοχῆς καὶ δὲν ἄφηναν τίποτα. Ἀλλὰ καὶ ὅσοι ἔφθαναν στὸ δικαστήριον κατηγορούμενοι, τὴν ἐλάχιστες φορές πρὸς ἐκρίνονταν ἔνοχοι. ἐτιμωροῦντο μ' ἓνα πρόστιμο 100—200 δραχμῶν γιὰ ζημιὰς χιλιάδων δραχμῶν εἰς βάρος τῶν καλλιεργητῶν.

Ἔτσι εἶχαν ἐξασφαλίσει ἓνα ἀφαντάστως πάμφθηνο λιθαδιάτικο εἰς θάρος τῶν ἀγροτῶν, καὶ δὲν εἶχαν κανένα λόγο νὰ σεβαστοῦν τὸ μόχθο των καὶ νὰ παύσουν τὶς συστηματικὰς ἀγροζημίαις, πού εἶχαν καταστήσει τὴν Ἀγροτικὴ Ἀσφάλεια ἔννοια χωρὶς περιεχόμενον καὶ τὴ ζωὴ τῶν γεωργῶν γιὰ κλάματα.

Καὶ κοντὰ σ' αὐτό, ὁ νέος Εἰρηνοδίκης ἄκουσε (ἀλήθεια - ψέμματα) πὼς κυρίως ὑπεύθυνος γι' αὐτὴ τὴν κατάντια ἦταν ὁ προκάτοχος του, γόνος πολιτευομένης οἰκογενείας, πού, ποτισμένος μὲ τὸ ἀφιόνι τῆς ρουσφετολογίας, σὲ κάθε δικάσιμο (συνεννοούμενος μὲ τὸ δικηγόρο ἢ δικολάβου τῆς κομματικῆς του ἐντάξεως), εἶχε, στὸ μισοτραβηγμένο συρτάρι τοῦ τραπεζιοῦ ἀπ' τὸ ὁποῖο ἐδίκασε, τὸν κατάλογο τῶν ὁμοφρόνων ἀγροζημιωτῶν, τὸν ὁποῖον καὶ συμβουλευόμενος ἔβγαλε ἀράδα ἀθωωτικὰς ἀποφάσεις.

Κάποτε ὅμως, λέει, σὲ μιὰ διακοπή τῆς συνεδριάσεως, στοιχεῖα τῆς ἀντιφρονούσης παρατάξεως κατὰφεραν νὰ τοῦ πάρουν τὸν κατάλογο κι' ἔτσι ἔχασε τὸ μπούσουλα γιὰ τὶς ὑποθέσεις πού εἶχαν ἀπομείνει. Ἐπειτ' ἀπ' τὸ πάθημα αὐτὸ ἐμπῆκε σ' ἐνέργεια μιὰ ἄλλη πατέντα:

Οἱ ὑποτιθέμενοι πολιτικῶς ὁμόφρονες κατηγορούμενοι, δασκαλεμένοι ἀπ' τὸ συνήγορό τους, μόλις ἄκουγαν τὸν Εἰρηνοδίκην νὰ ἐκφωνῆ τὸ ὄνομά τους ἔσπευδαν στὸ τραπέζι του κι' ἔβαναν τὸ χέρι στὸ Εὐαγγέλιο χαζοπαρασταίνοντας ὅτι πηγαίναν νὰ ὀρκισθοῦν, γιὰ μάρτυρες. Κι' ὁ Εἰρηνοδίκης, ἀφοῦ τοὺς

παρετήρει τάχα γιὰ τὴν ἀνοησία τους κατέληγε στὴν ἀπαλλαγὴ των. Ἄλλὰ καὶ οἱ μεμνημένοι κατηγορούμενοι, πού δὲν ἔτρωγαν σανό, δὲν ἄργησαν νὰ καταλάβουν τὴν κομπίνα καὶ νὰ σπεύδουν ὅλοι νὰ παλαμίσουν τὸ Εὐαγγέλιο μόλις ἄκουσαν τὸ ὄνομά τους. Ὁ Εἰρηνοδίκης τοῦ κόμματος ἐπελάγωσε καὶ πάλι πρὸς μεγάλην ἀπορίαν του καὶ φυσικὰ τοὺς ἀθώωσε ὅλους. Ἐπειτα κι' ἀπ' αὐτὸ ἐμπῆκαν εἰς ἐνέργειαν ἄλλα μυστικὰ συνθήματα ἀναγνωρίσεως τῶν ὁμοφρόνων ἀλλὰ δὲν πρόλαβαν νὰ καρποφορήσουν γιὰτὶ ὁ σπουδαῖος αὐτὸς Εἰρηνοδίκης πῆρε μετάθεσι.

Μπροστὰ σ' αὐτὴ τὴν κατάστασι ὁ νέος Εἰρηνοδίκης ἄρχισε πλέον τῆς κροτήσεως μέχρι 3 ἡμερῶν ν' αὐξάνη τὰ πρόστιμα μέχρι 500 δρχ. καὶ ἀποζημίωσιν τοῦ παθόντος μέχρι 1000 δραχμὰς πού δὲν ἔπαιρναν ἔφεσιν, ἀλλ' οὔτε καὶ μ' αὐτὸ τὸ μέτρο ἔφερεν ἀποτέλεσμα, ἀφοῦ ἢ ἐκ τῆς παρανόμου βοσκήσῃς ζημία καὶ τὸ ὄφελος τῶν παραβατῶν ὑπερέβαιναν πολλάκις τὴν ἀξία τῶν 5000 δραχμῶν. Ὅταν ὅμως μὲ τὸν νέον τότε νόμον «περὶ Ἀγροτ. Ἀσφαλείας κλπ.» 1010)20 τὸ ὄριον ἀνεκκλήτου τῆς κρατήσεως αὐξήθηκε μέχρι 10 ἡμερῶν τὰ πράγματα ἄλλαξαν.

Σὲ μιὰ θερινὴ δικάσιμο στὴ μεταβατικὴ ἔδρα τῆς Πυρσόγιαννης εἶχαν προσδιορισθῆ ἑκατοντάδες ὑποθέσεις ἀγροζημιῶν μὲ συγκατηγορουμένους πλέον τῶν ποιμένων καὶ τοῦ ἰδιοκτῆτου, πού στὶς περισσότερες ἦταν πλουσιώτατος μεγαλοκτηματίας ἀκινήτων, καὶ κοπα-

διῶν κατανεμημένων μεταξύ πολλῶν ποιμένων (μέ τὸν τύπον τῆς κτηνομισθώσεως).

Στὴν περίπτωσι αὐτῇ ὁ ἀριθμὸς τῶν δοθέντων εἰς κτηνομίσθωσιν ζώων, κατ' ἔτος συμπληρούμενος διὰ τὰ τυχόν ἀπωλεσθέντα ἐκ τῶν νεογενήτων, ἔμενεν ἀμετάβλητος, τὰ δὲ προϊόντα (ἄρνια, μαλλί, γάλα κ.λ. π.) ἐμοιράζονταν μεταξύ ἰδιοκτῆτου καὶ μισθωτῶν ποιμένων κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ μισθωτηρίου συμβολαίου.

Ὁ Εἰρηνοδίκης, λοιπόν, ὅπου ἦταν θεβαιωμένη ἡ ἐνοχὴ ἄρχισε νὰ κόβῃ κοστοῦμια τόσον γιὰ τὸν ἰδιοκτήτη ὅσον καὶ γιὰ τοὺς μισθωτὰς ποιμένες: κράτησις 10 ἡμερῶν με μετατροπὴ πρὸς 250 δραχμές, πρόστιμο 500 καὶ ἀποζημίωσι, πού δὲν ὑπέκειντο εἰς ἔφεσιν καὶ ὑπερέβαιναν τὶς 3000 δρχ. κατ' ἄτομον. Ποῦ νὰ τὰ πληρώσουν αὐτὰ οἱ τσομπάνηδες καὶ πῶς νὰ σβύσῃ τ' ἀστροπελέκι ποῦρθε στὸ κεφάλι τοῦ ἀρχιτσέλιγκα ἰδιοκτήτη, πού γιὰ κάθε ὑπόθεσι καὶ γιὰ νὰ μὴν τοῦ μείνουν τὰ κοπάδια ἔρημα στὸ θουνό, ἔπρεπε νὰ πληρώσῃ ἀπάνω ἀπὸ 7.000 δραχμές; Ἔτσι, τὸ σχολεῖο πού ἦταν ἐλεύθερο λόγω διακοπῶν ἔγινε κρατητήριο καὶ ἡ δικάσιμος ἐξακολουθοῦσε. Οἱ ζημιωτὲς καὶ οἱ ὑπερασπιστὲς των, μετὰ τὴν πρώτη κατάπληξι ἄρπαζαν μιὰ ἔμπνευσι ἀπογνώσεως, μιὰ τηλεγραφικὴ διαμαρτυρία στὸν Εἰσαγγελεῖα Ἰωαννίνων κατὰ τῶν ἐξοντωτικῶν ἀποφάσεων τοῦ Εἰρηνοδίκου Κ.Α. με αἴτημα ἐπεμβάσεως πρὸς περιορισμὸν τῆς ἐγκληματικῆς ἀπανθρωπίας του κτ.τ.

Ὁ εἰσαγγελεύων τοῦ τμήματος διακοπῶν ἀντεισαγγελεὺς Πρωτοδικῶν Ἰωαννίνων εἰς ἀπάντησιν ἐτηλεγράφησεν ἀμέσως εἰς τὸν Ἀστυνομικὸν Σταθμάρχην Πυρσόγιανης ἀνθ)στὴν Π. Α.: «Ἀνακρινώσατε πρὸς τηλεγραφικῶς παραπονεθέντας ἡμῖν κτηνοτρόφους κατὰ δικάζοντος Εἰρηνοδίκου διὰ τοιχοκολλήσεως εἰς κατάστημα ἐκδικάσεως ὅτι δικαστικαὶ ἀποφάσεις δὲν ὑπόκεινται εἰς τροποποίησιν παρὰ μόνον δι' ἀσκήσεως ἐφέσεως ἢ ἀναιρέσεως. Παραλλήλως προανακρίνατε συντόμως μεταξύ παραπονομένων ἂν ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις δολίας μεροληψίας Εἰρηνοδίκου, ὑπ' ὅσιν εὐθυνῶν ἐν περιπτώσει ψευδοῦς καταμηνύσεως καὶ ψευδορκιῶν».

Κατόπιν τούτου καὶ πρὸς ἀπόλυσιν τῶν καταδικασθέντων εἰσεπράχθη ἐκ μετατροπῶν ποινῶν κρατήσεως, προστίμων καὶ ἀποζημιώσεων παθόντων ἀγροτῶν τὸ πρωτακουστον διὰ τὴν ἐποχὴν καὶ τὴν περίπτωσιν συνολικὸν ποσὸν τῶν 300.000 περίπου δραχμῶν.

Μετ' οὐ πολὺ ὁμως ὁ ἐμφανιζόμενος ὡς πρόεδρος τοῦ Συλλόγου τῶν κτηνοτρόφων Σ.Μ. πληροφορηθεὶς ὅτι εἶχε φθάσει εἰς Ἰωάννινα ὁ ἐπιθεωρητὴς ἀρεσπαγίτης Χρ. Σχίμφλε, ἀπέστειλε καὶ πρὸς αὐτὸν δεύτερον τηλεγράφημα τονίζον ὅτι δὲν ὑπάρχει χῶρος ζωῆς τῶν κτηνοτρόφων εἰς περιφέρειαν Κονίτσης ἐφόσον ὑπηρετεῖ ἐκεῖ ὁ Εἰρηνοδίκης Κ.Α. καὶ ζητοῦν τὴν ἀμεσον μετάθεσιν του.

Ὁ ἐπιθεωρητὴς ἀρεσπαγίτης ἐκάλεσε τὸν ἴδιον εἰσαγγελεύοντα

άντεισαγγελέα πρὸς παροχὴν ὑπευθύνων πληροφοριῶν. Ἀκούσας ὅμως ὅτι ὁ Εἰρηνοδίκης δίκαιος καὶ ἀπροκατάληπτος, εὐρέθη εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ μετέλθῃ ἀκαμψίαν καὶ αὐστηρότητα πρὸς ἀποκατάστασιν τῆς ἀσυστόλως καταστρεφομένης γεωργικῆς παραγωγῆς διὰ τῆς ἀδαπάνου λειθαδοποιήσεως τῶν καλλιεργείων, συνέστησεν εἰς τὸν Εἰσαγγελεύοντα:

—Ἄφοῦ εἶναι ἔτσι τὰ πράγματα, νὰ πῆτε στὸν Εἰρηνοδίκη νὰ συνεχίσῃ, ἀπτόητος καὶ ἀπροκατάληπτος.

Ἄλλὰ τὸ ζήτημα ποῦ δὲν ἔπαυσε νὰ παραμένῃ τσουχτερὸ γιὰ τοὺς κακομαθημένους ἐκ τῶν κτηνοτρόφων, ποῦ δὲν ἔννοοῦσαν νὰ ἀντιληφθοῦν ἔννοϊαν δικαιοσύνης διαφορετικὴν ἀπ' τὸ παράνομο συμφέρον τους, δὲν ἔτελειώσεν ἐδῶ.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ φθινοπώρου ὁ Εἰρηνοδίκης Μ.Α. ἐμφανισθεὶς εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ ἰδίου ἀντεισαγγελέως τοῦ ἐπέδειξεν ἐπιστολὴν ἀνώνυμον καλοσυντεταγμένην καὶ εὐανάγνωστον ἀπὸ πρόσωπον ἐγγράμματον ποῦ προσφάτως εἶχε λάβει καὶ μὲ τὴν ὁποῖαν τὸν ἀπειλοῦσαν εὐθέως καὶ ἀδιστάκτως πῶς ἂν δὲν ἀλλάξῃ τακτικὴν ἀπέναντι τῶν κτηνοτρόφων ἀγροζημιωτῶν θὰ ἐπλήρωνεν τὴν αὐστηρότητα μὲ τὴν ζωὴν του πολὺ σύντομα. Προσέθεσε δὲ ὁ Εἰρηνοδίκης ὅτι κατόπιν αὐτῆς εἶχε λάβει ἄδειαν ὄπλοφορίας καὶ δὲν ἔβγαине ἀπ' τὴν κατοικίαν του χωρὶς περιστροφὸν ἀλλὰ καὶ διετύπωσεν ἀκόμα τὴν πεποίθησίν του ὅτι ἐμπνευστῆς τῆς ἐπιστολῆς δὲν μποροῦσε νὰ εἶναι ἄλλος ἀπὸ

τὸν ἀτίθασσον καὶ ἀδίστακτον πρόεδρον τῶν κτηνοτρόφων Σ.Μ.

Ὁ ἀντεισαγγελεὺς ἀφοῦ ἐδιάβασε τὸ γράμμα μὲ προσοχή, συνεφώνησε ἀνεπιφυλάκτως διὰ τὸ πρόσωπον ποῦ ἐμηχανεύθη τὴν ἐπιστολὴν του μὲ τὴν μεσολάθῃσιν ἐγγράμματου συντάκτου, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν οὐσιαστικὴν σοβαρότητα τῆς ἀπειλῆς εἰς ἐποχὴν ποῦ δὲν ἐσπᾶνιζαν εἰς τὴν Ἠπειρον οὔτε αἱ φονικαὶ ληστεῖαι οὔτε αἱ σκοτειναὶ δολοφονίαι. Προσέθεσε ὅμως ὅτι ὅπως εἶχε βεβαιωθῆ ἀπὸ ἄλλην ἐγκληματικὴν ὑπόθεσιν, δὲν ἦταν ἀκόμα τεχνικῶς δυνατὴ ἡ λήψις δακτυλικῶν ἀποτυπωμάτων εἰς τὸ χαρτὶ ἐπιστολῶν κλπ. ἐγγράφων γιὰ νὰ ὑπάρχῃ πιθανότης ἀποκαλύψεως τοῦ συντάκτου διὰ τῆς δακτυλοσκοπήσεως καὶ δικαστικῆς διώξεως τῶν ὑπευθύνων. Ἐκράτησεν ὅμως τὴν ἐπιστολὴν καὶ συνέστησεν εἰς τὸν Εἰρηνοδίκην νὰ παίρῃ κάθε μέτρον προφυλάξεως καὶ ὅταν ἔβγαине γιὰ δικασίμους μεταβατικῶν ἐδρῶν.

Καὶ ἀφοῦ δὲν μπόρεσε νάβρῃ κανέναν τρόπο νομοτύπου προλήψεως τοῦ ἐνδεχομένου ἐγκλήματος, ἀπεφάσισε μίαν κατὰ πρόσωπον ἀναμέτρῃσιν μὲ τὴν θρασυδειλίαν τοῦ γνωστοῦ ἀνωνυμογράφου: «πάσσαλος ποσσάλω ἐκκρούεται»!

Σὲ δυὸ - τρεῖς μέρες ὁ Σ.Μ. κατόπιν ἐπείγουσας κλήσεως ἔμπαινε ἐστὸ γραφεῖο τοῦ ἀντεισαγγελέως εὖσωμος, ἀρειμάνιος καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀνίδεος.

—Εἶμαι ὁ Σ.Μ. ποῦ μὲ καλέσατε.

—Ὁ Πρόεδρος τῶν Κτηνοτρόφων;

—Ναί.

—Κάθησε κ. Σ.Μ.... Σὲ κάλεσα γιὰτὶ

κάτι ἔχομε νὰ ποῦμε οἱ δυό μας. Γράμματα πρέπει νὰ ξέρεις, ἔ;

—Πολὺ λίγα, κ. Εἰσαγγελέα, ἀποκρίθηκε ὁ προσκληθεὶς μὲ μόλις ἴδιακρινομένη ἀμηχανία πού ἔδειχνε πὼς ἄρχισε νὰ ὑπονοιάζεται τὸ σκοπὸ τῆς κλήσεώς του.

—Διάβασε λοιπὸν αὐτὸ τὸ γράμμα...

Ὁ Σ.Μ. παίρνοντας τὸ γράμμα στὰ χέρια του μὲ προσποιητὴ ἀπάθεια πέρασε τὸ περιεχόμενό του (3 σελίδες ἐπιστολόχαρτο μεγάλου σμήματος πυκνογραφημένες) μέσα σὲ διάστημα χρόνου πολὺ λιγώτερο ἀπ' ὅσο χρειάστηκε νὰ τὸ διαβάσῃ ὁ ἐξοικειωμένος στὴ διάγνωσι καὶ τῶν ἐλεεινοτέρων κακογραφιῶν ἀντεισαγγελεύς.

Ἰὰπ' αὐτὸ πλέον ὁ ἀντεισαγγελεύς ἐπείσθηκε ὅτι ὁ Σ.Μ., ἀναγνωρίσας τὴ γραφὴ καὶ ξέροντας τὸ περιεχόμενο δὲν ὑποβλήθηκε κἂν στὸ κόπο τῆς πραγματικῆς ἀναγνώσεως.

—Τὸ ἐδιάβασα κ. Εἰσαγγελέα.

—Ποιὸς τὸ ἔγραψε αὐτὸ τὸ γράμμα;

—Ἐγὼ οὔτε τ'ἔγραψα, γιατί δὲν μπορῶ νὰ γράψω τόσο καλά, οὔτε ἔχω κανένα φταίξιμο ἐγὼ γι' αὐτὰ πού γράφει.

—Εἰς τὸ ὅτι τὸ γράψιμο δὲν εἶναι δικό σου εἴμαστε σύμφωνοι κ. Μ. Γιὰ νὰ μὴν κοροϊδευόμαστε ὁμῶς, καὶ χωρὶς νὰ λησμονῆς πὼς θρίσκεσαι στὸ γραφεῖο τοῦ Εἰσαγγελέως πού δὲν εἶναι πρωτόπειρος σ' αὐτὰ τὰ τερτίπια, πρέπει νὰ συμφωνήσης καὶ σὺ πὼς ξέρεις ποιὸς τ'ἔγραψε γιατί ἐσὺ τὸν ἔβαλες νὰ τὸ γράψῃ. Γιατὶ ἀλλοιῶς ἐσὺ ὁ μισοαγράμμα-

τος δὲ θὰ μπορούσες νὰ τὸ διαβάσῃς τόσο γρηγορώτερα ἀπ' ὅση ὥρα χρειάστηκα νὰ τὸ διαβάσω ἐγὼ, πού διαβάζω χιλιάδες κακογραμμένα χαρτιά.

—Ἐγὼ, ἐγὼ δὲν ξέρω ποιὸς τ'ἔγραψε, οὔτε ἔβαλα γὼ νὰν τὸ γράψουν.

—Κι' ἐγὼ δὲν εἶμαι διατεθειμένος νὰ πιστέψω πὼς εἶσαι πρόεδρος τῶν ἀναλφάβητων τσομπάνηδων, πὼς κάνεις τηλεγραφήματα στὸν Εἰσαγγελέα καὶ τὸν ἐπιθεωρητὴ Ἀρεοπαγίτη, καὶ πὼς αὐτὸ τὸ γράμμα ἔβγηκε ἀπ' τὸ σινάφι πού διευθύνεις χωρὶς νὰ ξέρῃς τίποτα. Κι' οὔτε σὲ κάλεσα ἐδῶ νὰ κάνωμε κουβέντα γιὰ σάλιο.

Ἄκου λοιπὸν καὶ πρόσεξέ με καλά, γιὰ τὸ καλό σου. Τὸ νὰ φυλάξῃ ἓνας ἄνθρωπος καρτέρι καὶ νὰ σκοτώσῃ ἓναν ἄλλον δὲν εἶναι καὶ πολὺ δύσκολο πρᾶγμα. Δὲν εἶν' ἔτσι;

—Βέβαια ἔτσι εἶναι κ. Εἰσαγγελέα.

—Ὅμοια εὐκόλο κ. Μ. εἶναι νὰ σκοτώσῃ ἓναν Εἰρηνοδίκη, ἢ ὄχι;

—Ἐ... ναί, κ. Εἰσαγγελέα.

—Ἄν λοιπὸν εἶναι τόσο εὐκόλο νὰ δολοφονηθῇ ἓνας Εἰρηνοδίκης, ἓνας δικαστῆς τοῦ κράτους γιατί κάνει τὴ δουλειά του, νομίζεις πὼς αὐτὸ τὸ κράτος μὲ τίς τόσες ἀρχές καὶ χιλιάδες τὰ ὄργανά του, φανερά καὶ μυστικά, δὲν μπορεῖ νὰ ἐξαφανίσῃ ἓναν ἐπικίνδυνο ἄνθρωπο, ἓναν κτηνοτρόφο νὰ ποῦμε, σὰν κι' ἐσένα, χωρὶς νὰ πάρῃ κανεὶς ἄχνα καὶ χωρὶς νὰ φανῇ οὔτε τὸ κουφάρι του; Ἡ δὲν ἔτυχε ποτὲ ν' ἀκούσῃς γι' ἄνθρώπους πού χάθηκαν ἐκ

φνικά χωρίς να μάθη κανένας τί απέγιναν;

—

Ὁ Σ.Μ. ἔπαθε γλωσσοδέτη!

— κ. Σ.Μ.— εἶσαι τὸ ἐξυπνότερο καὶ δραστηριότερο στοιχεῖο μέσα στὸν κόσμον τῶν ἀγράμματων κτηνοτρόφων καὶ γι' αὐτὸ τοὺς ἔβαλες νὰ σὲ κάμουν μόνιμο πρόδερὸ τους. Χωρὶς νὰ ξέρης καὶ νὰ θέλῃς ἐσύ, κανένας δὲν θὰ τόλμαγε ν' ἀπειλήσῃ μὲ δολοφονία ἓνα δικαστικὸ τοῦ κράτους γιατί προστατεύει τοὺς ἀδικουμένους, ποὺ εἶναι ἡ δουλειά του. Πῶς φτάσατε στὴν κατάντια νὰ νομίζετε πῶς ὁ δικαστὴς ποὺ προστατεύει ὅλον τὸν κόσμον δὲν ἔχει προστασία ὁ ἴδιος ἀπ' τὸ κράτος, εἶναι δικό σας ζήτημα.

Δὲν ξέρω, οὔτε θὰ σοῦ πῶ ἐγὼ τί θὰ κάνῃς φεύγοντας ἀπὸ δῶ. Σὲ προειδοποιῶ ὅμως πῶς ἡ προσωπικὴ σου ἀσφάλεια εἶναι δεμένη ἀπ' τὴν ἀσφάλεια τοῦ Εἰρηνοδίκου. Εἶσαι ἀρκετὰ ἐξυπνος γιὰ νὰ καταλάβῃς τὰ παραλειπόμενα. Γι' αὐτὸ σὲ κάλεσα ἐδῶ καὶ ὁ σκοπός μου ἐτελείωσε.

—κ. Εἰσαγγελέα, ἐψέλισε τρομαγμένος ἀπροσποίητα πλέον, ἐγὼ δὲ φταίω τίποτα σ' αὐτὴ τὴ δουλειά. Ἄλλ' ἀφοῦ πέφτει ἀπάνω μου θὰ κάμω ὅ,τι μπορῶ καὶ δὲ θὰ πάθῃ τίποτα ὁ κ. Εἰρηνοδίκης.

—Αὐτὸ μοῦ φθάνει καὶ γιὰ τὴν ὥρα δὲ θὰ προχωρήσω νὰ θρῶ ποιὸ χέρι καὶ γιὰ λογαριασμὸ τίνος ἔστειλε τὸ γράμμα.

Ἡ αἴσθησι τῆς βεβαιότητος τοῦ Εἰσαγγελέως διὰ τὴν ἐνοχὴν καὶ ἡ διάχυτος εἰς τὴν λαϊκὴν συνείδησιν τῆς ὑπαίθρου πεποίθησις πρὸς τὴν

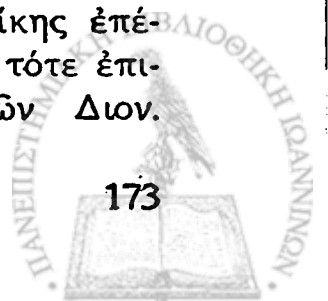
ἐξουσίαν τοῦ Εἰσαγγελέως, γιγαντωμένη ἀπ' τὸ συναίσθημα τῆς ἐνοχῆς καὶ τὸν ἀπροσδόκητον αἰφνιδία σμὸν τῆς ἀποκαλύψεώς της, κατηδάφισαν εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ αἰφνιδιασθέντος πᾶσαν διάθεσιν ἀντιστάσεως τὴν ὁποίαν ἐθεώρησε ματαίαν καὶ ἀνωφελῆ.

Τὸ κόλπο τῆς μυστικῆς ἐξαφανίσεώς του, ποὺ δὲν εἶχε βέβαια οὔτε σκιὰν βασιμότητος ἐθαυματούργησε.

Ὁ Εἰρηνοδίκης, ποὺ δὲν ἔμαθε σύντομα τὰ παραπάνω διαμειφθέντα γιὰ τὰς δικασίμους μεταβατικῶν ἐδρῶν, ἔβγαίνει πάντοτε νύχτα μὲ μικροκαραβάνι ἀγρονόμους, γραμματέως καὶ ἀγροφυλάκων καὶ κάθε φορὰ ἀλλάζοντας σειρὰ ἀλλάζοντας θέσι στὴ φάλαγγα πορείας καὶ καθαλώντας μουλάρι διαφορετικοῦ χρώματος.

Ἐπειτ' ἀπὸ ὄχι πολὺν καιρὸ ὅμως οἱ ἀγροζημιωτὲς τῶν κοπαδιῶν ἄλλαξαν μυαλά, γιατί ἀναγκάσθηκαν νὰ χωνέψουν πῶς, ὅταν οἱ ἀρμόδιες ἀρχὲς διώξεως τῶν παραβάσεων καὶ ἡ δικαιοσύνη ἐλειτουροῦσαν μὲ ἀδίστακτη εὐσυνειδησία καὶ δραστηριότητα, τὰ ζορμπαλίκια δὲν εἶχαν πέρασι. Ἔτσι, ὄχι μονάχα ἡ Ἀγροτικὴ ἀσφάλεια ἐπεκράτησε καὶ οἱ γεωργοκτηματίες ποὺ ζύμωναν τὴ γῆ μὲ τὸν ἰδρῶτα τους ἐμπόρεσαν νὰ ἀπολαύσουν τοὺς καρπούς τοῦ μόχθου των, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ἀπροσδόκητο δεῖγμα τῆς ἀλλαγῆς νοοτροπίας ἐπηκολούθησε.

Ὁ δραστήριος Εἰρηνοδίκης ἐπέτυχε, μὲ τὴ συνδρομὴ τοῦ τότε ἐπιθεωρητοῦ Οἴκου. Ἐφοριῶν Διον.

Λαλιώτη, νὰ μισθωθῆ νεόδμητο ἀνώγειο διαμέρισμα εἰδικῶς διαρρυθμισθὲν γιὰ κατάστημα Εἰρηνοδικείου, πού ὡς τότε ἐστεγάζονταν σ' ἓνα βρώμικο χαμηλόσκεπο, πρῶην σταῦλο, μὲ χῶμα στὸ δάπεδο, πού τὸν χειμῶνα γινόνταν λάσπη ἀπ' τὴν ὑγρασία. Καὶ τότε ὁ Σύλλογος τῶν κτηνοτρόφων διεμήνυσε στὸν Εἰρηνοδικὴ ὅτι προσεφέρετο νὰ διαθέσῃ τὴ δαπάνη ἐπιπλώσεως τοῦ νέου καταστήματος κατὰ τρόπον ἀξιοπρεπῆ μὲ κατασκευὴ ἐξεχούσης ἔδρας μετὰ δρυφράκτου στὴν αἴθουσα τῶν συνεδριάσεων, τῶν ἀπαραιτήτων καθισμάτων, γραφείου τοῦ Εἰρηνοδικίου, τραπεζίου τῶν δικηγόρων κλπ.

Ἡ σχετικὴ ἀναφορὰ διαβιβάσθεισα εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Δικαιοσύνης, ἔγινεν ἀποδεκτὴ καὶ ἡ προσφορὰ ἔλαβε σάρκα καὶ ὄστᾶ κατὰ τρόπον ἀντάξιον τοῦ «Κουκουργιοδικείου Κονίτης», ὅπως ἀποκαλοῦσαν προηγουμένως πεισματοειρωνικῶς οἱ ἀγροζημιωταὶ τὸ Εἰρηνοδικεῖο πού τοὺς εἶχε τσουρουφλίσει τὴν κάπα.

Κι' ἔτσι τὸ ἅγιον ψέμμα, πού ἀποτελοῦσε ἡ ἀπειλὴ τοῦ Εἰσαγγελέως σὰν ἀντίδοτο στὶς ἐγκληματικὲς φοβέρες καταπτοήσεως τοῦ Εἰρηνοδικίου ἀπὸ μέρους τοῦ κρυβομένου στὴν ἀνωνυμία ἐνόχου Σ.Μ., μεθοδευθὲν μὲ τὸν προσφορώτερο τρόπο γιὰ τὸ κλίμα τῆς ἐποχῆς καὶ τὴν ψυχοσύνθεσι τοῦ πρὸς ὃν ἀπευθύνονταν, ἀπεδείχθη ὑπὲρ πᾶσαν προσδοκίαν ἀποτελεσματικόν.

Στὸν ἀναγνώστη ἀφίνεται νὰ κρίνῃ τί θὰ γινόνταν ἐὰν στὴ θέσι τοῦ ἀντεισαγγελέως βρισκόνταν ἓνας ἄλλος τυπολάτρης καὶ δέσμιος τῆς εὐθυνοφοβίας λειτουργός, πού δὲ θὰ διεκινδύνευε καμμιά οὐσιαστικὴ ἐνέργεια, πέρα ἀπὸ μιὰ ἐκ προτέρων καταδικασμένη σ' ἀποτυχία παραγγελία προανακρίσεως, πού δὲν θ' ἀπέδιδε κανένα οὐσιαστικὸ ἀποτέλεσμα γιὰ τὴν ἀποκάλυψι τῶν συνυπαιτίων τῆς θρασύτητος καὶ τῆ ματαιώσι τῶν ἐγκληματικῶν ἀπειλῶν ἀπ' τὴ συνέχεια πού ἦταν πολὺ πιθανὸν νὰ ἔχουν στὸν τόπο καὶ τὸ χρόνο τους.

Σὰν πλεοναστικὸν ἐπίλογον ἄς προσθέσω πῶς κατὰ τὴ διάρκεια τῆς Κατοχῆς, ὁ ἀτυχῆς Σ.Μ. πάνοπλος καὶ δυναμικὸς ὄπλαρχηγὸς τοῦ ΕΔΕΣ ἦταν πεπρωμένο νὰ εὐρῆ τὸν ἀδοξώτερο τῶν θανάτων.

Πίνοντας, πάνοπλος καὶ ἀνύποπτος εἰρηνικώτατα τὸν καφέ του ἔξω ἀπὸ ἓνα καφενεῖο στὴν Πρέβεζα, ἐδολοφονήθηκε ἐκ τῶν ὀπισθεν μὲ περιστροφή ἀπὸ ἓνα μειράκιο 14—15 χρόνων, ὅπως μαθεύτηκε, βαλμένο ἀπ' τὴν ΟΠΛΑ τῶν ΕΛΑΣιτῶν.

Τὸ Συναξάρι τῶν 12 Μηνῶν

ΑΠΡΙΛΗΣ ΜΕ ΤΑ ΛΟΥΛΟΥΔΑ

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

 ὥρα ν' Ἀπρίλης καὶ χαρὰ
 τώρα ν' αἰ καλοκαίρι
 πᾶν τὰ κοπάδια στὰ βου-
 νὰ νὰ ξεκαλοκαιριάσουν
 κι ἀπὸ κοντὰ οἱ τσομ-
 πάνηδες βαρώντας τὴ
 φλογέρα
 πᾶν νὰ τυροκομήσουνε
 καὶ τὴ νομὴ νὰ βγάλουν
 να πιοῦν νερὸ ἀπ' τὰ βου-
 νὰ, νὰ πάρουν τὸν ἀέρα.

(Δημοτικὸ)

Ὁ Ἀπρίλης, ὁ τέταρτος μῆνας
 τοῦ χρόνου, συναδελφώνεται μὲ τὸν
 ἐπόμενο Μάιο στὶς παροιμίες τοῦ
 Ἑλληνικοῦ Λαοῦ. Τὸ δίμηνον λέ-
 γεται Ἀπριλομάης, Ἀπρι-
 λομάς (στὰ νησιὰ) καὶ μὲ πρότα-
 ξη τοῦ Μάη Μαγιαπριλο.

Τὸ ὄργιο τῆς θλάστησης καὶ τὸ
 κύμα τῆς ἀνθοφορίας (APPRIRE=
 ἀνοίγειν) ἔχουν φτάσει στὸ ἀποκο-
 ρύφωμά τους. Ὁ κόσμος τῆς Φύσης
 καὶ τὰ ἤρεμα βραδυνὰ τοῦ Ἀπρί-
 λη καὶ τοῦ Μάη ἐνέπνευσαν τὸ γέ-
 νος τῶν ποιητῶν κι ἔδωκαν θέμα-
 τα στὴν παγκόσμια ποίηση. Ὅμως
 οἱ ποιητὲς εἶναι ἀπλοὶ μιμητὲς τοῦ
 πρώτου ὕμνωδοῦ τῆς Ἀνοιξης, τοῦ
 Ἀηδονιοῦ.

«Τὸν Ἀπριλομάη βα-

σιλεῦει τ' ἀηδόνι καὶ
 μαγεύει μὲ τὸ τραγού-
 διτου. Ἐπειτα ἀπὸ δύο
 μῆνες θουθαίνεται. Εἶ-
 ναι ταπεινὸ τὸ φτέρω-
 μά του καὶ δὲ διαφέ-
 ρει ἀπ' τ' ἄλλα πουλιά.
 Ὅμως δύο μῆνες ἀη-
 δονολάλημα εἶναι ἀρ-
 κετό».

Πρῶτο τ' ἀηδόνι ὕμνησε τὸ δημι-
 ουργό του καὶ τὸ ἄπειρο κάλλος
 τοῦ Ἀπριλομάη, ταπεινὸ καὶ μὲ εὐ-
 τελές φτέρωμα ὅπως ὄλων τῶν ποι-
 ητῶν, ὄλων τῶν αἰώνων — πενίας
 ἐγκώμιο — ἐπὶ δύο μῆνες ἀφήνει ἀ-
 πὸ τὴ λύρα τοῦ λαιμοῦ του τοὺς
 πιὸ γλυκοὺς φθόγγους, ὥστε τ' ἄλ-
 λα πουλιὰ νὰ παύουν τὸ δικό τους
 τραγούδι καὶ νὰ ἀκοῦνε ἐστατικά
 τ' Ἀηδόνι.

Κατὰ τὸ δίμηνο τοῦ Ἀπριλο-
 μάη ὁ κοσμογονικὸς μῦθος τῆς
 Περσεφόνης θέλει τὴ θυγατέρα τῆς
 Δήμητρας ν' ἀνεβαίνει ἀπὸ τὰ σκο-
 τεινὰ βασίλεια τοῦ Πλούτωνα καὶ
 νὰ πηγαίνει νὰ ἀνταμώσει τὴ Μά-
 να της σὲ ἀνάσταση ζωῆς.

Στὸ δίμηνο Ἀπριλομάη στέκει ἡ
 μεγαλύτερη γιορτὴ τοῦ Χριστιανι-
 σμοῦ, ἡ Ἀνάσταση τοῦ Σωτήρα, ἡ
 Λαμπρὴ σὰν ἀνάσταση ζωῆς

«ἐκ νεκρῶν» σὲ μιὰ Φύση πού ξυπνάει ἀπὸ τὴ χ ε ι μ έ ρ ι α ν ά ρ κ η.

Ἄπο ἀποψη θελτίωσης καὶ σταθεροποίησης τοῦ καιροῦ οἱ πρῶτες δέκα ὀχτῶ μέρες τ' Ἀπρίλη φέρνουν τὴν ἀνάμνηση τοῦ Μάρτη, πού ἴφυγε, γιὰ τὶς κ α κ έ ς του καὶ δίνουν τὴν εὐκαιρία στὸ Λαὸ νὰ κάμει εὐστοχες μετεωρολογικὲς παρατηρήσεις σὲ σοφές καὶ λιγόστιχες παροιμίες:

Βγῆκε ὁ Μάρτης; Μπῆκε ὁ Μάης.

Ἄμ' ὁ Ἀπρίλης;

Οὐ πού νὰ πριστεῖ νὰ σκάσει, λένε στὴ δυσχείμερη Θράκη, πού βλέπουν πῶς τὸ κρῦο συνεχίζεται.

Ἡ πικρὴ πείρα τοῦ Μάρτη κάνει τὸ Λαὸ ἐπιφυλακτικό. Καὶ εἶδαμε στὶς παροιμίες τοῦ Μάρτη πῶς ἡ φιλόστοργη πέρδικα αὐτοθυσιάστηκε στ' αὐγὸ τὶς πρῶτες 10 ἢ 18 μέρες τ' Ἀπρίλη.

Ἄλλὰ καὶ οἱ ναυτιλλόμενοι δὲν ἔχουν ἀσφάλεια τὶς πρῶτες δέκα ὀχτῶ μέρες τοῦ Ἀπρίλη ἀπὸ τὶς καιρικὲς μεταβολές καὶ τοὺς σφοδροὺς ἀνέμους καὶ θαλασσοταραχές.

Ἀπριλίου δέκαοχτῶ
νὰ ἔχεις τὸ μάτι σου ἀνοιχτό.
Πέρασαν οἱ δεκαοχτῶ;
ἄραζε εἰς ἓνα αὐγὸ.

Ὁ καλὸς καιρὸς ἑξαπατᾶ τοὺς Ἕλληνες ναυτικούς, τοὺς Καλύμνιους σφουγγαράδες, πού ταξιδεύουν στὴ Μαύρη Θάλασσα ἢ τὸ Λιθυκὸ Πέλαγος τὸν Ἀπρίλη καὶ τὸ Μάη καὶ πού πέφτουν θύματα

τῆς ἀπροοπτικῆς κακοκαιρίας.

Σειρὰ παροιμιῶν ἀπ' ὄλα τὰ διαμερίσματα τῆς χώρας ἐπισημαίνει τὸν κίνδυνο.

Τ ῶ ν κ α λ ῶ ν (προκομμένων) ν α υ τ ῶ ν τ ᾶ τ α ἰ ρ ι α τ ὸ Μ α γ ι ᾶ π ρ ι λ ο χ η ρ ε ὐ ο υ ν, λένε στὴν Ἡπειρο.

ἢ Τ ῶ ν κ α λ ῶ ν ἄ ν δ ρ ῶ ν γ υ ν α ἰ κ ε ς τ ὸ ν Ἀ π ρ ῖ λ η — Μ ᾶ η χ η ρ ε ὐ ο υ ν ἢ τ ὸ ν Ἀ π ρ ι λ ο μ ᾶ ν χ η ρ ε ὐ ο υ ν τ ῶ ν κ α λ ῶ ν ἄ ν τ ρ ῶ ν γ υ ν α ἰ κ ε ς. . Σ ὺ μ η).

Ὅμως τί εἶναι οἱ δέκα ἢ δώδεκα, ἔστω καὶ δ ε κ ο χ τ ῶ μέρες, ὅταν οἱ θυελλώδεις ἀνεμοὶ ἐκφυλίζονται μέσα σὲ λίγες ὥρες καὶ ὁ Ἀπρίλης μοσχοβολᾷ ἀπὸ τὰ λουλούδια, ἀπ' Ἀπριλιάτικα τριαντάφυλλα, πού τὸ ἄρωμα ἀπὸ τὸ γλυκό τους φέρνει τὴν ἀνάμνηση κάποιας γλυκειᾶς μάνας, τῶν παιδικῶν μας χρόνων, ὅταν πρόβαλε τὸ κεφαλάκι τῆς ἀνάμεσα ἀπὸ δυὸ γλάστρες στὸ παραθύρι;

Στίχοι ψελλίζονται ἀπὸ τ' ἀνθρώπινα χεῖλη σάν ἐξορκισμὸς κατὰ τῶν κακῶν, πού μᾶς ἀπειλοῦν. Ὁ Μ ᾶ η ς μ έ τ ᾶ τ ρ ι α ν τ ᾶ φ υ λ λ α κ ι ὸ Ἀ π ρ ῖ λ η ς μ έ τ ᾶ ρ ὸ δ α ἢ ὸ Ἀ π ρ ῖ λ η ς ἔ χ ε ι τ ῆ δ ρ ο σ ι ᾶ κ ι ὸ Μ ᾶ η ς τ ᾶ λ ο υ λ ὸ ὀ ὀ δ ι α ἢ τῆς χαριτωμένης Καρπαθιανῆς:

Ἀ π ρ ῖ λ η ς μ έ τ ᾶ λ ο ὀ λ ο υ α κ ι ὸ Μ ᾶ η ς μ έ τ ᾶ ρ ὸ α.

Τὰ παρίσματα τῶν παρατηρήσεων τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ πάνω στὴν ἐπίδραση τῶν καιρικῶν συνθηκῶν

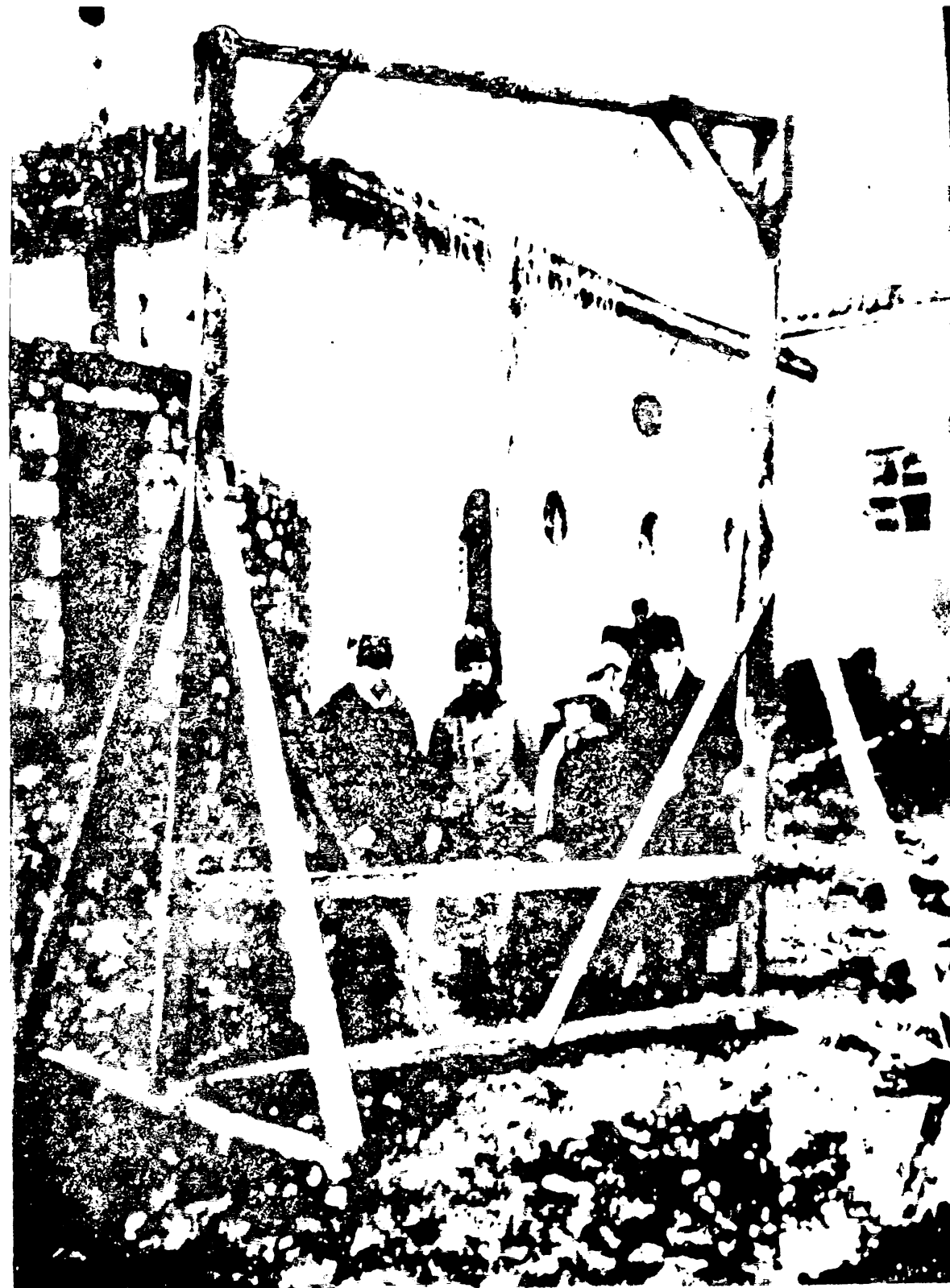
ΗΠΕΙΡΟΣ ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΜΕΝΗ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΕΥΧΟΥΣ 151 ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ

Έλληνες στρατιώτες έλκουν με σχοινιά πυροβόλο για το Μπιζάνι (1912-1913)

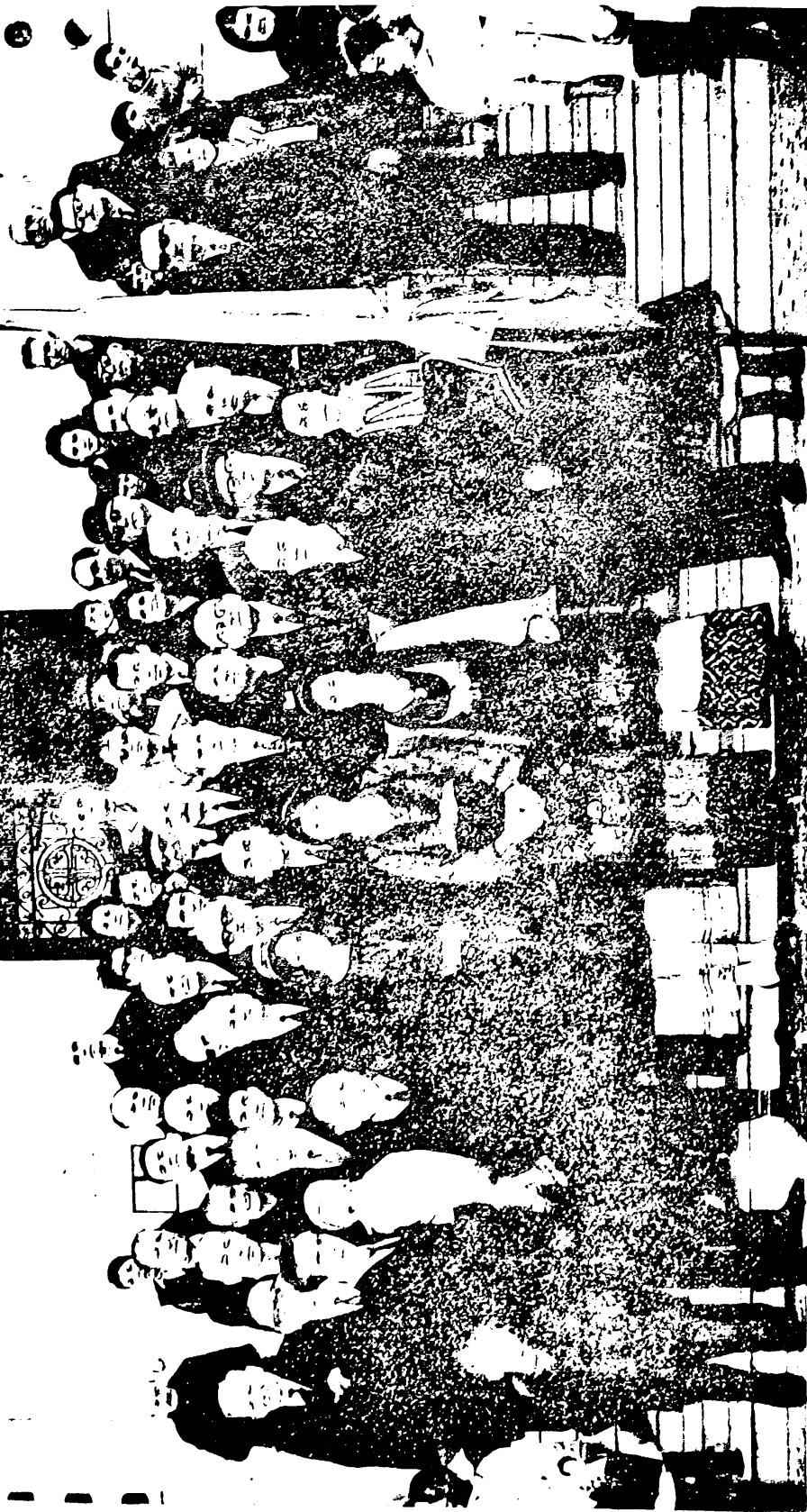

Αγχόνες στημένες στα πολιορκημένα Γιάννινα. Ανάμεσα σε Τούρκους αξιωματικούς και ο μισέλληνας πρόξενος της Αυστρίας Μπιλίνσκυ με τη γυναίκα του.

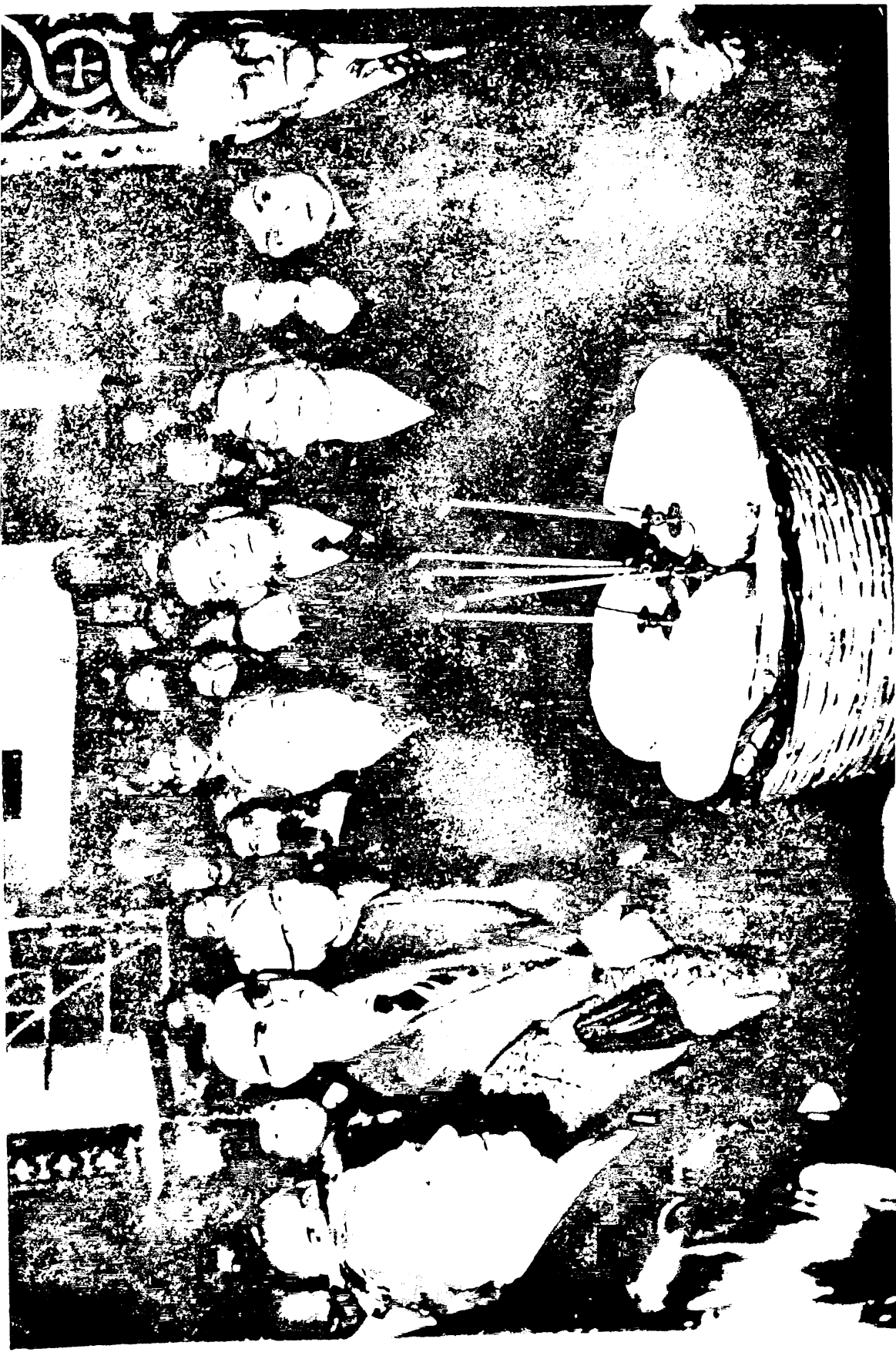
(Αρχείο Ελευθ. Δόβα)

ΕΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΩΝ ΘΕΩΝ

Σε εορτή του Νεομάρτυρα Ιωαννίνων Αγίου Γεωργίου (Ένωση Ηπειρωτών Βύρωνος). Διακρίνονται μεταξύ άλλων οι: Γρ. Παπάς, στρατηγ. Δερέκας, Κ. Γκόρτσος, Ορ. Βέτσος, Αθ. Γκογκώνης, Ε. Μαντζίκας, Ι. Δεματάκης, στρατηγ. Π. Ζήκας (18.1.70)

(Αρχείο Γρηγ. Παπά)

Ενωση Ηπειρωτων Βυρωνος (αρτοκλασία - μνημη Αγίου Γεωργίου)
(17 1 1978) Διακρίνονται μεταξύ άλλων Γρηγ. Παπάς, Αλέξ. Μαμμόπουλος,
στρατηγ. Δ.Τ.Ν. Μπότσαρης, Δερέκας.

(Αρχειο Γ.ρ. Παπά)

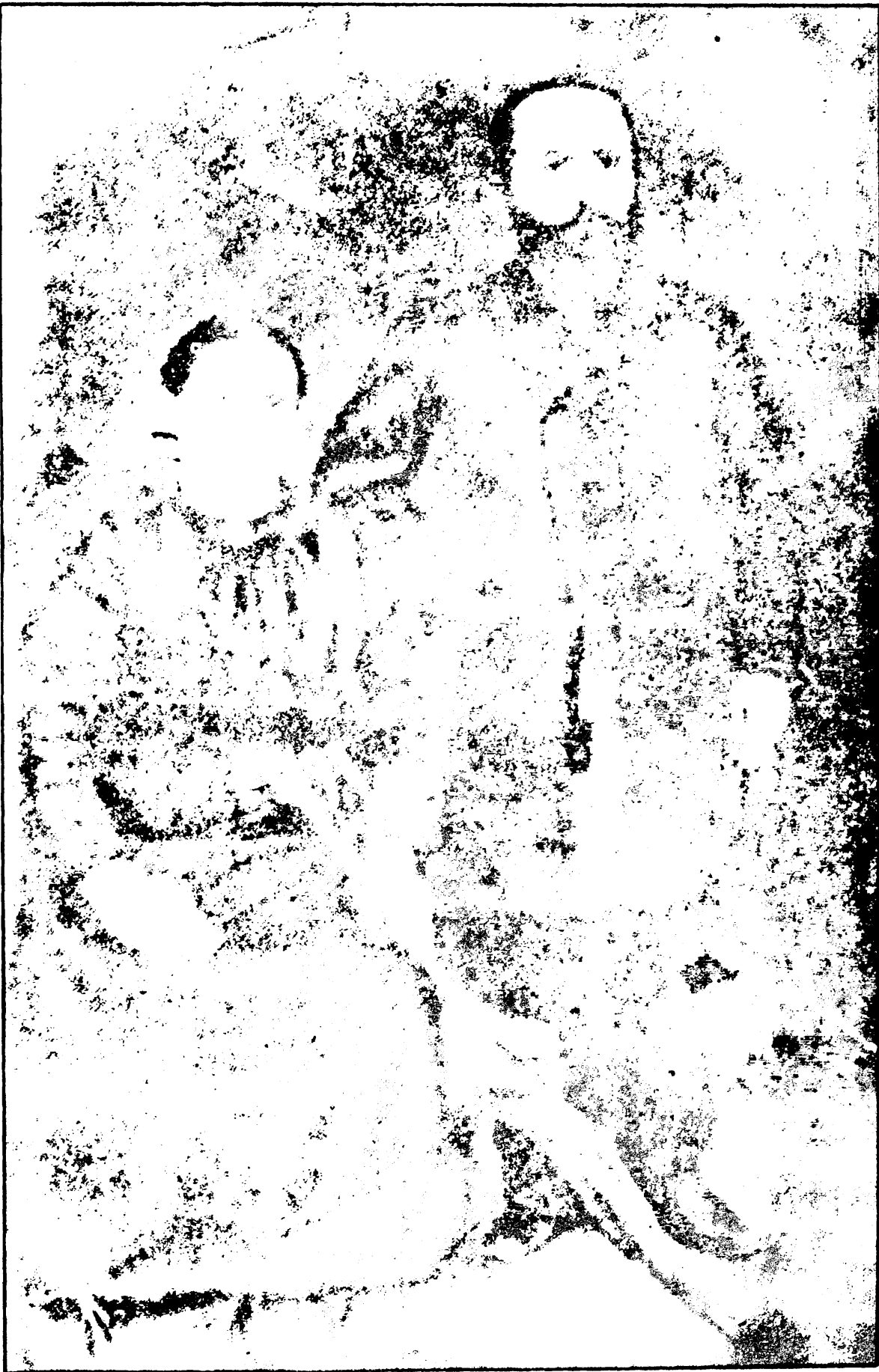
1978

Επέτειος Νεομάρτυρας Αγίου Γεωργίου του εξ Ιωαννίνων (17. Ιανουαρίου)
στην Ένωση Ηπειρωτών Βύρωνος. Διακρίνονται: μεταξύ άλλων στρατηγός
Δημ. Μπότσαρης, Άννα Μπούτα, Κων. Γκόρτσος, Θάλεια Ιακωβίδου, Αλέξ.
Μαμμόπουλος, Χ. Δεματάκης, Κων. Μιχαηλίδης, Γρηγόρ. Παπάς, Φατσέας, Λ.
Παπαγεωργίου.

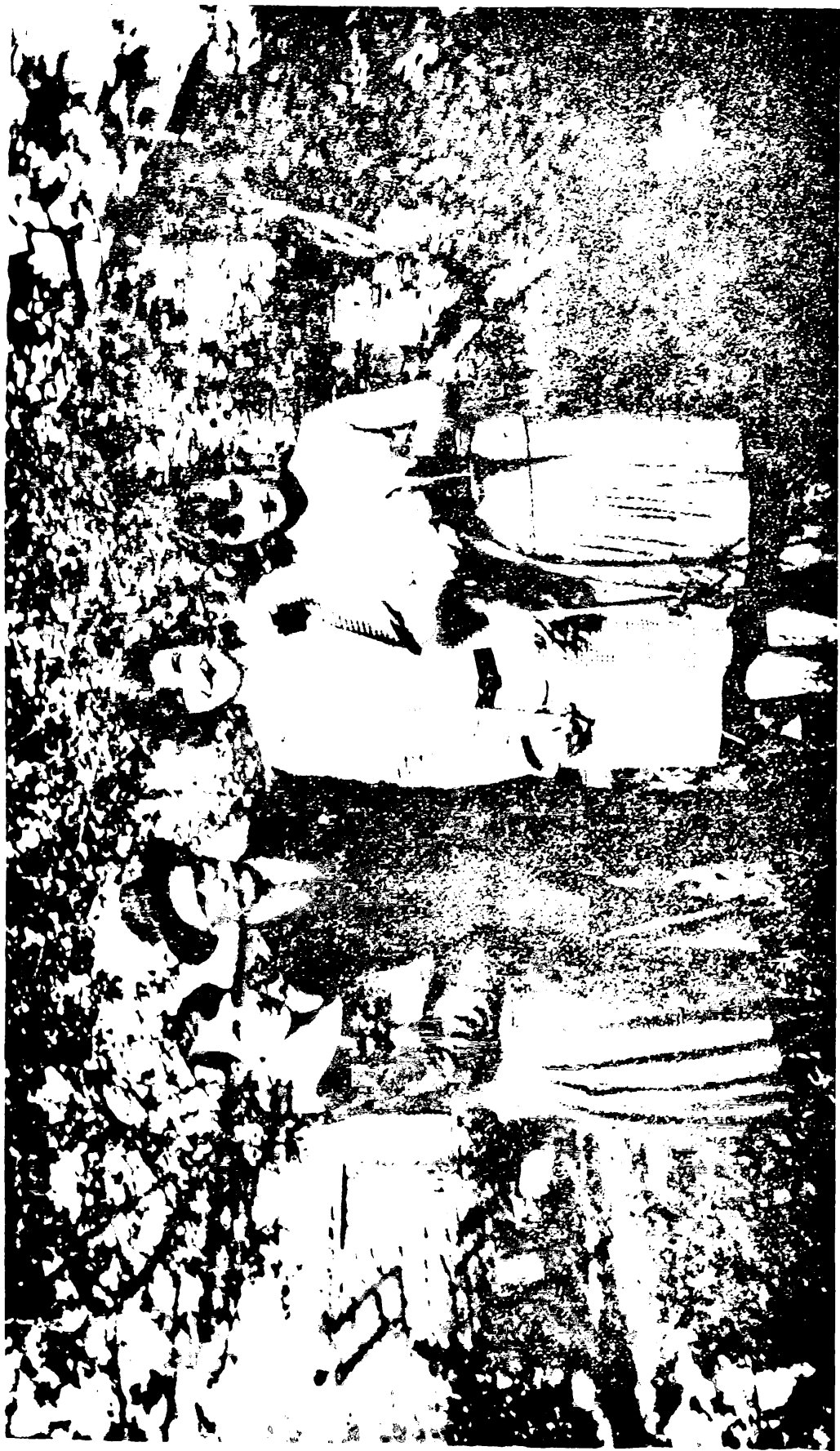
(Αρχειό Γρηγ. Παπά)

Ο ιατροφιλόσοφος Δημ. Παναγιωτίδης Μέξης με τη γυναίκα του από Λάμπο-
βο Β. Ηπείρου. Ιστορικός της Θεσπρωτίας.
(Αρχείο Μαργαριτώτικα Νέα)

Από αριστερά: Η Δάφνη Λούτση-Χρηστοθασίλη, ο λογοτέχνης Χρ. Χρηστοθασίλης η Ελευθ. Δόβα Μίνου, η Ανθούλα Κατσίδα-Χρηστοθασίλη.
(Αρχείο Ελευθ. Δόβα)

Μαθητές Γυμνασίου Βοστίνας (Παγωγιαννής) από αριστερά καθήμενοι: Βλάχης, Ιωάν. Βεζιάνης, Τσελεμέγκος. Όρθιοι: Ι. Τσάτσης, Μάγκος, Ν. Μαυρομάτης, Αλέξ. Μαμμόπουλος
(Αρχείο Ι. Βεζιάνη οδοντιάτρου)

στή γεωργία ἀπὸ τὴν ὁποία ἐξαρτᾶται ἡ ζωὴ του τὰ διατυπώσαμε στὰ βιογραφικὰ τοῦ Μάρτη κυρίως σχετικὰ μὲ τὶς βροχοπτώσεις τῶν δύο Μηνῶν.

Τὰ νερὰ τοῦ Μάρτη κι Ἀπρίλη ἔχουν ἄμεση σχέση μὲ τὴν πρῶιμη ἢ ὄψιμη σπορά.

Στὴ Μεσσηνία οἱ γεωργοὶ εἶναι εὐχαριστημένοι ἂν βρέξει ὁ Μάρτης δυὸ νερὰ κι ὁ Ἀπρίλης ἄλλο ἓνα.

Στὴν ὄρεινὴ Μάνη ὅπου ζωὴ καὶ θάνατος εἶναι τὸ κριθάρι καὶ τὰ κουκιά, ὅπως καὶ στὴν ὄρεινὴ Ἡπειρο καὶ τὴν ὄρεινὴ Γορτυνία ζητοῦν περισσότερες βροχὲς τὸν Ἀπρίλη γιατί οἱ σπορὲς τους εἶναι ὄψιμες.

Ἔτσι, ἂν βρέξει ὁ Ἀπρίλης δυὸ νερὰ κι ὁ Μάης πέντε — δέκα, νὰ ἰδεῖς τὸ κοντοκρίθαρο πῶς στρίβει τὸ μουστάκι, νὰ ἰδεῖς καὶ τὶς ἀρχόντισσες πῶς ψιλοκρισαρίζουν, νὰ ἰδεῖς καὶ τὴ φτωχολογιά πῶς ψιλοκοσκινίζει (Γορτυνία).

Ἡ γραφικὴ εἰκόνα τῆς Γορτυνιακῆς παροιμίας δείχνει τὴ θερμὴ προσδοκία τοῦ λαοῦ. Ἄς ἀναπολήσουμε λίγο τὴ λειτουργία τοῦ ψιλοκρισαρίσματος (Ἀρχοντισσῶν) καὶ κοσκινίσματος (φτωχολογιάς) γιὰ νὰ ἔχουμε τὸ μέτρο τοῦ πλοῦτου καὶ τῆς φτώχειας.

Ἄν βρέξει ὁ Ἀπρίλης δώδεκα νερὰ κι ὁ Μάης μία - δύο, ἀξι-

ζει βασιλέα μου γιὰ ὄλο σου τὸ θίο (Κέρκυρα).

Ἄν κάμει ὁ Ἀπρίλης δυὸ βροχὲς κι ὁ Μάης ἄλλην μία, θὰ ἴναι τὸ ψωμί σου ψηφορὰ καὶ τὸ κρασί σου νᾶμα (Σινασσός).

Μὲ τὸ ἐλάχιστο ὄριο δύο βροχῶν τὸν Ἀπρίλη καὶ μιᾶς τὸ Μάη ὁ ἄρτος θὰ εἶναι εὐλογημένος ὅπως ὁ ἄρτος τῆς ψηφορᾶς (προσφορᾶς) καὶ τὸ κρασί νᾶμα τῆς θείας Μυσταγωγίας.

Ἄν κάμει ὁ Ἀπρίλης δυὸ νερὰ κι ὁ Μάης ἄλλο ἓνα, τότε τ' ἀμπελοχώραφα χαίρονται τὰ καημένα (Χαλκίδα).

Ἡ ἀγωνία τοῦ λαοῦ γιὰ τὴν ἀναμονὴ βροχῶν προέρχεται ἀπὸ τὸ ὅτι ἀπὸ τὸν Ἀπρίλη καὶ πέρα οἱ βροχὲς οὔτε συχνὲς εἶναι οὔτε γενικὲς, ὅπως παραστατικὰ σοφὴ Χιακῆς καταγωγῆς παροιμία ὑποδηλώνει:

Τὸν Ἀπρίλη καὶ τὸ Μᾶ κατὰ τόπους τὰ νερά.

Ἄλλὰ καὶ στὴ Λέσβο ἄρκοῦν δυὸ νερὰ κι ἄλλο ἓνα, ἀφοῦ οἱ πίττες τῆς εἶναι μεγάλες σὰν ἄλῶνια.

Σὰν κάμει ὁ Ἀπρίλης δυὸ νιρὰ τσ' ὁ Μάης ἄλλον ἓνα, βλέπεις τὰ μαυροσίταρα ἴσὰν πίττες στὰ ἄλῶνια.

Ἀντίθετα ἡ ὄρεινὴ Ἡπειρο καὶ ἡ Εὐρυτανία κλπ. ζητοῦν δώδεκα ἴνερά.

Ἄν βρέξει ὁ Ἀπρίλης δώδεκα κι ὁ Μάης

μώνα και τὸν Ἅη-Γιώργη (23 Ἄπριλη).

Θὰ κλείσουμε τὸ θέμα μὲ τὸν Ἅη-Γιώργη, ποὺ ἡ γιορτὴ του πέφτει στὰ βιογραφικὰ τ' Ἄπριλη. Ἡ εἰκοστὴ τρίτη Ἄπριλη ἐσήμαινε γενικὸ συναγερμὸ στὰ χειμαδιὰ, ὅπου τὰ κοπάδια, ὅπως ἀναφέρεται στὴν εἰσαγωγὴ τῶν Συναξαρίων αὐτῶν, ξεκινοῦν στὴ Μακεδονία καὶ τὴν Ἡπειρο γιὰ τὰ βουνά. Ὅλα τὰ τσελιγγάτα δεκάδες χιλιάδες γιδοπρόβατα λευκὴ λιτανεῖα μέρες κι ἐβδομάδες ἀνέβαιναν στὰ βουνά. Ἦταν τὸ θέμα συζητήσεως σ' ὅλα τὰ χωριά, ἀπ' ὅπου περνοῦσαν γιὰ τὸ βιόσ και τὴν προσωπικότητα κάθε τσελιγγα ὅπως ὁ Μαλαμούλης ἢ ὁ Μῆτσος Μπάρδας, ποὺ πέθανε τὸ 1895. Καὶ τὰ σχόλια εἶχαν καὶ τὸ φθόνο ἐξ αἰτίας τῆς φτώχειας πολλῶν ἠπειρωτικῶν χωριῶν, ποὺ τὸ κρέας ἦταν σπάνιο καὶ μόνο γιὰ τὰ Χριστούγεννα, τὸ Πάσχα, τ' Ἅη-Γιωργιοῦ, τὸ Δεκαπενταύγουστο καὶ τοῦ Ἅη-Δημήτρη. Καὶ αὐτὰ γιὰ τὰ ζωντανὰ ἦταν χρειαζούμενα γιὰ τὸ γάλα - τυρὶ ποὺ ἦταν τροφή μόνιμη καὶ καθημερινή. Καὶ ἄς σημειωθεῖ ὅτι στὰ περισσότερα χωριά καὶ οἱ δυὸ γιορτὲς τοῦ Ἅη-Δημήτρη καὶ τ' Ἅη-Γιώργη θεωροῦνταν εὐκαιρίες σπατάλης κι ἦταν καταργημένη ἢ κρεωφαγία.

Καὶ ἦταν ἠπειρωτικὰ σοφὴ ἢ ἀπάντηση τοῦ πατέρα στὰ δυὸ μικρὰ παιδιὰ του ποὺ τοῦ ζητοῦσαν - τ σ ἰ - τ σ ἰ τ' Ἅη-Γιωργιοῦ:

—Γιὰ τσωπάτε! Τ' Ἅη-Δημητριοῦ κ ρ ι ἄ σ ι, τ' Ἅη-Γιωργιοῦ κ ρ ι ἄ σ ι, κοράκια θὰ σᾶς κάμω;

Ἡπειρωτικὰ Βιβλία

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ :

Ἡπειρος — Λαογραφικὰ — Ἡθογραφικὰ — Ἐθνογραφικὰ. Τόμος Α'. Ἀθῆναι 1961. Δρχ. 2500.

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ :

Ἡπειρος — Λαογραφικὰ — Ἡθογραφικὰ — Ἐθνογραφικὰ. Τόμος Β'. Ἀθῆναι 1964. Δρχ. 2500.

(Μὲ ἔγχρωμα σκίτσα ἀπὸ φορεσιῆς ὄλων τῶν διαμερισμάτων τῆς Ἡπέιρου).

ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ :

Τοῦ Τόπου μου καὶ τοῦ Καιροῦ μου. Ἡπειρωτικὰ ἱστορικὰ διηγήματα. Ἀθῆναι 1968.

(Μὲ τρεῖς διαλέξεις: Ἀγωγιάτες καὶ κिरατζῆδες. Δημογεροντία, θεσμός αὐτοδιοικήσεως ἐπὶ Τουρκοκρατίας. Ἡπειρωτικὴ Εὐεργεσία καὶ νεοελληνικὴ Ἀναγέννησις). Δρχ. 400.

ΜΝΗΜΟΝΕΥΟΝΤΑΣ ΤΟΝ ΚΩΣΤΑ ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

1894 - 1989

**Χρόνια 95 ἀφόντας σίγησε, γιὰ πάντα, ἡ μαγικὴ φηογέρα
τοῦ Τραγουδιστῆ τοῦ Χωριοῦ καὶ τῆς Στάνης**

ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΗ ΠΙΝΔΕΑ

Προπολεμικά, πηγαίνοντας ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὰ Γιάννινα, σταμάτησα στὴν "Ἄρτα κι' εἶδα τὴν προτομὴ τοῦ Κώστα Κρυστάλλη. Κι' ὅταν ρωτώντας καὶ ρωτώντας, πλησίασα στὸ μέρος ὅπου ἔσβησε φθισικὸς ὁ μέγιστος βουκολικὸς μας ποιητής, κάποιος περαστικὸς μοῦ ἔδειξε στὸν τοῖχο μιᾶς ἰσόγειας οἰκοδομῆς μιὰ πινακίδα. Διαβάζω:

Ἐδῶ πέθανε ὁ ποιητής
Κώστας Κρυστάλλης

Πλησίασα κι' ἔφριξα! Σ' αὐτὸ τὸ ἔλεεινὸ κτίριο, τὸ γεμάτο ἐλιές ἐνὸς λιοτριβιοῦ, ἄφησε τὴν τελευταία του πνοή ὁ τραγουδιστὴς τοῦ χωριοῦ καὶ τῆς στάνης; Δὲν ἔφθανε ὁ καῦμός του ὅτι ἔλυωνε χωρὶς νὰ ξαναδεῖ τὸ χωριὸ του, τὸ Συρράκο, ἀφοῦ ὁ σταυραετὸς δὲν τὸν πῆρε στὰ φτερά του νὰ τὸν πάει

στὸ ποθητὰ του βουνά;

Ἀργότερα ἔμαθα ὅτι, ὁ ἐκεῖ σύλλογος «Σκουφᾶς» ἀντικατέστησε τὴν ἀτοπὴ ἐκείνη πινακίδα μὲ τούτη:

Ἐδῶ ἦταν σπίτι
στὸ ὁποῖο πέθανε
ὁ Κώστας Κρυστάλλης

Διάβασα ἀρκετὲς βιογραφίες του. Καὶ μόλις τώρα ἔμαθα ὅτι, ναὶ μὲν δὲν πῆγε στὸ τουρκοκρατούμενο χωριὸ του ὁ ἀγαπητὸς μου ποιητής (καταδικασμένος ἐρήμην σ' ἐξορία στὴν Ἀραπιά, ἀπὸ στρατοδικεῖο τῶν Γιαννίνων γιὰ τὸ ποίημά του: «Σκιαὶ τοῦ "Ἄδου»), ἀλλ' ἀγνόησε τὸ Συρράκο, ἀπὸ τὴν ἀπέναντι ὄχθη τοῦ "Αραχθου, ἀπὸ τοὺς Καλαρρῦτες.

Τὴν πληροφορία ὅτι ὁ ἄρρωστος Κρυστάλλης εἶδε ἀπὸ κοντὰ τὴν

«παλιά του κατοικιά», τῆ θρῆκα στὴν ἔφημερίδα τῆς Ἀθήνας «Φωνὴ τῆς Ἡπείρου», τῆς 29 Ἀπριλίου 1894, ποῦ ἐξέδιδε ὁ φίλος τοῦ ποιητῆ μας, Γ. Γάγαρης. Ὁ ὁποῖος, γράφοντας γιὰ τὴ ζωὴ, τὸν θάνατο καὶ τὴν ταφὴ τοῦ Κρυστάλλη, κάλυψε μιὰμιση σελίδη τοῦ ἔντυποῦ του.

Δεῖγμα τῆς καθαρευουσιάνικης, ἀλλὰ καὶ «καλλιπεοῦς» γραφῆς τοῦ Γάγαρη (ὅπως καὶ τῶν λοιπῶν, τότε τουλάχιστον, Ἡπειρωτῶν λογίων) εἶναι τὸ ἀκόλουθο ἐναρκτήριο μέρος τῆς ἐπάξιας, γιὰ τὸν νεκρὸ θάρδο, ἐγκωμιαστικῆς ἀναφορᾶς:

«Ὁ πενθῶν φίλον ἢ ἀδελφὸν οὐδέποτε δύναται ἐπαρκῶς νὰ ἐξυμνήσῃ τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ· καὶ ἡμεῖς θεβαρυμένοι ἐκ τῆς λύπης καὶ τοῦ πένθους μετὰ τρεμούσης χειρὸς θὰ χαράξωμεν ὀλίγας γραμμάς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πεφιλημένου Κώστα Κρυστάλλη, τοῦ ἔστεμμένου τῆς Ἡπείρου ποιητοῦ. Εἶναι πεπρωμένον νὰ καταβιβάζωμεν εἰς τὸν τάφον ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς δράσεως, ἐν τῇ διαπλάσει τοῦ μεγαλείου ἀπαντας ἐκείνους, οἵτινες ἐπὶ πολὺ θὰ ἐξύμνουν τὴν Ἡπειρον καὶ θὰ διαιώνιζον τὸ γλυκὺ αὐτῆς ὄνομα.

Μετὰ τὸν Ζαλοκώστα καὶ τὸν Βαλαωρίτην ὧν τὰ ἔπη παραμένουσιν ὡς αἰώνιον μνημεῖον τοῦ παρελθόντος καὶ θερμαίνουσι πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν, εἶχε σιγήσει ἐν Ἡπείρῳ ἡ Μοῦσα. Ἐπὶ πολλὰ ἔτη δὲν ἠκούσθησαν φθόγγοι Ἡπειρωτικῆς λύρας δυναμένης νὰ ψάλλῃ τὰς συμφορὰς, νὰ ἐξυμνήσῃ ἀνδραγαθήματα καὶ νὰ παρηγορήσῃ τὰς δυστυχίας».

Κατὰ τὴ «Φωνὴ τῆς Ἡπείρου» τῆς 13ης Μαΐου 1894, «Εἰς τὸν ἀρχαῖκὸν ναῖσκον τῆς μονῆς τῶν Ἀσωμάτων, μακρὰν τῆς τύρβης τῆς πόλεως ἐν μέσῳ τῶν ἀγρῶν, ὑπὸ τὴν ζωογόνον πνοὴν τῆς ἀνοίξεως, ταπεινὰ καὶ ἐγκάρδια ἐτέλεσε τὸ μνημόσυνον τοῦ ἀτυχοῦς ποιητοῦ Κρυστάλλη εὐάριθμος ὁμάς λογίων, δημοσιογράφων, ποιητῶν, Ἡπειρωτῶν, ἐκτιμητῶν, θαυμαστῶν καὶ φίλων τοῦ προῶρος μεταστάντος δημοτικοῦ ἀοιδοῦ.

Τὸν δίσκον τῶν κολύβων ἐπεκόσμηι δάφνινος στέφανος, ὁ μόνος ἄξιος τῆς μνήμη του κόσμος, ἐτέλεσε δὲ τὴν πάνδημον λειτουργίαν ὁ Μητροπολίτης Πενταπόλεως καὶ διευθυντῆς τῆς Ριζαρείου Σχολῆς κ. Νεκτάριος Κεφαλαῖς...».

Στὸ μνημόσυνον μίλησε ὁ καθηγητῆς τοῦ πανεπιστημίου, προστάτης δὲ καὶ κοντοχωριανὸς τοῦ Συρακιώτη ποιητῆ, ἀπὸ τοὺς Καλαρρῦτες καταγόμενος, Σπυρίδων Λάμπρου. Ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἀνέλυσε συνοπτικὰ τὰ ἔργα τοῦ Κρυστάλλη, τερμάτισε τὸ λόγο του μὲ τὶς ἀκόλουθες φράσεις:

«Πλέξατε εἰς στεφάνους τὰ ἄνθη σας οἱ ποιηταὶ διὰ νὰ στέψητε τὴν μνήμην τοῦ πολυκλαύστου ὑμῶν συναοιδοῦ. Ἡ λύρα σας ἀπέβαλε μίαν τῶν ἀρμονικωτέρων αὐτῆς χορδῶν, Μὲ ὀλίγα χορτάρια τῆς ἠπειρωτικῆς γῆς, καλύψωμεν οἱ Ἡπειρωταὶ τὸ φιλόξενον χῶμα τὸ σκεπάζον τὸν ἐξόριστον νεκρὸν. Ἡ πατρίς μας ἔχασε μίαν τῶν μεγαλυτέρων τῆς καρδιῶν. Ἐπιγλύψα-

τε ἀντὶ πάσης εἰκόνας ἄλλης καὶ πάσης ἐπιγραφῆς τὴν "Ἡπειρον καὶ τὴν Ποίησιν δεξιουμένης ἀλλήλας. Ἡ χειραψία των θὰ λέγη τὸ ἄγραφον ὄνομα τοῦ νεκροῦ ὅστις θὰ ἀναπαύεται ὑπὸ τὸ ἀνάγλυφον ἐκεῖνο: Κ ὠ σ τ α ς Κ ρ υ σ τ ἄ λ λ η ς».

Ὁ Κρυστάλλης, ἐργαζόμενος καὶ μελετώντας σκληρά, καὶ μὲ ὑλικές στερήσεις, γεύτηκε τὴν πρώτη πνευματικὴ πίκρα, τὸ 1891, ὅταν, σὲ ποιητικὸ διαγωνισμό, ἀντὶ νὰ βραβευθοῦν τὰ «Ἄγροτικά» του ποιήματα, πέτυχαν μόνο ἔπαινο. Ὅποτε, γιὰ τὴν ἀδικία αὐτή, ἄστραψε καὶ βρόντησε, κεραυνώνοντας τὴν ἑλληνοδικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ διαγωνισμοῦ ἐκείνου — καὶ ἐξαίροντας τὸ ἔργο τοῦ Τσέλιγκα τῆς Ἡπειρωτικῆς Ποίησης μὲ ὀλόκληρο κριτικὸ ἄρθρο — ὁ Βλάσης Γαβριηλίδης, στὴν ἐφημερίδα του «Ἀκρόπολιν»

Δεύτερη πίκρα, πάλι σὲ διαγωνισμό, τὸ 1893, ὅταν ἀπέσπασε... νέα τιμητικὴ μνεῖα γιὰ τὸν «Τραγουδιστὴ τοῦ Χωριοῦ καὶ τῆς Στάνης».

Στὸ μεταξύ, οἱ καθαρευσιάνοι κριτικοὶ καὶ ἀναγνώστες τῆς «παλιᾶς φρουρᾶς» ἀπ' τὴ μιὰ πλευρά, καὶ οἱ δημοτικιστὲς κριτικοὶ καὶ λοιποὶ προοδευτικοὶ ἀναγνώστες ἀπὸ τὴν ἄλλη, ἀποτέλεσαν δυὸ ἀντίπαλα στρατόπεδα! Ἡ διαμάχη κράτησε ὡς τὶς πρώτες δεκαετίες τοῦ αἰῶνα μας, ἐνῶ ὁ μὲν Κωστῆς Παλαμᾶς ἐξῆρε τὸν Κρυστάλλη λίγο μετὰ τὸν Γαβριηλίδη, ὁ δὲ Γιάννης Ἀποστολάκης, ὁ σκληρότερος τῶν ἀντίθετων κριτικῶν ἔγραφε ὅτι τὰ

ἔργα τοῦ Ἡπειρώτη θάρδου εἶναι προϊόντα νεκρῆς μίμησης τῶν δημοτικῶν ἀσμάτων.

Στὰ μέσα τῆς δεκαετίας 1930 — 1940, ἐμένα... μὲ σκαντάλισε περισσότερο ἢ... "Ἀλκης Θρύλος (ἀρσενικὸ ψευδώνυμο τῆς κριτικοῦ γυναίκας τοῦ συγγραφέα Κώστα Οὐράνη). Ἡ ὁποία ἰσχυρίζονταν ὅτι ὁ Κρυστάλλης εἶναι ἕνας.. τσομπάνος χωρὶς προσωπικὴ ποιητικὴ πνοή, ποὺ σφετερίστηκε ἀτόφιους στίχους ἀπὸ δημοτικὰ τραγούδια.

"Ἐτσι, ὅταν δημοσιεύτηκε ἡ «Φλογέρα» μου (μὲ πρωτόλεια βουκολικὰ τραγούδια, ἔκδοση τοῦ ἠπειρωτικοῦ περιοδικοῦ «Ξενητεμένα Πουλιὰ», Ἀθήνα, 1936) δὲν τόλμησα νὰ στείλω γιὰ κριτικὴ ἕνα ἔντυπο στὸν θηλυκὸ κριτικὸ "Ἀλκη Θρύλο. Κι' αὐτό, φοβούμενος ὅτι θὰ μὲ ξεφτίλιζε αὐτή, μιᾶς κι' εἶχα μιμηθεῖ σὲ πολλὰ τὸν Κρυστάλλη στὰ ποιήματά μου, λεηλατώντας μάλιστα κι' ἐγὼ ἔργα τοῦ "Ἀγνωστου Ποιητῆ, στὸν ὁποῖο ἔχω ἀφιερῶσει τὴν πρώτη μου ἐκείνη ποιητικὴ συλλογή.

Καὶ νὰ σκεφτεῖς ὅτι Χριστιανοὶ ἀρχιτέκτονες πῆραν τὶς ὠραῖες καλοπελεκημένες μαρμαρίνες πέτρες, λαμπαδιερὲς κολῶνες κι' ὅ,τι ἄλλο καλλιτεχνικὸ ἀπομεινάρι εἰδωλολατρικῶν ναῶν, γιὰ νὰ τὶς χρησιμοποιήσουν κτίζοντας ἢ ἐπισκευάζοντας περίλαμπρες ἐκκλησίες. Στὴ συνέχεια δέ, Ὀθωμανοὶ ἀρχιτέκτονες λεηλάτησαν ἐκκλησίες ἢ ἐρείπιά τους, γιὰ νὰ ἀξιοποιήσουν τὴ λεία τους ὅταν ἔκτιζαν ἢ διαρρῦθμιζαν τζαμιά.

ΩΔΗ ΣΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

Ένα χρόνο μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Κώστα Κρυστάλλη, ὁ Πρίγκιπας τῶν Ἑπειρωτῶν λογίων Χρῆστος Χρηστοθασίλης δημοσίευσε στὴ «Φωνὴ τῆς Ἑπείρου» (22 Ἀπριλίου 1895) τὸ ἀκόλουθο πρῶτο τοῦ ποιήμα. Μιὰ ὠδή—τραγούδι καὶ μοιρολόγι.

ΩΔΗ ΓΙΑ ΤΟ ΧΑΜΟ ΤΟΥ Κ. ΚΡΥΣΤΑΛΛΗ

(22 Ἀπριλίου 1894 — 22 Ἀπριλίου 1895)

Ἄκέρσιος χρόνος πέρασε δυὸ ἄνοιξες ἔσμιξαν
Ποῦ δὲν ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ Κώστα τοῦ Κρυστάλλη,
Νὰ τραγουδάη τὰ πρόβατα, νὰ τραγουδάη τὰ γίδια.
Στὲς στάνες ἢ στὰ χειμαδιά, στὸν Πίνδον ἢ στοὺς κάμπους.

Ἄνηφοροῦν σιγὰ - σιγὰ τοῦ Πίνδου τὰ κοπάδια,
Τὰ γίδια πᾶνε πλεῖο μπροστά, τὰ πρόβατα πλεῖο πίσω.
Χώρια τὰ στέρφα προχωροῦν καὶ χώρια τὰ γαλάρια
Κι' ἀπόκοντα οἱ πιστικοὶ μὲ τὰ σκυλιὰ στὸ πλάγι,
Τ' ἀκολουθοῦν λυπητερά μὲ θουρκωμένα μάτια,
Σέρνοντας σβάρρα καταγῆς τὲς μακριές τους κλίτσες.

Φλογέρα δὲν ἀκούγεται... Οἱ κύπριοι, τὰ κουδούνια
Δὲν ἀντηχοῦν χαρούμενα καὶ δὲν λαλοῦν μὲ χάρη,
Τὰ πεῦκα καὶ τὰ ἔλατα θαγίζουσι τὰ κλαδιά τους,
Γέρνουνε τ' ἄνθια πρὸς τὴν Γῆ, τ' ἀηδόνια λυπημένα
Χύνουν παράπονο πικρὸ στὰ φουντωμένα φύλλα.
Μοιρολογοῦν οἱ ρεματιές, οἱ θρύσες σιγοκλαῖνε,
Κι' ἓνα γκεσούλικο σκυλιὸν γουλιέται ὅλην τὴν ὥρα
Σοῦ Πίνδου τοῦ θεώρατου τὴν πλεῖο ψηλὴ κορφοῦλα!

Γυρίζει ὁ Νιάγκρος το τραγί, τὸ πρῶτο τὸ συρτάρι,
Πῶχει μεγάλα κέρατα καὶ τρεῖς ὀκάδες κύπρο,
Καὶ λέει στὸν Μπέλο τὸν τρανό, τὸ πρῶτο τὸ κριάρι,
Στὴν Μπάρτζα τὴν περήφανη, τὴν κυπροφορεμένη:
—«Ἄκέρσιος χρόνος πέρασε ,δυὸ ἄνοιξες ἔσμιξαν,
Ποῦ δὲν ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τοῦ Κώστα τοῦ Κρυστάλλη,
Νὰ τραγουδάη τὰ πρόβατα, νὰ τραγουδάη τὰ γίδια
Στὲς στάνες ἢ στὰ χειμαδιά, στὸν Πίνδο ἢ στοὺς κάμπους,
Καὶ τὸ γλυκὸ τραγούδι τοῦ τ' ὠμορφοξοπλισμένο
Μὲ τὴν φλογέρα τὴ σεμνὴ τῶν πιστικῶν νὰ σμίγῃ!

Τί τάχα νά μᾶς ἔγινεν ὁ Μάγος Ποιητής μας;
Μὴν βγῆκε στ' Ἀσπροπόταμο νά σμίξη τσελιγκάδες;»

“Ἐνα πουλί διαβατικὸ ἀντιλογία τοὺς δίνει:
—«Ἄν λέτε γιὰ τὸν ποιητὴ τὸν Κώστα τὸν Κρυστάλλη,
Ἐγώ, ἐγὼ νά σᾶς εἰπῶ τὰ μαῦρα τὰ μαντάτα...
Δὲν βγῆκε στ' Ἀσπροπόταμο, δὲν πάει στὴν Θεσσαλία,
Δὲν τράβηξε στὰ Γιάννινα νά σμίξη τσελιγκάδες,
Μὸν σέπονται τὰ νειάτα τοῦ μέσα στὸ μαῦρο μνήμα!
Σήμερα πέρασα πρωτὶ, πὸ μέσ' ἀπὸ τὴν Ἄρτα
Κι' ἄκουσα νά τοῦ ψέλλουνε στὴν ἐκκλησιὰ τὰ χρόνια.
Εἶδα τὴν ἀδελφοῦλα τοῦ στὸν τάφο τοῦ νά κλαίη,
Καὶ πῆρα ἀπὸ τὰ κόλυθα, ποὺ μοίραζαν γιὰ σχῶριο,
Τρία σπυριά στὰ νύχια μου, στὰ νυχοπόδαρά μου
Καὶ τρέχω, τρέχω γλήγορα τοῦ Πίνδου νά τὰ δώσω,
Νά φάη αὐτὸς ἕνα σπυρὶ καὶ νά μοιράσῃ τ' ἄλλα
Στοὺς πιστικούς τῆς Ἡπειρος κι' ὅλης τῆς Θεσσαλίας».

Τ' ἄκουσαν ὅλες οἱ κοπὲς τὰ μαῦρα τὰ μαντάτα
Καὶ θήλιαξαν λυπητερά, ἴπὸ τὴν πολλή τους θλίψη,
Γούρλιαξαν τὰ μαντρόσκυλα, οἱ κύπροι βουβαθῆκαν,
Οἱ πιστικοὶ δακρύσανε κι' ἐστῆσαν μοιρολόγι,
Καὶ τὸ πουλί ξανάρχισε τὸν δρόμο τ' ἀνηφόρου.

Χ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ

Σημείωση Α.Χ.Μ.: Ἡ φωτοτυπία τοῦ ποιήματος εἶναι
παρμένη ἀπὸ τὸν προπολεμικὸ «Ἡπειρώτη» τοῦ Κώστα Τέ-
κτονα.

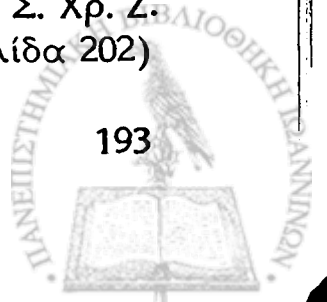
Διαθήκη Ἑλένης Σόλωνος Χρηστάκη Ζωγράφου

τὸ γένος Καυταντζόγλου

ΑΡΙΘΜΟΣ 3583/46

Αἱ ἐπιθυμίαι — ἢ μᾶλλον αἱ διατάξεις μου μετὰ θάνατον εἶναι αἱ παροῦσαι ἀναιροῦσαι πᾶσαν ἄλλην διαθήκην — Ἀναγκάζομαι ὡς ἐκ τοῦ νόμου νὰ εἶπω ὅτι κληρονόμος μου διὰ τὸ ἔν τρίτον τῆς περιουσίας μου εἶναι ἡ θυγάτηρ μου — ἡ ἀκατανόμαστος — Διὰ τὸ λοιπὸν μέρος τῆς περιουσίας μου καθιστῶ κληρονόμους τοὺς τρεῖς ἀδελφοὺς μου — Φανήν, Λυσίμαχον καὶ Ἰωάννην — Τὰ τιμαλφῆ μου δῶρα τῆς Πενθερᾶς μου, Συζύγου καὶ Ἀνδραδέλφου μου θὰ ἐκποιηθῶσιν τὸ δὲ ποσὸν θὰ κατατεθῆ εἰς τὴν Τράπεζαν τὸ εἰσόδημα τῶν ὁποίων θὰ διαμοιράζονται ὡς καὶ τὸ ἄλλο εἰσόδημά μου οἱ τρεῖς ἀδελφοί μου. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἑνὸς τὸ εἰσόδημα θὰ περιέρχεται εἰς τοὺς δύο ἑναπομείναντας καὶ μετὰ εἰς τελευταῖον — ἐκλιπόντος καὶ τοῦ τελευταίου ἡ περιουσία μου θὰ διαμοιρασθῆ εἰς δύο μέρη ἕξ ἡμισείας καὶ τὸ ἕν μέρος δίδω εἰς τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον Θεσσαλονίκης ἵνα κτισθῆ καὶ διατηρεῖται αἴθουσα ὑπὸ τὸ ὄνομα ΕΛΕΝΗ ΣΟΛ. ΧΡΗΣΤΑΚΗ — ΖΩΓΡΑΦΟΥ — ΚΑΥΤΑΤΖΟΓΛΟΥ (ὡς ἐκ τοῦ γένους μου) ἵνα οἱ πτωχοὶ θεραπεύονται δωρεάν — τὸ δὲ ἄλλο ἡμισυ ὑπὸ τὴν αὐτὴν μορφήν εἰς τὸ Δημοτικὸν Νοσοκομεῖον Ἡπείρου - Ἰωαννίνων. Τὸ

ἐν Θεσσαλία μερίδιόν μου τῶν 250 στρεμμάτων Λαζαρίνης θὰ ἐκποιηθῆ. Δωρῶ δὲ τὸ ποσὸν τοῦτο εἰς τὸν Δῆμον Τρικκάλων διὰ νὰ κτισθῆ (καὶ ἐὰν ὑπάρχει ἤδη νὰ ἐπισκευασθῆ ἵνα οἱ χρηματικοὶ πόροι τούτου ᾧσιν μεγαλύτεροι) ἀπλούστατον ὠδεῖον καὶ συντηρηθῆ μὲ τὰ ὑπόλοιπα καὶ τὰς συνδρομὰς καὶ συναυλίας. Οἱ ἐν Θεσσαλία δὲν ἠθέλησαν νὰ ἐννοήσουν ὅτι ἡ μουσικὴ εἶναι ἡ μόνη ἥτις δύναται νὰ ἐξευγενίσῃ τὸν κόσμον τῆς. — Τοῦτο δὲ τὸ κάμνω εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐκεῖ διαβιώσεώς μου. Τὴν ὠθησιν δύναται νὰ τὴν δώσῃ ὁ φίλος Κοσ Φίλιππος Χριστοδῆμος καὶ ἡ Κυρία. — Νὰ ἀγορασθῶσιν καλὰ ὄργανα καὶ εὔρεθῆ καλὸς διδάσκαλος διὰ νὰ διοργανώσῃ καὶ διευθύνῃ τὴν ὀρχήστραν. — Δίδονται δὲ τὰς Κυρκαϊκὰς συναυλίαι ἐπὶ τῆς πλατείας ἵνα ἅπαντες χωρικοὶ τε καὶ ἀστοὶ ἀπολαμβάνουσιν ταύτης. Τοῦτο νὰ διοργανωθῆ ὑπὸ τοῦ Δημάρχου - Νομάρχου καὶ Κου Φιλίππου Χριστοδήμου. — Ἰατρός μας ἄλλοτε ἐρχόμενος εἰς τὴν φιλότινην Λαζαρίναν. — Τὸ μερίδιόν μου ἐπὶ τοῦ οἴκου Λαζαρίνης ἄς μείνῃ εἰς τὴν ἀκατανόμαστον μετὰ τοῦ περιβόλου τῶν 10 στρεμμάτων — θὰ τῆς εἶναι ἴσως καταφύγιον. — Τὸ λείψανον τοῦ Ἀγίου Κοσμᾶ τὸ εὔρισκόμενον εἰς τὴν οἰκογένειάν μας θὰ κοσμήσῃ τὴν αἴθουσαν Ελ. Σ. Χρ. Ζ. (ΣΥΝΕΧΕΙΑ στή σελίδα 202)

ΜΕΣΕΛΕΔΕΣ

Ο ΚΑΤΗΣ ΤΟΥ ΛΙΜΠΟΧΟΒΟΥ

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ὁ Μουλά ἐφέντης ὁ φημισμένος Κατῆς τοῦ Λιμποχόβου καθόταν στὸν καφενὲ ξαπλωμένος μακάριος κι' ἐκάπνιζε τὸν ναργιλέ του.

Ἦταν Πέμπτη ἡμέρα παζαριοῦ. Τὸ γραφικὸ Λιμπόχοβο πνιγμένο στὶς πρασινάδες του ἔπαιρνε ζωὴ, τὴ γνώριμη βδομαδιάτικη μεγάλη του κίνηση. "Ἄνθρωποι κάθε τάξης, καὶ ἡλικίας περνοῦσαν γρήγορα - γρήγορα στὴν πλατεία τρέχοντας ἀφηρημένοι κάτω ἀπὸ τὶς ἐμπορικὲς φροντίδες τους.

Τὰ ἐμπορικὰ ἀνοιχτὰ γεμᾶτα κόσμο, τὰ σαράφικα - τοκογλυφεῖα ἀλλάζαν κάθε τόσο σὲ βιαστικούς ἀνθρώπους χοντρά χαρτονομίσματα.

Ζαρζαβατικά ἀπὸ τὴ Σούχα ἐρχόταν φορτωμένα στὰ μουλάρια, ἐνῶ ἀπὸ τὰ ὄρεινά χωριά τῆς Λιουντζουριάς Σαρακίνιστα καὶ Ναγοπούλους θεόφτωχες γυναῖκες φέρναν ξύλα γιὰ πούλημα, γιὰ λίγους ψιλοὺς παράδες ποὺ ἴσια - ἴσια θὰ τοὺς φτάναν νὰ πεταλώσουν τὰ γομάρια τους, νὰ πάρουν λίγο χάσι-

κο ψωμί ἀπὸ τοὺς φούρνους, ποὺ τὰ πουλοῦσαν, λίγο πετσί γιὰ τὰ δικά τους παπούτσια καὶ λίγο πετρέλαιο - ἄχ τί καημὸς τὸ ἔρημο πετρέλαιο - καὶ λίγο ἀλάτι.

Αὐτὰ καὶ μόνο αὐτὰ ἦταν ἡ φιλοδοξία τῶν φτωχῶν γυναικῶν, ἃς ἦταν καὶ κανὰ μισοκαδιάρικο μωρῶδατο πεπόνι καὶ τί στὸν κόσμο! Ἄπὸ τὴν Πολίτσανη ἀπὸ τὴ Σέλτση, ἀπὸ τὸ Λάμποβο καὶ τὸ Μαυρόγυρο κατεβαῖναν. Ἄπὸ τὸ χλωμὸ καὶ τὸ Δερβιτσάνι φέρναν περίφημα κεράσια.

Ὁ κόσμος ἀνέβαινε καὶ κατέβαινε. "Ἄλλοι ἀπὸ μακριότερα χωριά κινοῦσαν κι' ὄλας νὰ φύγουν προτοῦ μεσημεριοῦ, προτοῦ πιάσει το λιοπύρι.

"Ενας διαβολάκος ματωμένος ἀπὸ τὸ κεφάλι μέχρι τὰ πόδια σέρνει στοὺς ὠμους ἓνα μακρὸ ξύλο ποὺ ἔχει κρεμασμένο ἐπάνω του βρώμικα κεφάλια ἀρνιῶν καὶ κατσικιῶν καὶ πλεμόνια γιὰ τὶς γάτες:

Κάθε τόσο στριγλάει:

—Νιέ κασιόδε κόκα! (Μιά πεντά-
ρα τὸ κεφάλι).

Πιὸ πέρα ὁ σαμαραῶς παζαρεύει
μὲ τοὺς πελάτες, ὁ τρεχᾶτος Ἀρμέ-
νης μπαλωματῆς κυττάζει στὰ πό-
δια τοὺς διαβάτες μὲ τὰ πανέξυπνα
μάτια τῆς ράτσας του, στὴ γωνία ὁ
πεταλωτῆς ἔχοντας δεμένο τὸ κε-
φάλι του ἀπὸ μουλαρίσιο φιλοδώ-
ρημα καταγίνεται νὰ πεταλώσει τὸ
γομάρι μιᾶς φτωχειᾶς γυναίκας.

Ἡ ἐχλοβοῆ τοῦ παζαριοῦ ὄλο καὶ
δυναμώνει ὅσο ζυγώνει τὸ μεσημέ-
ρι. Ζαπτιέδες φέρνουν γύρω - γύ-
ρω ἐπιτηρώντας τὴν τάξη καὶ κα-
ταπαύοντας τοὺς καυγάδες μὲ κα-
μιὰ βιτσιὰ στὶς πλάτες, αὐτῶν ποὺ
διαπληκτίζονται, εἴτε Μουσουλμά-
νοι ἦταν εἴτε Καούρηδες χριστιανοί.

Μὰ νὰ κοντὰ στὸν Μουλαῦ Ἐφέν-
τη ζυγώνει ἓνας ἄνθρωπος.

“Ὅλοι τὸν γνωρίζουν εἶναι ὁ Ἄ-
λῆ μπαμπᾶς.

Ὁ σεβάσιμος φίλος του. Ὁλόα-
σπρος μὲ κάτασπρη μακρυὰ γενει-
άδα καὶ κάτασπρο καφτάνι στὸ κε-
φάλι του. Μακρυὰ καὶ κάτασπρα
δάχτυλα. Ἀπαλὸ δέρμα ποὺ διακρί-
νεις ἀπὸ κάτω μόλις τὶς κόκκινες
καὶ μπλὲ φλεβίτσες.

—Γκέλ μπακαλούμ, κάτσε νὰ πά-
ρεις καφέ.

Ὁ σοφὸς Κατῆς, ποὺ ἔσχιζε τὴν
τρίχα γιὰ νὰ θρεῖ τὸ δίκιο σηκώ-
θηκε ἀπάνω νὰ ὑποδεχθεῖ τὸ φίλο
του Ἄλῆ μπαμπᾶ. Σὲ λίγο τὰ δυὸ
σεμνώματα, τὰ δυὸ καμάρια τῆς
σοφίας καὶ τῆς καλωσύνης καθόν-
ταν κοντὰ - κοντὰ καὶ τὰ λέγαν.

Στὸ ἀπέναντί τους μέρος τοῦ κα-
φενέ ἦταν πολλὴ ὥρα τρεῖς Γκια-
ούρηδες (Χριστιανοί), ὁ Μπάσιο -

Χρῆστος, ἀπόμαχος ἔμπορος, ντι-
κιαντζῆς χρόνια στὴν Πόλη καὶ οἱ
ἔμποροι Βασίλης Ἀθράμης καὶ Λί-
πε (Φίλιππας) Καρέτας

Οἱ τρεῖς χριστιανοὶ εἶχαν τὴν ὁ-
μιλία τους πάνω στὰ δυὸ καμάρια
τοῦ Ἰσλάμ.

Ὁ Μπάσιο - Χρῆστος:

—Δὲν ὑπάρχει δικαιότερο ὄνομα
σ’ Ἀνατολὴ καὶ Δύση ἀπ’ τ’ ὄνομα
τοῦ Μουλαῦ Ἐφέντη!

—Ἀκοῦν οἱ κουφοί;

—Ὅχι!

—Ἄλλο τόσο ἀκούει ψίθυρο ἀδι-
κίας τ’ αὐτὶ τοῦ Μουλαῦ Ἐφέντη.

—Βλέπουν οἱ στραβοί;

—Ὅχι!

—Ἄλλο τόσο βλέπει ὁ Μουλαῦ Ἐ-
φέντης τὶς ἀπαλάμες τῶν διαδίκων!

—Λυγίζουν τὰ σίδερα τὰ βαμμέ-
να στὸ ἀτσάλι;

—Ὅχι!

—Ἄλλο τόσο λυγίζει ἡ καρδιά
τοῦ σοφοῦ Δικαστῆ στὶς παρακλή-
σεις τοῦ κατηγορουμένου.

Εἶχε δεῖ κοντὰ στ’ ἄλλα ὁ Μπά-
σιο - Χρῆστος καὶ τὸ Κιτάπ - Χανέ
τοῦ Μουλαῦ Ἐφέντη, τὴ μεγάλη βι-
βλιοθήκη του. Καὶ τί δὲν εἶχε μέσα.
Εἶχε τὸ Μεβαφικ - κιτάπ (τὸ βι-
βλίο τῆς γνώσεως) τοῦ περίφημου
Σέιτ Τζορξανῆ, εἶχε δεῖ τὸ Μιφτάχ
—οὐλ—οὐλιούμ (τὸ κλειδὶ τῆς ἐπι-
στήμης) τοῦ σοφοῦ Χαξιρνῆ Ἐφέν-
τη. Εἶχε δεῖ τὸ συντακτικὸ τοῦ Ἴμ-
πνῆ - Χατζίμπ καὶ τὴ γραμματικὴ
τοῦ Ἰμάμ - Χανιφᾶ ποὺ ἔπειθε καὶ
τοὺς σοφοὺς. Εἶχε ἀκόμα καὶ τὸ βι-
βλιογράφο καὶ χρονολόγο Κιατίμπ
- Τζελεμπῆ στὴν ἱστορία του καὶ
στὴν γεωγραφία του τὴν παγκό-
σμιο, τὴν Τζιχᾶν - Νουμᾶ. Καὶ τί

μά που νά τόν πιάσουν. "Ολοι ζη-
τουσαν νά θρεθεί ὁ ἔνοχος καί νά
τιμωρηθεῖ σκληρά, νά πλύνει μέ τὸ
αἷμα του τὴ μεγάλη βρισιά.

Κοντὰ στοῦ μεσημέρι τὸν πιάνουν
στοῦ σπίτι του.

Ὁ Ἀβράμης, βλέποντας τοὺς ζα-
πτιέδες, παίρνει μιὰ κόλλα χαρτί,
κολλάει μέσα κατὰ σειρά πενήντα
ὀθωμανικὲς λίρες καὶ ἀκολουθεῖ πί-
σω τοὺς ζαπτιέδες.

Ὁ Κατῆς διάταξε καὶ γίνεται ἔ-
κτακτο δικαστήριο. "Απειρο πλῆ-
θος ἔχει μαζευτεῖ καὶ περιμένει κι'
ὁ Κατῆς ἀνυπόμονος καὶ σιωπηλός.

Μόλις ἐμφανίστηκε ὁ κατηγορού-
μενος, ὁ Κατῆς τὸν ρωτάει:

—Τί μπορεῖς ν' ἀποκριθεῖς, ἄπι-
στο σκυλί, γιὰ τὸ ἔγκλημά σου;

—Ποιό στέρεο δέντρο ξέρεις νά
βαστάξει κρεμασμένο τὸ ἔλεεινὸ το-
μάρι σου;

—Ἐτόλμησες κι' ἄγγιξες τὸ γένι
τοῦ πιὸ σεβαστοῦ ἀνθρώπου, ποὺ
ἔχομε στὸν τόπο μας!

—Ἐγώ, Κατῆ Ἐφέντη, δὲν ἔκα-
μα αὐθαίρετα αὐτὸ ποὺ ἔκαμα!

Ψιθυρισμοὶ ἀκούγονται ἀπὸ τὸ
ἄκροατήριο. Ὁ Κατῆς χτυπάει τὸ
κουδούνι.

—Λέγε, λέγε! Πῶς; ρωτάει ὁ Κα-
τῆς.

—Ἐγώ, Ἐφέντη, ὅ,τι ἔκαμα τὸ
ἔκαμα γιὰτὶ ἔχω φερμάνι!

Καὶ θγάζει ἀπὸ τὴν τσέπη του τὸ
διπλωμένο χαρτί καὶ τὸ δίνει στὸν
Κατῆ.

Ὁ Κατῆς τὸ ξεδιπλώνει, διακρί-
νει μέ τὴν ἄκρη τοῦ ματιοῦ του τίς
μπαγκανότες, τὸ φέρνει μέ εὐλά-
θεια στοῦ στόμα, τὸ φιλεῖ καὶ μετὰ
στοῦ μέτωπο.

— Μπομπώ, μπομπώ! ἀναφωνεῖ,
καὶ κουνάει τὸ κεφάλι του.

Γυρίζοντας στοῦ ἄκροατήριο καὶ
στὸν Ἀλῆ μπαμπᾶ λέει:

—Αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος ἔχει δίκιο.
Κατὰ τὸ φερμάνι, ποὺ ἔχει ὄχι μόνο
τὰ δικά σου γένεια, Ἀλῆ μπαμπᾶ,
μπορεῖ νά φτύσει, ἀλλὰ καὶ τὰ δικά
μου!

— Πηγαίνετε καὶ προσέχετε καὶ
μὴ καταγγέλλετε ἄλλη φορὰ τέ-
τοιους ἀνθρώπους.

ΚΩΣΤΑΣ ΝΤΟΥΛΑΣ

ΤΟΥ ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ

Ο Κώστας Ντούλας γεννήθηκε τὸ 1902 στὸ Γραμμένο, τὴν πρωτεύουσα τῶν ξακουστῶν Γραμμενοχωρίων, ἀπ' ὅπου οἱ Ἀσώπιοι Κωνσταντῖνος καὶ Εἰρηναῖος, ὁ Ἀναστ. Γούδας, οἱ Μαικῆνες τῶν Ἑλληνικῶν Γραμμάτων Ζωσιμάδες, Ζῶης Καπλάνης ὁ καὶ Πικροζῶης κ.ά.

Μετὰ τὶς ἐγκύκλιες σπουδές του ἐνεγράφη στὴν Ἱατρικὴ Σχολὴ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, ὅπου τὸν εὐρίσκει ἡ ἐπισπράτευση καὶ παίρνει μέρος στὴν Μικρασιατικὴ Ἐκστρατεία τοῦ 1922. Μετὰ τὴν ἀποφοίτησή του, κατατάσσεται στὸν Ἑλληνικὸ Στρατὸ μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ Ἀνθυπιάτρου, ὅπου ἐξελισσόμενος θὰ φθάσει ὡς τὸ βαθμὸ τοῦ Ἀρχιάτρου.

Στὸν Ἑλληνοϊταλικὸ πόλεμο τοῦ 1940—41 ὑπηρετήσε ὡς Διευθυντὴς τοῦ Γενικοῦ Στρατιωτικοῦ Νοσοκομείου τῆς Βελλᾶς.

Κάτω ἀπὸ τὸ στρατιωτικὸ ἀμπέχωνο τοῦ Κώστα Ντούλα κρυβόταν μιὰ τρυφερὴ καρδιά καὶ μιὰ λεπτὴ ψυχὴ γιὰ νὰ ἀποδειχθεῖ γιὰ ἄλλη μιὰ φορά, πῶς σ' αὐτὸν τὸν τόπο, γι' ἄλλοῦ ξεκινᾶν οἱ ἄνθρωποι κι ἄλλοῦ θρῖσκονται.

Ὁ ἐπαγγελματικὸς προσανατολισμὸς οὔτε ἴσχυσε ποτέ, οὔτε σήμερα ἰσχύει κακῶς ἡχῶν σὰν λέξη κενὴ περιεχομένου.

Ἔτσι κι ὁ Κώστας Ντούλας ἀντλήσε τὸν ἄρτον ἀπὸ τὸ Στρατό, ἀλλὰ οἱ ἰδιωτικὲς ἐνασχολήσεις του στάθηκαν μακριὰ ἀπὸ τὸ ἐπάγγελμά του.

Καὶ ἴσως γιὰ νὰ μὴ προδώσει τελείως τὴ διατεταγμένη ἱατρικὴ ἀ-

ποστολὴ του ἔγραψε τὰ βιβλιαράκια ἐκλαϊκευμένης Ἱατρικῆς: 1) Ἡ ὑγεία τῶν μελλονώμφων, 2) Πίσεις καὶ ὑποπίσεις, 3) Τσέκ ἄπ, στὰ ὁποῖα πέρα ἀπὸ τὶς ἱατρικὲς γνώσεις καὶ ὁδηγίες συναντάει κανεὶς σὲ κάθε σειρὰ τὸν πάναγνο ἀφρὸ τῆς εὐφυΐας του. Καὶ τὸ ἐκχύλισμα τῆς καρδιάς του εἶναι στὰ λογοτε-

χνικά και αισθητικά του κείμενα:
1) Ένας φαντάρος θυμάται (Μ. Ά-
σία). 2) Ένας Ίατρος θυμάται
(1940—41). 3) Μανουσάκια από την
Ήπειρωτική Γῆ. 4) Σπινθηρογρα-
φήματα. 5) Ήπειρωτικά Μοιρολό-
για και άπειρα χρονογραφήματα
σέ έφημερίδες και περιοδικά.

Κάπου έχω γράψει ότι ο Ντούϊ
λας και ο Παπαγγέλης από τὰ
Κούρεντα (άλλη συστάδα χωριών,
Κουρεντοχώρια), είναι οί λογοτέ-
χνες Ίατροί, που δέν πλατειάζουν,
όπως όλοι μας, προσπαθώντας δια
«πολλών» νὰ δώσουμε ό,τι μπορού-
με νὰ δώσουμε.

Είμαι σάν τούς Καλαριτιώτες.
Γράφω Καλαριτιώτες κι όχι Καλαρ
ρυτιώτες πιστεύοντας ότι οί κάτοι-
κοι του ένδοξου κεφαλοχωριού προ
έρχονται από τὰ Καϊλάρια τῆς Δυ-
τικής Μακεδονίας, όθεν φέραν και
τὸ όνομα του τόπου τους. Ή τάση
ν' αναζητοῦμε πάντοτε αρχαία το-
πωνύμια, από προγονοπληξία, κά-
νει νὰ κατασκευάζουμε παράνομα
και αυθαίρετα κτίσματα τῆς γλώσ-
σας μας, που ή συνήθεια τὰ κυρώ-
νει όριστικά. Παράδειγμα γράφο-
με Λιμπόχοβο, Βελιάχοβο, Νόκο-
βο, Κουμάνοβο, Λάμποβο, αλλά ά-
ναιτιολόγητα και Άράχωβα.

Είμαι σάν τούς Καλαριωτιώτες
χρυσικούς, λοιπόν, που μικρογρα-
φούν τὸ στίχο και τὸν πεζὸ λόγο
και μέσα σέ δυὸ σελίδες μινιατου-
ρες νὰ κλείνουν τὸν κόσμο τῆς ψυ-
χῆς τους.

Αὐτὴ τῆ θέση κατέχουν επάξια
στην Ήπειρωτική Γραμματεία τῶν
σημερινῶν χρόνων.

ΣΤΟΥΣ ΓΟΝΕΙΣ ΜΟΥ ΠΟΥ ΕΦΥΓΑΝ

Δεν είστ' εσείς μια ανάμνηση,
που όσο πάει θαμπώνει
στο διάβα του καιρού.
Μήτε ένα φως αχνόφεγγο
που σπαρταράει και λυώνει
στην άκρη ενός κεριού.

Δεν είστε σεις του καντηλιού
λάμψη τρεμουλιασμένη
καιρού αλλοτινού.
Μήτε ένα αστέρι θαμπερό
που σιγανοπεθαίνει
στα βάθη τ' ουρανού.

Δεν είστε μόνο ένας λυγμός,
μιας θύμησης το δάκρυ,
που στέγνωσε γοργά,
μιας πολυθρόνας ο καῦμός
στ' άδειου σπιτιού την άκρη,
χωρίς παρηγοριά.

Όχι. Δεν είστε ένας αχός,
που χάνεται στα χάη
και πνίγει η σιγαλιά,
εικόνα που ξεθώριασε
και σβήνεται και πάει
σα μια δροσοστολιά.

Φως ΑΓΙΟ είστε αστραφτερό
μέρας που δεν νυχτώνει
και που το προσκυνώ...
Είστε η ψυχή μου ολάκερη,
που κλαίει και δε μερώνει
κι ο πόνος της θουνό.

ΚΩΣΤΑΣ Ι. ΠΑΠΠΑΣ

Ηλιούπολη 26.2.89

Ἀκριβέ μας Ἀναγνώστη,

Τὸ περιοδικό, ποὺ κρατᾶς στὰ χέρια σου ἔκλεισε τὰ δέκα τέσσερα χρόνια καὶ μπήκε στὸ δέκατο πέμπτο χρόνο.

Θὰ θυμᾶστε, οἱ παλιότεροι, ὅτι τὸ πρῶτο φύλλο βγήκε (1974) πρωτόπλαστο σὰν πηλὸς ἀπὸ τὰ χέρια τοῦ κ ε ρ α μ έ ω ς (ἀγγειοπλάστη), μὲ τέσσερις σελίδες κι ἀγάλια - ἀγάλια ἀπὸ τὸ 1-30 τεῦχος, ἀπὸ τετρασέλιδο ἔγινε δσέλιδο καὶ 16σέλιδο, γιὰ νὰ φτάσει στὴ σημερινὴ μορφή μὲ τὴ δική Σου ζωογόνα πνοή.

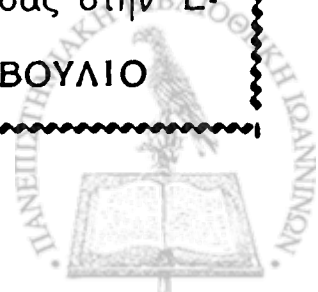
Στοὺς καιροὺς μας ὁ Τύπος, ὅπως πολλὰ πράγματα, ἔχει πάρει γιγάντιες διαστάσεις στηριζόμενος κυρίως στὸ βιομηχανικό, ἐμπορικό καὶ ἐφοπλιστικό Κεφάλαιο, πουλούμενος κι ἀγοραζόμενος στὴν πιάτσα. Καὶ βγαίνουν ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ μὲ ἐλλειμματικούς ἀπολογισμούς... Ποὺ σημαίνει ὅτι χτυποῦν τὶς πόρτες τῆς ἐξάρτησης. Γιατὶ ὅποιος πληρώνει ὑπαγορεύει καὶ τὴ θέλησή του καὶ τὴν πολιτικὴ του.

Τοῦτο τὸ περιοδικό δὲν ἔχει ἀπὸ πουθενὰ καμμιὰ οἰκονομικὴ ἐξάρτηση καθὼς καὶ ἡ Ἑπειρωτικὴ Ἑταιρεία, ποὺ τὸ κρατᾶει στὰ δοκιμασμένα ἱστορικὰ χέρια της. "Ἐτσι ἔχει ἐλεύθερη τὴ φωνή τοῦ καὶ τὶς στήλες του. Οἱ συντάκτες του δὲν πίνουν νερὸ ἀπὸ ὑποπτες πηγές, ἀλλὰ ἀπὸ τὴ β ρ υ σ ο μ ᾶ ν α "Ἑπειρο, ποὺ ἀποτελεῖ τὴ μοναδικὴ πηγὴ ἐμπνεύσεως. Φτασμένοι ἄνθρωποι, οἱ τῆς Ἑπειρωτικῆς Ἑταιρείας καμμιὰ φιλοδοξία δὲν ἔχουν (πολιτικὴ ἀνάδειξη κλπ.) καὶ εἶναι ἀφοσιωμένοι στὴν ὑπηρεσία τοῦ Τόπου τους.

"Ὅταν κάποτε ἐπιχειρήθηκε ἀνάμιξη στὴν πολιτικὴ σύσσωμο τὸ Συμβούλιο ἀντέδρασε. Δὲν περιμένουν ἀπὸ μᾶς οἱ Ἑπειρῶτες πολιτικὲς παραινήσεις. Περιμένουν τὸν ἀνασασμὸ τῆς γενέθλιας Γῆς τους ὅπου κι ἂν εὐρίσκωνται. Καὶ νομίζουμε ὅτι τὸ περιοδικό τῆς Ἑταιρείας τὸν μεταφέρει.

Παράκλησή μας μόνιμη καὶ ἐπαναλαμβανόμενη: κάθε Παραλήπτης ἂς γράψει ἕναν ἀκόμα τουλάχιστον Ἑπειρῶτη - συνδρομητή. Σκέπτεστε νὰ κάνετε κάποιον δῶρο χιλίων πεντακοσίων δραχμῶν; Κάμετε μιὰ ἐγγραφή τοῦ Συγγενῆ, τοῦ Φίλου σας, Συνδρομητὴ στὸ περιοδικό. "Ἐτσι κάνετε δυὸ δῶρα : ἕνα στὸν ἀνθρώπο σας καὶ ἕνα στὴν Ἑταιρεία. Ἀλλὰ καὶ ἡ ὑπόδειξη φίλων σας μὲ τὶς διευθύνσεις τους, χωρὶς καμμιὰ δική σας ὑποχρέωση καὶ εὐθύνη θὰ ἦταν μιὰ ἀληθινὴ ὑπηρεσία σας στὴν Ἑταιρεία.

ΤΟ Δ. ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ

Ἡπειρωτικὴ Πνευματικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

◆ Γράφουμε καὶ μᾶς γράφουν

◆ Στέλλουμε καὶ μᾶς στέλνουν

ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΙΚΑ

Ὁ κ. Στέφ. Παπαλαμπρίδης γεννήθηκε στην Πυρσόγιαννη πού πήρε τὰ στοιχεῖα τῆς «εὐραθεν παιδείας» στὸ ἐκεῖ Σχολαρχεῖο. Τελείωσε τὴ Μέση Ἐκπαίδευση στὰ Γιάννινα καὶ φοίτησε στὴ Σχολὴ Συνεταιριστῶν ἐπὶ τρία χρόνια ὑπὸ τὸν ἰδεολόγον συνεταιριστὴν Τζωρτζάκην κι ἔπειτα στὴν Ἀνωτάτη Σχολὴ Ἐμπορ. Ἐπιστημῶν (ΑΣΟ-ΕΕ) Ἀθηνῶν. Στὰ 1939 ἀπὸ Ἐφεδρος ἀξιωματικὸς στὴν VIII Μεραρχία μπῆκε στὸ Οἰκονομικὸ Σῶμα τοῦ στρατοῦ ὡς Ἀν)γος, ὅπου καὶ θρέθηκε στὴν Ἀλβανία.

Κατὰ τὴν Κατοχὴ θρέθηκε στὸ Ε-ΔΕΣ, βοηθὸς ἐπιμελητοῦ Ζέρβα καὶ ἀποστρατεύθηκε τὸ 1970 μὲ τὸ βαθμὸ τοῦ Ταξιάρχου.

Συμπληρωματικὰ μὲ ὅσα γράψαμε περὶ Χ. Χρηστοβασίλη ὁ κ. Στέφ. Παπαλαμπρίδης σ' ἓνα εὐγενέστατο σῶμα καλλιτεχνίας καὶ καλλιγραφίας γράμμα του ἐκφράζει τὴν ἀντίθεσή του σὲ πολλὰ σημεῖα τῶν ἀπόψεών μας.

Καὶ προσθέτει περὶ Χρ. Χρηστοβασίλη: «Ἐκεῖνα τὰ χρόνια (63—64) ὑπηρετοῦσα μακρῶς ἀπ' τὴν Ἀθήνα καὶ δὲν εἶχα τὴν τύχη νὰ παρακολουθῶ τίς ὠραῖες διαλέξεις τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἐταιρείας, πού

τότε γέμιζε ἡ αἴθουσα τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας.

Ἄς εἶναι ὅμως δόθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ μάθω πολλὰ περὶ τοῦ γέρου μὲ τὴ μαγκούρα (ἐπεισόδιο μὲ τοὺς Ρετζαίους).

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρία κι ἓνα ἀνέκδοτο:

Ὅταν ὑπηρετοῦσα στὸ Α' Σῶμα Στρατοῦ (Τρίκαλα) γνώρισα ἓναν συνάδελφο Ἀν)ρχη Τσοῦμαρη, νομίζω ἀπὸ τὴ Βήσσανη (Σημ. Α.Χ.Μ. ἀπὸ τὴ Βοστίνα).

Τὴν ἐποχὴ λοιπὸν, πού ὁ Χρηστοβασίλης τὰ εἶχε βάλει μὲ τοὺς Ρετζαίους ὁ συνάδελφος ὑπηρετοῦσε στὰ Γιάννινα. Μιὰ χειμωνιάτικη θραδὺ ὁ Χρηστοβασίλης (9—10 ἡ ὥρα) πήρε τὴ Μιχαὴλ Ἀγγέλου γιὰ νὰ πάει πρὸς τὸ σπίτι του. Τὸν ἴδιο δρόμο εἶχε πάρει καὶ ὁ συνάδελφος μὲ θῆμα γοργὸ καὶ θορυβῶδες.

Κοντὰ λοιπὸν στὴ γέφυρα τοῦ ἀρχοντικοῦ τῆς Φρόσως μας Ἰωαννίδη, ὁ συνάδελφος ἀπεῖχε ἓνα μέτρο ἀπὸ τὸν Χρ. Χρηστοβασίλη, ὅποτε σηκώνει τὴ μαγκούρα του καὶ ἔτοιμος νὰ τοῦ τὴ φέρει στὸ κεφάλι, ὅταν ὁ συνάδελφος τὸν πρόλαβε:

— Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ κύριε Χρηστοβασίλη, τί κάνετε;

Ὁ συνάδελφος ἦτο καὶ ἠλεκτρολόγος μηχανολόγος, ἀλλὰ τερα-

στίας μορφώσεως άνθρωπος.

Μᾶς ἔκαμε πολλές διαλέξεις στή Στρατιωτική Λέσχη.

Γνωρίστηκαν λοιπόν καί τοῦ ζήτησε ὁ Χ. Χ. νά συνεχίσουν μαζί το δρόμο, νά πᾶνε σπίτι νά γνωρίσει καί τὰ κορίτσια του τήν κατόπι Τιτίνα Μπακοπούλου (Στρατηγοῦ), καί τήν Ἀνθούλα Κατσιλά (ἱατροῦ). Ἔτσι συνεδέθησαν.

Συλλυπητήρια τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑστίας Θεσσαλονίκης

Θεσ)νίκη, 5 Ἀπριλίου 1989
Ἄριθ. Πρωτ. 86

Π Ρ Ο Σ

Τόν κ. Πρόεδρο καί τὰ μέλη
τῆς «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»
Μαυρομιχάλη 7, 106 79 ΑΘΗΝΑ

Το Διοικητικό Συμβούλιο τῆς «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΣΤΙΑΣ» Θεσσαλονίκης, αισθάνεται τήν υποχρέωση

νά σας εκφράσει τα θερμότερα αὐτοῦ συλλυπητήρια γιά τον ἀδόκητο θάνατο τοῦ εκλεκτοῦ τέκνου τῆς Ηπείρου ΣΤΑΘΗ ΛΑΜΠΡΙΔΗ, ἐπιτίμου μέλους τῆς Ἑστίας μας, ὅστις προσέφερε τὰ μέγιστα εἰς τήν Ἐθνική Παιδεία καί τήν Ἡπειρωτική κοινωνία, δέεται δε εἰς τον ΥΨΙΣΤΟΝ ὅπως τήν μεν ψυχὴν τοῦ μεταστάντος κατατάξει μεταξύ των δικαίων σε σας δε τους συνεργάτες του, χαρίζει υγεία καί μακροήμερευση γιά τή συνέχιση τοῦ ἔργου του.

Παρακαλοῦμε, ἡ παρούσα νά δημοσιευθεῖ στο Δελτίο Πνευματικῆς Ἐνημερώσεως τῆς Ἐταιρείας σας.

Γιά το Διοικητικό Συμβούλιο

Ο Πρόεδρος

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΤΣΙΑΤΣΙΑΣ

Ο Γεν. Γραμματέας

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ ΚΑΥΚΙΑΣ

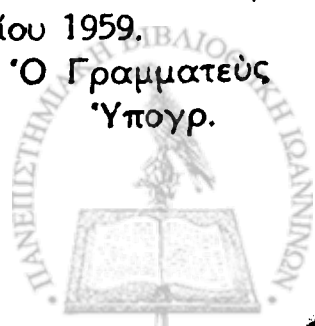
ΔΙΑΘΗΚΗ ΕΛΕΝΗΣ ΣΟΛΩΝΟΣ ΧΡΗΣΤΑΚΗ ΖΩΓΡΑΦΟΥ ΤΟ ΓΕ- ΝΟΣ ΚΑΥΤΑΝΤΖΟΓΛΟΥ

(ΣΥΝΕΧΕΙΑ ἀπό τή σελίδα 193)
τοῦ ἐν Ἰωαννίνοις Ν)μείου ὦν προστάτης τῆς ὄλης Ἡπείρου αὐτῆς. — Καί οὕτω τελειώνει ὁ τραγικός βίος τῆς Κας Ἑλένης Σολ. Χρηστάκη - Ζωγράφου. — Ἐκτελεσται παρακαλῶ θερμῶς νά ᾧσιν οἱ ἀδελφοί— ὁ κάλλιστος φίλος τῆς οἰκογενείας μας Κύριος Δημήτριος Κοντοπάνος καί ὅποιον ἄλλον οὔτοι ἐκλέξωσιν ἵνα τάχιστα δοθῇ πέρας καί τακτοποιηθῶσιν αἱ ἐπιθυμίαι μου — ἵνα λυποῦμαι ἐκ καρδίας ὅτι δέν δύναμαι ἐγὼ αὐτή νά κανονίσω τὰ πράγματα ἐνὸσω εἶμαι ζῶσα. Τῆ 5

8θρίου 1929 — ἐν DEVOTINE Γαλλίας. Ἑλένη Σολ. Χρηστάκη - Ζωγράφου. — Υ.Γ. Ἄνευ οὐδεμιᾶς πομπῆς ἀνθέων κτλ. ἀπ' ευθείας εἰς τὸν τελευταῖον οἶκον μας καί εἰς τὸν αὐτὸν τάφον πλησίον τοῦ Σόλωνος.

Ἔτι ἀκριβῆς ἀντίγραφον τῆς ὑπ' ἀριθ. 3583)6055 ἰδιογράφου διαθήκης δημοσιευθείσης διὰ τοῦ ὑπ' ἀρ. 3583)6055 τῆς 5ης Ὀκτωβρίου 1929 Πρακτικοῦ τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν καί κηρυχθείσης κυρίας διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 6055)46 ἀποφάσεως τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν. Ἐν Ἀθῆναις τῆ 21 Ὀκτωβρίου 1959.

Ὁ Γραμματεὺς
Ἰπογρ.

Ἐσωτερικὴ Ζωὴ καὶ Κίνησις

Οἱ χρηματικὲς εἰσφορὲς πρὸς τὴν
 Ἑπειρωτικὴ Ἑταιρεία, ἐκπίπτουν
 στὶς Δηλώσεις Φόρου Εἰσοδήμα-
 τος.

ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΕΙΣΦΟΡΩΝ ΣΥΝΩΣΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

Μὲ βαθεῖα συγκίνησις συντάσσομε αὐ-
 τοὺς τοὺς πίνακες εἰσφορῶν. Εἶναι τὸ ὀ-
 ξυγόνο τῆς Ἑταιρείας. Εἶναι τὰ φτερά
 τῆς Κοινοφελῆς Πνευματικῆς Ἰδρυμα ἢ
 Ἑταιρείας. Δημόσια ἢ διαχειρίσῃ τῆς σὲ
 ὑάλινη σφαῖρα «περιστρεφόμενη καὶ παν-
 ταχόθεν ὀρατή». Δὲν πληρώνει οὐτε μο-
 νόλεπτο ἢ Ἑταιρεία σὲ μισθοὺς καὶ ἀ-
 μοιβὰς καὶ ἔχει ἐλαχιστοποιήσει τὰ διοι-
 κητικὰ τῆς ἔξοδα, ἀφοῦ τὸ Δ. Συμβούλιον
 μὲ ἐφημερία σὲ ἐθελοντικῇ βάσει διεξά-
 γει τὴ διοικητικὴ ὑπηρεσία.

Δὲν ἔχει «Χρεώστες» ἢ Ἑταιρεία. Δὲν
 ἔχει «Πιστωτές». Κανενὸς τὴν πόρτα δὲν
 ἐβρόντησε. Δὲν κρατεῖ λογαριασμοὺς «Ὁ-
 φειλετῶν». Ὅτι προσφέρεται εἶναι αὐτο-
 προαίρετο καὶ καλοδεχούμενο. Τὸ ραβδί
 τοῦ διακονίᾳ, ὅταν ὑπηρετεῖ κοινοφε-
 λεῖς σκοποὺς γίνεται στὰ χέρια τοῦ διοι-
 κητικοῦ Συμβουλίου ἡγεμονικὸ Σκῆπτρο.

Κρίκοι τῆς ἀλυσίδας τῆς ἀγάπης αὐ-
 τὸν τὸν μῆνα εἶναι οἱ:

Ἡ κυρία Φερενίκου Καλούδη, ὀ- πως πάντα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῶν γενικῶν σκοπῶν	5000
Ὁ κ. Ἀθαν. Τσίγκος γιὰ τὸ Δελτίον	1000
Τὰ Ἐκπαιδευτήρια «Κωστήα - Γεί- τονα» γιὰ τὸ Δελτίον	1500

Ὁ κ. Βλάσης Σοκολάκης ὁμοίως	1000
Ὁ Πανοσιολογιώτατος κ. Ἀνδρέας Τρεμπέλας ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Ἰωάν. Τσιγκιᾶς ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Εὐαγγελία Σῦδη ὁμοίως	2000
Ὁ κ. Ἰωάννης Τσιγκιᾶς ὁμοίως	2500
Ὁ κ. Σπύρος Ἀρμενάκος ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Ἴρις Κωνσταντίνου - Ἀρ- μενάκη ὁμοίως	1500
Ὁ Λυκειάρχης κ. Χρ. Σταματελό- πουλος ὁμοίως	2000
Ἡ κυρία Θάλεια Σαμαρᾶ ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Καλλιάνθη Κιτσάκη ὁμοίως	4000
Ὁ κ. Χαρ. Ρέτζος ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Κώστας Παπαδόπουλος ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Θωμᾶς Μαρτίνης ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Σπύρος Παγούνης γιὰ τὴν στή- ριξὴ τοῦ πνευματικοῦ ἔργου τῆς Ἑταιρείας	6000
Ὁ κ. Λεωνίδας Βελιαρούτης γιὰ τὸ Δελτίον	1500
Ὁ κ. Δημήτριος Τόπης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Νικόλ. Κατσένης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Ἀναστ. Παπαναστασίου ὁμ.	1500
Ὁ κ. Νικόλ. Βλαχογιάννης ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Κων. Κάμτσιος ὁμοίως	2000
Ἡ κυρία Καλλιόπη Ταμπάκου ὁμ.	1500
Ἡ κυρία Τασία Βουγᾶ ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Παναγ. Δημητρίου ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Χρ. Τσάδαλος ὁμοίως	1500
Ἡ κυρία Ἀνθῆ Παπαδασιλίου ὁμ.	1500
Ὁ κ. Ἐτεοκλῆς Τόλιας, ὁμοίως	1000
Ὁ κ. Λάμπρος Βλάχος ὁμοίως	1500
Ὁ κ. Ἀθαν. Παπαγεωργίου ὁμοίως καὶ ἑκτακτὴ εἰσφορὰ γιὰ τοὺς γε- νικοὺς σκοποὺς	1500
Ὁ κ. Κώστας Σακελλάρη ὁμοίως	2000
Ὁ ἱερέας Χρῆστος Μάτσιος γιὰ τὸ	

Δελτίο	1500	‘Ο κ. ‘Ιωάν. Ξεπουλιᾶς ὁμοίως	1500
‘Ο κ. ‘Αγίος ‘Αθανασιάκος ὁμοίως	1500	‘Ο κ. ‘Ιωάν. Παπαμιχάλης ὁμοίως	1500
‘Ο κ. ‘Αθαν. Σακελλαρίδης ὁμοίως	1500	‘Ο Καθηγητῆς κ. Σωτήρης Δάκα-	
‘Ο κ. Κώστας Παπαδόπουλος ὁμ.	1500	ρης γιὰ τοὺς γενικοὺς σκοποὺς	4000
‘Η κυρία ‘Ελένη Τσονιδῆ ὁμοίως	1500	‘Η κυρία ‘Αντιγόνη Χατζηθεοδώ-	
‘Ο κ. ‘Αριστοφ. Δόνος ὁμοίως	2000	ρου - Βρυώνη γιὰ τὸ Δελτίο	1500
‘Η κυρία Λουκία Λεκούδη ὁμοίως	1500	καὶ ἔκτακτη εἰσφορά	1500
‘Η κυρία ‘Αννα Παπανίδου ὁμοίως	1500	‘Οκ. Θεοφ. Κολιδῆς γιὰ τὸ Δελτίο	1500
‘Ο κ. Μιχ. Παπαγεωργίου ὁμοίως	1500	‘Ο κ. Κώστας Τέκτων γιὰ τὴ στή-	
‘Η κυρία Βάσω Κωσταρίδῆ ὁμοίως	1500	ριξὴ τοῦ ἔργου τῆς ‘Εταιρείας	5000
καὶ τοὺς γενικοὺς σκοποὺς	1500	‘Ο κ. ‘Ιωάν. Παπαχριστόδουλος	
‘Ο κ. Λεωνίδας Γαλῆς γιὰ ἐνίσχυση		γιὰ τὸ Δελτίο	1500
τῆς ἐκδόσεως τοῦ Δελτίο	3000	‘Ο κ. Βασίλ. Βρέλλης ὁμοίως	2000
‘Ο κ. Μάνθος Οἰκονόμος γιὰ τὸ		‘Ο κ. Μηγᾶς Στράτης ἔκτακτη εἰσ-	
Δελτίο	1500	φορά	1000
‘Ο κ. Μιχ. Ζιάκας ὁμοίως	1500	‘Η ‘Ενωσις Δροπολιτῶν γιὰ τὸ Δελ-	
‘Ο κ. ‘Αλεξ. Μπακάλας, ὁμοίως	1500	τίο	2000
‘Ο κ. Τάκης Σακελλαρίου ὁμοίως	1500	‘Ο κ. ‘Αχιλ. Παπαδόπουλος ὁμοίως	1500
‘Οκ. Χρῆστος Οἰκονόμου ὁμοίως	1500	‘Ο Δάσκαλος κ. Κώστας Κράλιος ἔ-	
‘Ο κ. Εὐάγγελος Ζιάκας ὁμοίως	1500	χοντας στοὺς διαλογισμοὺς του	
‘Ο κ. Χρῆστος Λογοθέτης ὁμοίως	2500	πάντα τὴν ‘Ηπειρ. ‘Εταιρεία γιὰ	
‘Ο κ. Νικὸλ. Τάτσης ὁμοίως	1500	τὴ στήριξὴ τοῦ ἔργου τῆς	3000
‘Ο κ. Κώστας Σάρρας γιὰ τοὺς γε-		‘Η κυρία Θεοδώρα Λιόλιου γιὰ τὸ	
νικοὺς σκοποὺς	4000	Δελτίο	2000
‘Ο κ. Σπ. Ρίζος ὁμοίως	1000		
καὶ τὸ Δελτίο	1500		
‘Η κυρία Σαφῶ Κηρύκου - Τσεργῆ			
γιὰ τὸ Δελτίο	1000		
‘Ο κ. Στυλ. Τσίγκος ὁμοίως	1500		
‘Οκ. Λάζ. Πουλογιάννης ὁμοίως	3000		
‘Η κυρία Μαρία Δάλλα ὁμοίως	2000		
‘Ο κ. Δημ. Γιαννόπουλος ὁμοίως	3000		
‘Ο κ. Δημ. Στάμιος ὁμοίως	1500		

ΠΑΡΑΚΑΛΟΥΝΤΑΙ οἱ κύ-
ριοι ‘Αναγνώστες νὰ μᾶς γνω-
στοποιοῦν τὴ νέα τους διεύ-
θυνση.

ΚΕΡΑΜΕΙΚΟΣ - ΕΠΙΤΑΦΙΑ ΛΗΚΥΘΟΣ

ΜΝΗΜΗ ΘΑΝΟΝΤΩΝ ΗΠΕΙΡΩΤΩΝ

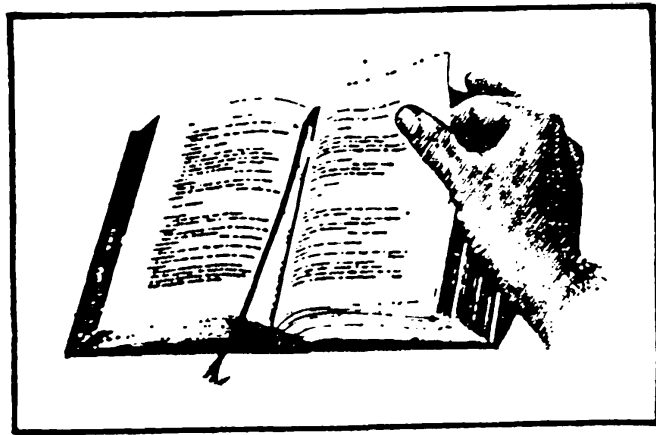
Στους πνευματικούς σκοπούς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ ἀπονομή τιμῆς στή μνήμη θανόντων Ἑπειρωτῶν. Αἰωνία ἡ μνήμη τους. Κατὰ τὸν μῆνα αὐτὸν μᾶς ἐστάλησαν οἱ ἐπόμενες δωρεές.

Ἡ κυρία Οὐρανία Στοφόρου ἀπὸ Τρίκαλα, τὴν ἀπὸ χρόνια εἰσφορά της γιὰ τοὺς σκοποὺς τῆς Ἑταιρείας στή μνήμη τῶν Γονέων της	5000	μνήμη τοῦ Στάθου Λαμπρίδη	2000
Ἡ κυρία Σοφία Τρίμημη στή μνήμη Σωτηρίου Παπαδιαμάντη	5000	Ὁ Ἐπίτιμος Γυμνασιάρχης καὶ ἱστορικός ἐρευνητής κ. Μάνθος Οἰκονόμος στή μνήμη τοῦ Συναδέλφου — καὶ Συμπατριώτη του Λυκειάρχου Στάθου Λαμπρίδη	2500
Ὁ Ἐπίτιμος Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρείας κ. Κώστας Ἐξάρχος στή μνήμη τοῦ ἀνεψιοῦ του Σωτήρη Παπαδιαμάντη	3000	Ὁ κ. Κων. Παπαδόπουλος στή μνήμη τοῦ ἀδελφοῦ του Ἀχιλλέα	3000
Ἡ κυρία Τζένη Ι. Θρεψιάδη - Ἐξάρχου στή μνήμη του ἐξαδέλτης Σωτήρη Παπαδιαμάντη	3000	Ὁ Εἰσαγγελεὺς κ. Ι. Τουμπάνος στή μνήμη τοῦ Στάθου Λαμπρίδη	5000
Ἡ κυρία Ρωξάνη Φασιλάκη. Στή μνήμη τοῦ θείου της Κ. Σταυρίδη	1500	Ὁ κ. Νεοκλ. Μουδόπουλος στή μνήμη τοῦ ἀγαπητοῦ του φίλου Στάθου Λαμπρίδη	2000
Ὁ Ταμίας - Σύμβουλος τῆς Ἑταιρείας κ. Γιώργος Κουνδουρας στή μνήμη τοῦ Στάθου Λαμπρίδη	5000	Ὁ κ. Ἀντώνης Μουδόπουλος στή μνήμη τῆς Μητέρας του Ἀθηνᾶς καὶ τοῦ ἀγαπητοῦ φίλου του Στάθου Λαμπρίδη	2000
Ὁ Καλλιτεχνικός Συνεργάτης μας κ. Πέτρος Γεωργιάδης πλὴν ἄλλων στή μνήμη τῆς Μητέρας του Ἀντιγόνης	5000	Ὁ κ. Ἰωάν. Παπαγιαννόπουλος στή μνήμη τοῦ ἀξέχαστου συναδέλφου καὶ ἐκλεκτοῦ φίλου του Στάθου Λαμπρίδη	5000
καὶ τοῦ Στάθου Λαμπρίδη	3000	Ὁ κ. Κων. Βασιλείου στή μνήμη τῶν Γονέων του Εὐαγγέλου καὶ Ἀλεξάνδρας	1500
Ἡ φιλόλογος κυρία Θεοδοσία Γιάννη Σαραλή στή μνήμη τοῦ Στάθου Λαμπρίδη	5000	Ὁ Ἐπίτιμος Ἀντιπρόεδρος τῆς Ἑταιρείας κ. Κώστας Ἐξάρχος στή μνήμη τοῦ Στάθου Λαμπρίδη	5000
Ὁ Πρόεδρος (Ἐφέτης) κ. Ἰωάν. Λώλης στή μνήμη τοῦ πολὺ σεβαστοῦ καὶ πολὺ ἀγαπητοῦ Συμπατριώτη του Στάθου Λαμπρίδη	3000	Ὁ κ. Δημ. Ἐξαρχόπουλος στή μνήμη τῆς θείας του Ἑλένης Χρ. Παπαπέτρου	5000
Ἡ κυρία Λουκία Χρ. Καλλιῆ στή		Ὁ κ. Λεωνίδας Πολυχρονιάδης στή μνήμη τοῦ ἀληθμονήτου Στάθου	

ΧΡΗΣΤΟΥ ΕΞΑΡΧΟΥ:

«'Η Φούρκα τῆς 'Ηπείρου»

1987 — σελ. 547

Με συγκίνηση και πατριωτικό ενθουσιασμό υποδεχθήκαμε όλοι οι Φουρκιώτες, όπου κι αν βρισκόμαστε σε όλη τη γη σκορπισμένοι, το περισπούδαστο, πολυσέλιδο (547 σελ.) εμπειριστατωμένο, λεπτομερές, εντυπωσιακό σε περιεχόμενο και γλαφυρό με τον τίτλο : «Η ΦΟΥΡΚΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ», νέο βιβλίο του Χρήστου Εξάρχου συνταξιούχου δασκάλου, αξίου τέκνου της Φούρκας μας, πτωχού και ορφανού παιδιού, που φοίτησε στο Διδασκαλείο Καστοριάς και απεφοίτησε απ' αυτό το έτος 1932.

Η ενδεδειγμένη διατριβή του περί της Φούρκας αποτελεί εργασία πλήρη και περισπούδαστη γιατί δεν άφησε καμιά πτυχή του ιστορικού, κοινωνικού, οικογενειακού, εκπολιτιστικού, εθνικού, εκπαιδευτικού, εκκλησιαστικού, εμπορικού και ποιμενικού κύκλου, ανερέυνητο. Η εργασία του είναι τέτοια που δεν υπάρχει περιθώριο ν' ασχοληθεί, για τη συμπλήρωσή της, άλλος στις προσεχείς δεκαετίες, αφού για όλα τα θέματα, πρόσωπα και πράγματα ασχολήθηκε επίμονα και φιλότιμα ο αγαπητός Χρήστος. Μίλησε με την διατριβή του στα μύχια

της ψυχής μας, θύμησε σε μας ξεχασμένα παιδικά μας βιώματα, μας γύρισε σε όλες τις βουνοκορφές, τις κρυόβρυσες και τα δάση της Φούρκας. Τα άφθονα στοιχεία με τα γνωστά έγγραφα και ντοκουμέντα είναι το πολύτιμο υλικό αυτού του βιβλίου.

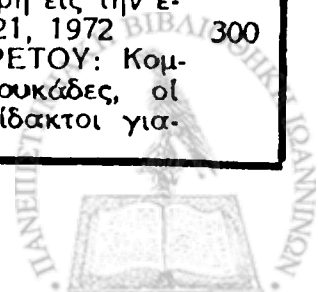
Οι 160 ωραίες παλαιές και νέες φωτογραφίες του αποτελούν άριστο συμπλήρωμα της αξιόπαινης αυτής προσπάθειας. Το βιβλίο αυτό πρέπει ν' αποτελέσει το ίνδαλμα κάθε γνησίου Φουρκιώτη και να βρίσκεται σε κάθε βιβλιοθήκη ή πτωχό σπίτι, γιατί θ' αποτελέσει διδαχή και παράδειγμα για τις επερχόμενες Φουρκιώτικες γενεές, σε τρόπο που όταν η σημερινή εποχή θ' ανήκει στην ιστορία να έχουν την φιλοδοξία να συνεχίσουν το ωραίο αυτό έργο.

Αξίζει κάθε έπαινος και συγχαρητήρια στον άριστο και δεξιόταχνη της Ηπειρωτικής Μουσικής βιολιστή Χρήστο, γιατί με το βιβλίο γέμισε συγκίνηση, χαρά και ενθουσιασμό.

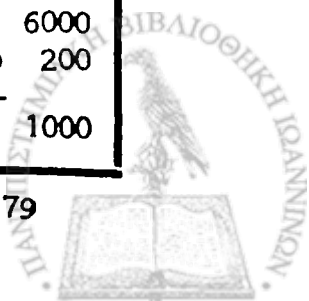
Με αγάπη
Σ. Π.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΤΗΣ «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ»

ΔΡΧ.		ΔΡΧ.
	1. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Σπυρίδων Λάμπρος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1967	300
250	2. ΣΠΥΡ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ — ΑΛ. ΒΑΜΒΕΤΣΟΥ — ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΚΟΖΑΝΗΣ — Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Σπυρίδων Βλάχος, ό από 'Ιωαννίνων 1961, Β' έκδοσις 1970	300
350	3. Ε. Π. ΦΩΤΙΑΔΟΥ — ΣΠ. ΚΑΛΛΙΑΦΑ: Δημήτριος Σ. Μπαλάνος, Α' έκδοσις 1961, Β' έκδοσις 1963	300
250	4. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Η συμβολή τής 'Ηπείρου εις τούς άγώνας ύπέρ τής 'Ελευθερίας, 1963, Β' έκδοσις 1970	250
450	5. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: 'Ο μύθος τής άλβανικής συμβολής εις τήν ανεξαρτησίαν τής 'Ελλάδος, 1963	250
200	6. ΙΩΑΝ. ΕΞΑΡΧΟΥ: 'Ο οικονομικός προγραμματισμός του ήπειρωτικού χώρου, 1963	300
250	7. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Γεώργιος Χατζής - Πελλερέν, ό 'Ηπειρώτης άγωνιστής, ό δημοσιογράφος, ό ποιητής, 1964	300
300	8. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Χρ. Χρηστοβασίλης, ό διηγηματογράφος, ό λαογράφος, ό πατριώτης, 1965	250
350	9. ΚΑΤΕΡΙΝΑΣ Ι. ΚΑΚΟΥΡΗ: Θάνατος - 'Ανάστασις σέ μαγικο - θρησκευτικά «δρώμενα» τής λαϊκής λατρείας τής 'Ηπείρου, 1965	250
300	10. Γ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Κωλέττης, ό 'Ηπειρώτης Πρωθυπουργός, 1966	250
250	11. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: 'Η ξενιτειά και τό δημοτικό τραγούδι, 1966, Β' έκδοσις, 1970	250
250	12. ΝΙΚΟΛ. ΤΣΑΚΑ: Πάργα, 1966	1000
1000	13. ΚΩΝ. Δ. ΜΕΡΤΖΙΟΥ: Δομήνικος Θεοτοκόπουλος, 1966	250
250	14. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Δροσουλίτες, 'Ηπειρος, Κρήτη, 1967	250
250	15. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο Γεώργιος Σταύρου και ή 'Εθνική Τράπεζα, 1967	300
300	16. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: 'Αγγελική Χατζημιχάλη και ή 'Ηπειρωτική λαϊκή τέχνη, 1967	300
300	17. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ: 'Ηπειρώται εις τήν Ρουμανίαν (Α' και Β') 1967	300
300	18. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Σχολεία και Διδάσκαλοι του	300
	19. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ο 'Αλή πασάς από τήν άλλη πλευρά, 1968	300
	20. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Γ. Καστριώτης (Σκεντέρμπεης) 1968	300
	21. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: 'Ηπειρος και Λακωνία. ('Από τήν Σπλάντζα έως τόν Αύτονομιακόν 'Αγώνα 1914), 1968	250
	22. ΠΑΝΑΓ. ΓΡ. ΖΑΚΟΠΟΥΛΟΥ: Τά 'Εθνικά Κληροδοτήματα και αί πρός αυτά ύποχρεώσεις τής Πολιτείας, 1968	250
	23. ΜΙΧ. ΠΕΡΑΝΘΗ: Λορέντζος Μαβίλης, ό ήρωας του Δρίσκου, 1969	250
	24. ΔΗΜ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: 'Η 'Απελευθέρωσις τών 'Ιωαννίνων, 1969	300
	25. ΓΕΩΡΓ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: 'Ιωάννης Βηλαράς, ό 'Ηπειρώτης Ιατροφιλόσοφος, ποιητής και λόγιος, 1969	300
	26. ΖΗΣΗ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ: Σπύρος Χασιώτης, ό 'Ηπειρώτης πατήρ τής Γεωργίας, 1969	250
	27. ΒΑΣΙΛΗ ΚΡΑΨΙΤΗ: Τό νόημα του Σουλίου, 1969	250
	28. ΒΙΒΗΣ ΔΗΜ. ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ: 'Η Κοινωνική Πολιτική και οι 'Ηπειρώται 'Εθνικοί Εϋεργέται, 1970	250
	29. Κ. Δ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: Αί 'Ηπειρώτισσαι εις τούς έθνικούς άγώνας, 1970	250
	30. ΙΩΑΝ. ΒΟΓΑ: 'Η θέσις του Βορειοηπειρωτικού ζητήματος, 1970	300
	31. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ: 'Ηπειρώται δημοσιογράφοι στη Ρουμανία, Θωμάς, Πασχίδης, 1970	300
	32. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: 'Απόστολος 'Αρσάκης και ή Φιλεκπαιδευτική 'Εταιρεία, 1970	300
	33. ΙΩΑΝ. ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ: 'Η πνευματική κατάστασις στα Γιάννινα στις άργές του 19ου αιώνας, όπως τήν είδαν οι ξένοι περιηγηταί, 1971	250
	34. ΑΘΑΝ. ΣΟΥΡΑ: 'Η συμβολή των 'Αδελφών Ριζάρη εις τήν επανάστασιν του 1821, 1972	300
	35. ΓΕΩΡ. ΑΧ. ΒΑΒΑΡΕΤΟΥ: Κομπογιαννίτες, Μασσαουκάδες, οι ξακουσμένοι αὐτοδίδακτοι για-	

	ΔΡΧ.		ΔΡΧ.
τροί απ' τὸ Ζαγόρι τῆς Ἡπείρου, 1972	300	55. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ: Ἑλληνο-λοτινὰ κι ἀξέχαστα, 1985	600
16. ΑΛΚΗ ΜΑΝΘΟΥ: Ἡπειρώται δημοσογράφοι στὴ Ρουμανία, Σπ. Σίμος - Ζαχ Σαρδέλλης κλπ., 1973	300	56. ΓΙΩΡ. Δ. ΚΟΥΝΔΟΥΡΟΥ: Ἡ Πόβλα τῆς Μουργκάνας, κι ο εὐεργέτης Σπ. Τσίγκος, 1986	1000
7. ΓΡΗΓ. ΓΚΙΖΕΛΗ: Ἡ λειτουργία τῶν Βορειοηπειρωτικῶν τραγουδιῶν τῆς ἀγάπης, 1973	250	57. ΚΩΣΤΑ Ι. ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΥ: Τὰ Γιάννινα, 1986	500
8. Γ. Θ. ΜΑΡΑΖΙΩΤΗ: Ὁ Ἡπειρώτης Ἐθναπόστολος Πέτρος Ἡπίτης, 1973.	300	58. ΕΚΘΕΣΙΣ Γενομένων Ζημιῶν τῆς ἐχθρικής Κατοχῆς 1941-44	600
9. Β. Γ. ΒΕΤΣΟΠΟΥΛΟΥ: Ὁ γάμος στὴν Πυροδόγανη τὰ παλιὰ τὰ χρόνια, 1973	400	ΔΕΛΤΙΑ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ	
0. ΑΛΕΞ. Χ. ΜΑΜΜΟΠΟΥΛΟΥ: Λαϊκὴ ἀρχιτεκτονικὴ. Ἡπειρώτες μαστόροι καὶ γεφύρια, 1973	800	-Πλήρης Σειρὰ τοῦ Δελτίου Τεύχη 1-141 =	26.200
1. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Ἀγῶνες ἐλευθερίας, 1973	400	Β' ΑΛΛΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ	
2. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Χριστόδουλος Κλονάρης, Ζαγορίτης, 1975	250	1. ΑΚΡΟΚΕΡΑΥΝΙΟΥ: Τὸ λυκόφως τῶν θεῶν στὴν Ἀλβανία	300
3. ΕΥΑΓΓ. Κ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ: Παραλειπόμενα καὶ κατάλοιπα τοῦ παναρχαίου πρώτου ἐν Ἡπειρῶ Μαντείου Δωδώνης, 1975	250	2. Ν. ΓΕΩΡΓΙΑΔΟΥ: Ὅσα ἔγραψα στὸ Μοναστήρι	600
4. ΕΜΜ. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ: Ἡ Ἡπειρος καὶ τὸ Εἰκοσιέννα, 1975	300	3. Ν. ΓΟΥΖΕΡΙ: Βαθειές κι ἀνάλαφρες πνοές	100
5. ΔΗΜ. Σ. ΛΟΥΚΑΤΟΥ: Ὁ Παραρρησιακὸς λόγος τῶν Ἡπειρωτῶν, 1976	400	4. Σ. ΔΑΚΑΡΗ: Ὁδηγὸς Νήσου Ἰωαννίνων	300
5. ΠΑΥΛΟΥ Γ. ΔΕΛΑΠΟΡΤΑ: Μνήμη Γεωργίου Γκάλγκου, 1977	250	5. Κ. ΚΑΖΑΝΤΖΗ: Τὰ σκλαβωμένα Γιάννινα	400
6. ΑΘΑΝΑΣ. ΚΙΤΣΟΥ: Θεσπρωτικὴ Γῆ, 1977	250	6. Χ. ΚΑΤΣΙΜΗΤΡΟΥ: Ἡ Ἡπειρος προμαχοῦσα (ἐξαντλημένο)	
7. ΑΛΕΞ. Σ. ΤΣΟΥΚΑΝΕΛΗ: Χαράλαμπος Κατσιμήτρος, Πρόμαχος τῆς Ἡπείρου, 1978	500	7. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Μικρὰ Ἀσία	300
8. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Ἰωάννης Λαμπρίδης, 1979	350	8. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Ἰσπανοὶ - Ἕλληνες	300
9. ΑΘΑΝ. Δ. ΤΣΕΚΟΥΡΑ: Ἀπὸ τοῦ 98ου ὑψώματος. Ἀναμνήσεις Ἡπειρώτου Ἀγωνιστοῦ, 1979	1200	9. Δ. Τ. Ν. ΜΠΟΤΣΑΡΗ: Τιμητικὴ ἐκδήλωση	150
10. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΑΒΑΛΑ: Μία σκιαγραφία τοῦ Ἀλῆ Πασᾶ καὶ τοῦ Κράτους του, 1980	300	10. Κ. ΝΤΟΥΛΑ: Πίσεις - Ὑποπίσεις	200
11. ΧΡΙΣΤΙΝΑΣ ΚΙΤΣΟΥ - ΠΙΤΟΥΛΗ: Ἐκδότες καὶ Τυπογράφοι τῆς Τουρκοκρατίας, 1980	250	11. Μ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Εὐεργέτες - Δωρητὲς Ζαγορίου	200
12. Ε. Γ. ΠΡΩΤΟΨΑΛΤΗ: Σούλι - Σουλιῶται, 1983	300	12. Φ. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ: Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἡπείρου	600
13. ΣΤΑΘΗ Δ. ΛΑΜΠΡΙΔΗ: Κώστας Γκράτζιος, 1983	350	13. Γ. ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ πραγματικὴ εἰκὼν τῆς ἐν Ἀλβανία Ἑθν. Ἑλληνικῆς Μειονότητας	250
		14. Χ. ΡΕΜΠΕΛΗ: Κοντσιώτικα	1500
		15. Κ. ΣΤΕΡΓΙΟΠΟΥΛΟΥ: Ἡ Πινακοθήκη Ἰωαννίνων	250
		16. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: Γεν. Βιολογίας ἀπλὰ στοιχεῖα	100
		17. Χ. ΧΑΒΕΛΑ: Ὁ Οὐρανὸς	100
		18. Σ. ΧΙΛΙΑΔΑΚΗ: Ταξίδια στὴν Ἡπειρο	500
		19. Σ. ΣΑΛΑΜΑΓΚΑ: Ἀπαντα (Τόμοι 5)	6000
		α.-Α. ΖΩΙΔΟΥ: Χάρτης Ἡπείρου	200
		β.-Γ. ΔΟΥΡΔΟΥΦΗ: Μεγάλη χαράδρα τοῦ Βίκου (Πίνακας)	1000

Ακόμα μία πρωτιά...

Στην πιο δύσκολη αγορά του κόσμου, στην Αμερική, η MISKO διακρίθηκε άλλη μια φορά κερδίζοντας τον Οκτώβριο του '86 το «ΧΡΥΣΟ ΑΓΓΑΛΑΜΑ ΤΗΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ».

Αυτό είναι το πέμπτο βραβείο μέσα στα τελευταία πέντε χρόνια. Έτσι τα 54 βραβεία που είχε μέχρι σήμερα, γίνονται 55. Δεν είναι τυχαίο ότι η MISKO κερδίζει παντού πρωτίες. Είναι θέμα ποιότητας.

MISKO

MISKO PASTES INDUSTRY,
S.A.